




поръчка:	<p><b>"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",</b></p> <p>финансирана в рамките на Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България</p> <p><b>ДОКЛАД</b></p> <p><b>за изпълнението на</b></p> <p>поддейност 1.1: <b>Анализ на действащото законодателство, имащо отношение към дейността и функциите на Национален фонд „Култура“ и</b></p> <p>поддейност 1.2: <b>Проучване на сродно законодателство в три държави членки на Европейския съюз</b></p>
възложител:	<p> <b>НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА"</b></p>
изпълнител:	<p><b>Агенция СТРАТЕГМА ООД</b></p>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Настоящият документ е изготвен от съвместен екип на Агенция СТРАТЕГМА ООД в изпълнение на обществена поръчка с предмет: "Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Закljučенията и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на екипа на Агенция СТРАТЕГМА ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Европейския съюз или на Националния фонд "Култура".

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*  
**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## Съдържание

<b>ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ</b> .....	<b>9</b>
<b>Предмет на поръчката</b> .....	<b>9</b>
<b>Възложител</b> .....	<b>9</b>
<b>Цели</b> .....	<b>9</b>
<b>Срок</b> .....	<b>10</b>
<b>Дейности</b> .....	<b>11</b>
<b>Предназначение на настоящия доклад</b> .....	<b>11</b>
<b>ЧАСТ ПЪРВА: АНАЛИЗ НА ДЕЙСТВАЩОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, РЕГЛАМЕНТИРАЩО ДЕЙНОСТТА И ФУНКЦИИТЕ НА НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА" (погдейност 1.1)</b> .....	<b>13</b>
<b>КОНТЕКСТ</b> .....	<b>14</b>
Актуално състояние .....	14
Предизвикателства.....	24
<b>ОБЩА РАМКА НА НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА</b> .....	<b>26</b>
Конституционна уредба .....	26
Законодателство в областта на културата.....	28
Стратегическа рамка на културната политика.....	31
<b>ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА НФК</b> .....	<b>35</b>
Закон за закрила и развитие на културата .....	35
Подзаконова уредба по ЗЗРК.....	48
<b>ЧАСТ ВТОРА: ПРОУЧВАНЕ НА СРОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ТРИ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (погдейност 1.2)</b> .....	<b>52</b>
<b>ПРЕГЛЕД НА ПРАКТИКИ ОТ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ</b> .....	<b>53</b>
Общ подход .....	53
Критерии за подбор на публични структури от държави членки на ЕС.....	55
Избор на практики от държави членки на ЕС .....	58
<b>ОПИСАНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ПУБЛИЧНИ СТРУКТУРИ</b> .....	<b>60</b>
Република Естония, Културен фонд на Естония [Eesti Kultuurkapital] .....	60

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



---

Румъния, Администрация на Национален фонд "Култура" [Administrația Fondului Cultural Național].....	75
Република Финландия, Център за насърчаване на изкуствата [Taiteen edistämiskeskus] .....	99
<b>ОСНОВНИ ОРГАНИЗАЦИОННИ МОДЕЛИ .....</b>	<b>117</b>
<b>ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА, ЕФИКАСНОСТТА И ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА НА ДЕЙСТВИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД "КУЛТУРА" .....</b>	<b>121</b>
<b>ВЪПРОСИ, КОИТО ПОДЛЕЖАТ НА НОРМАТИВНО УРЕЖДАНЕ .....</b>	<b>122</b>
<b>РАМКА НА ДЕЙСТВИЯ .....</b>	<b>123</b>
Определяне на целите на бъдещите промени.....	123
Варианти за нормативни решения за усъвършенстване на регламентацията на Националния фонд "Култура" .....	124
<b>ПРИЛОЖЕНИЯ.....</b>	<b>128</b>
<b>Приложение № 1 Източници на информация .....</b>	<b>129</b>
Законодателство и документи на Европейския съюз относими към Плана за възстановяване и устойчивост на България .....	129
Национална нормативна уредба.....	129
Вътрешни документи на НФК.....	131
Проекти на нормативни актове и други документи.....	133
Стратегически и програмни документи.....	133
Аналитични материали.....	133
<b>Приложение № 2 Институционални профили на други изследвани организации .....</b>	<b>134</b>
Кралство Белгия, Фондация Крал Бодуен [King Baudouin Foundation] .....	134
Федерална република Германия, Фондация за култура на германските федерални провинции [Kulturstiftung der Länder] .....	136
Френска република, Министерство на културата [Ministere de la culture].....	139



## Списък на таблиците и графиките

Таблица 1.	Общ размер на разходите по бюджета на Министерството на културата, хил. лв.....	18
Таблица 2.	Проекти и целеви средства, администрирани от НФК за периода 2013 – 2022 г. ....	21
Таблица 3.	Скала за оценка по критериите за подбор на публични структури от държави членки на ЕС.....	56
Таблица 4.	Публични структури (организации/фондове), обхванати в предварителния преглед.....	56
Таблица 5.	Резултати от прилагането на критериите за подбор на публични структури от държави членки на ЕС.....	58
Таблица 6.	Списък на избраните публични структури.....	59
Таблица 7.	Характеристики на основните организационни модели.....	119
Таблица 8.	Видове и статут на ръководните органи за основните организационни модели.....	120

\*\*\*

Графика 1.	Общ размер на разходите по бюджета на Министерството на културата, млн. лв.....	18
Графика 2.	Персонал на НФК.....	20
Графика 3.	Брой на проектните предложения, постъпили за разглеждане в НФК и брой на одобрените проекти за периода 2013 – 2022 г. ....	22
Графика 4.	Бюджети на НФК за периода 2013 – 2022 г.....	22
Графика 5.	Ръст на броя на финансираните проекти за периода 2013 – 2022 г.....	23
Графика 6.	Ръст на средствата на НФК за периода 2013 – 2022 г.....	23
Графика 7.	Естония – Динамика на разходите на Културния фонд за периода 2018 – 2023 г.....	70

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



---

Графика 8.	Естония – Брой заявления за финансиране за периода 2019 – 2022 г. ....	74
Графика 9.	Румъния – Бюджет на Администрация на Национален фонд "Култура" за периода 2017 – 2023 г., млн. леу .....	92
Графика 10.	Румъния – Брой кандидати (заявления) за подкрепа, брой финансирани проекти за периода 2020 – 2023 г. ....	98
Графика 11.	Финландия – Разходи на Центъра за популяризиране на изкуствата за насърчаване на изкуствата и културата за периода 2013 – 2021 г., млн. евро .....	113
Графика 12.	Финландия – Брой кандидати (заявления) за подкрепа, брой финансирани кандидати за периода 2016 – 2020 г. ....	116

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## Съкращения

<b>ЗА</b>	Закон за администрацията
<b>ЗАПСП</b>	Закон за авторското право и сродните му права
<b>ЗДДФЛ</b>	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
<b>ЗДСл</b>	Закон за държавния служител
<b>ЗЗРК</b>	Закон за закрила и развитие на културата
<b>ЗКН</b>	Закон за културното наследство
<b>ЗНА</b>	Закон за нормативните актове
<b>ЗНДФ</b>	Закон за Националния дарителски фонд "13 века България"
<b>ЗНЧ</b>	Закон за народните читалища
<b>ЗОБ</b>	Закон за обществените библиотеки
<b>ЗТС</b>	Закон за творческите фондове
<b>ЗХ</b>	Закон за хазарта
<b>ЗФИ</b>	Закон за филмовата индустрия
<b>КРБ</b>	Конституция на Република България
<b>Наредба № 2 от 2007 г.</b>	Наредба № 2 от 11.04.2007 г. за награждаването на български културни дейци за постигнати високи творчески резултати или принос в развитието и популяризирането на културата
<b>Наредба № Н-5 от 2007 г.</b>	Наредба № Н-5 от 27.06.2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд "Култура"
<b>НПВУ</b>	Национален план за възстановяване и устойчивост
<b>ПМС</b>	постановление на Министерския съвет

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



<b>ПМС № 80 от 2022 г.</b>	Постановление № 80 на Министерския съвет от 9 май 2022 г. за определяне на правилата за възлагане на дейности по инвестиции от крайни получатели на средства от Механизма за възстановяване и устойчивост
<b>ПМС № 114 от 2022 г.</b>	Постановление № 114 на Министерския съвет от 8 юни 2022 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на средства на крайни получатели от Механизма за възстановяване и устойчивост
<b>ПМС № 157 от 2022 г.</b>	Постановление № 157 на Министерския съвет от 7.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции
<b>ПНЕ</b>	<a href="#">Правила за номиниране на експерти</a> за участие в експертните комисии в конкурси за предоставяне на средства от Националния фонд "Култура"
<b>ПОНФКОК</b>	<a href="#">Правила за организацията на Националния фонд "Култура" по обявяване на конкурси</a> за предоставяне на средства по Фонда, провеждането им, сключването на договори за финансово подпомагане на проекти в областта на културата и тяхното отчитане
<b>ПОРУСНФК (2017)</b>	<a href="#">Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"</a> и устройството и дейността на Национален фонд "Култура"
<b>ПОРУСНФК (2023)</b>	Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"
<b>РМС</b>	решение на Министерския съвет
<b>РМС №203 от 2022 г.</b>	Решение № 203 на Министерския съвет от 7.04. 2022 г. за одобряване на актуализиран Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България, очертаващ помощта от Механизма за възстановяване и устойчивост на Европейския съюз

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





## ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

### ПРЕДМЕТ НА ПОРЪЧКАТА

Поръчката **"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"** се изпълнява в рамките на **проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори" по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)<sup>1</sup>**, дейност 1.1. "Законодателна промяна в правната рамка на НФК" за изпълнение на инвестиция С11.16 "Развитие на културния и творческия сектори" от Механизма за възстановяване и устойчивост.

Проектът е насочен към законодателна промяна в правната рамка, уреждаща дейността на Националния фонд "Култура", чрез промяна в **Закона за закрила и развитие на културата (ЗЗРК)**.

### ВЪЗЛОЖИТЕЛ

#### Национален фонд "Култура"

### ЦЕЛИ

**Общата цел** на проекта предвижда, чрез законодателна реформа да се увеличат ефективността, ефикасността и целесъобразността на действията на **Националния фонд "Култура" (НФК)**, вземащи предвид настоящите предизвикателства, потребности и очаквания в сектора на културните и творческите индустрии (**КТИ**).

С оглед реформиране на публичните инвестиции за държавните политики за КТИ е необходимо да се извърши законодателна промяна в правната рамка, уреждаща дейността на НФК в ЗЗРК, с цел да се реформира бюджетния му статут.

<sup>1</sup> одобрен с Решение № 203 на Министерския съвет от 7 април 2022 г.



При реализиране на проекта са определени следните **специфични цели:**

- ▼ повишаване на **качеството, ефикасността** на работата и **административния капацитет** на НФК с оглед прозрачност на публичните разходи за култура;
- ▼ осъществяване на **реформа**, която гарантира по-добро стратегическо планиране на дейността на НФК и прозрачност на управлението;
- ▼ реформирането на структурата и дейността на НФК ще рефлектират пряко върху повишаване на присъствието и конкурентоспособността на българските КТИ на българския и европейския пазар, отваряне на нови международни възможности с трансгранични и мултинационални проекти, пазари и публика, подобряване на възможностите за заетост в КТИ чрез инвестиции в проекти на КТИ, стимулиране на търсенето, чрез развиване на публиката и осигуряване на равен достъп до качествена съвременна културна продукция от България и ЕС.

## Срок

Срокът на изпълнение на дейностите, предмет на поръчка е до **5 (пет) месеца** от сключване на договора за възлагане на обществената поръчка.

Договорът за възлагане на обществената поръчка е подписан на 23.01.2023 г., съгласно **чл. 6** от договора и възлагателно писмо № ОП-6-1 от 25.05.2023 г., ефективното начало на изпълнението на договора е **26.05.2023 г.**

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*

## ДЕЙНОСТИ

Дейностите, предмет на изпълнение по поръчката са:

- ▼ **Дейност № 1** "Изготвяне на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК и сродното европейско законодателство";
- ▼ **Дейност №2** "Изготвяне на проектозакон за промяна на Закона за закрила и развитие на културата (ЗЗРК), в частта му касаеща НФК".

В резултат на поръчката ще бъде изготвен **проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата**, в частта му отнасяща се до функциите на Национален фонд "Култура", придружен от мотиви към проекта и финансова обосновка на проекта, след проведени обществените консултации със заинтересованите страни.

## ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКЛАД

Настоящият доклад представя резултатите от изпълнението на:

- ▼ **поддейност 1.1:** Анализ на действащото законодателство, имащо отношение към дейността и функциите на Национален фонд "Култура" и
- ▼ **поддейност 1.2:** Проучване на сродно законодателство в три държави членки на Европейския съюз.

Структурата на доклада включва:

- ▼ **Обща информация;**
- ▼ **Част първа: Анализ на действащото законодателство, регламентиращо дейността и функциите на Национален фонд "Култура":**
  - Контекст



- Рамка на националната политика в областта на културата;
  - Законодателна рамка на НФК;
  - Подзаконова уредба по ЗЗРК.
- ▼ **Част втора: Проучване на сродно законодателство в три държави членки на Европейския съюз:**
- Преглед на практики от държави членки на Европейския съюз:
    - ▶ Общ подход;
    - ▶ Избор на практики от държави членки на ЕС.
  - Описание на изследваните практики:
    - ▶ Република Естония, Културен фонд на Естония [Eesti Kultuurkapital];
    - ▶ Румъния, Администрация на Национален фонд "Култура" [Administrația Fondului Cultural Național];
    - ▶ Република Финландия, Център за насърчаване на изкуствата [Taiteen edistämiskeskus];
  - Основни организационни модели.
- ▼ **Възможности за увеличаване на ефективността, ефикасността и целесъобразността на действията на Националния фонд "Култура"**

Докладът определя рамката за изпълнението на следващите дейности – изготвяне на [оценка на въздействието на предложените промени в Закона за закрила и развитие на културата \(действие 1.3\)](#) и [действие 2: Изготвяне на проект на закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата](#).



**ЧАСТ ПЪРВА:  
АНАЛИЗ НА ДЕЙСТВАЩОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО,  
РЕГЛАМЕНТИРАЩО ДЕЙНОСТТА И ФУНКЦИИТЕ НА  
НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА" (ПОДДЕЙНОСТ 1.1)**

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*

## КОНТЕКСТ

### АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

Анализът на действащото законодателство, регламентиращо дейността и функциите на **Национален фонд "Култура" (НФК)** е изготвен във връзка с предвидената, в **Националния план за възстановяване и устойчивост<sup>2</sup> (НПВУ)**, законодателна реформа, която следва да увеличи ефективността, ефикасността и целесъобразността на действията на **НФК**, в контекста на настоящите предизвикателства, потребности и очакванията в сектора на **културните и творческите индустрии (КТИ)**.

**Министърът на културата** е централен едноличен орган на изпълнителната власт, който разработва, организира, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на културата. Съгласно действащата нормативна уредба, при осъществяване на правомощията си **министърът на културата** се подпомага от **Министерството на културата (МК)**, както и от други административни структури и институции.

**Министерството на културата (МК)** е централна държавна институция, която осигурява осъществяването и координацията на действията за изпълнение на държавната политика в областта на културата. МК е **първостепенен разпоредител** с бюджет и управлява основна част от публичните ресурси, предназначени за осъществяване на политиката в областта на културата.

Структурата, организацията на дейността, функциите и числеността на персонала в административните звена на МК са определени с **Устройствения правилник на Министерството на културата (УПМК)<sup>3</sup>**.

<sup>2</sup> одобрен с Решение № 203 на Министерския съвет от 7 април 2022 г.

<sup>3</sup> приет с ПМС № 266 от 2017 г., обн., ДВ, бр. 98 от 2017 г., последни промени бр. 76 от 2022 г., в сила от 23.09.2022 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Системата на МК включва 103 различни по статут институции, които са второстепенни разпоредители с бюджет по бюджета на МК<sup>4</sup>, в т.ч.:

- ▼ административни структури – 3:
  - Изпълнителна агенция "Национален филмов център".
  - Национален фонд "Култура";
  - Национален институт за недвижимо културно наследство.
- ▼ български културни институти в чужбина – 11;
- ▼ училища – 23;
- ▼ културни институти – 65;
- ▼ други – 1 (Дом на ветераните на културата и изкуствата).

В юрисдикцията МК са и три публичноправни организации:

- ▼ **Националният дарителски фонд "13 век България"** – създаден със **Закона за Националният дарителски фонд "13 век България" (ЗНДФ)**, който има за цел да организира и подпомага дарителска дейност, извършвана от български и чуждестранни физически и юридически лица в подкрепа на образованието, науката, културата, възстановяването и опазването на исторически и културни ценности, здравеопазването и други социални сфери. Членове на **управителния съвет** по право са министърът на културата, министърът на здравеопазването, министърът на образованието и науката и министърът на труда и социалната политика. Изпълнителният директор и останалите членове на управителния съвет, се избират от Министерския съвет по предложение на министър-председателя. Мандатът на изборните членове

---

<sup>4</sup> Постановление № 263 на Министерския съвет от 2021 г. за определяне на второстепенните разпоредители с бюджет по бюджета на Министерството на културата, обн., ДВ, бр. 64 от 2021 г., изм., бр. 49 от 2023 г., в сила от 1.10.2023 г.





на управителния съвет и на изпълнителния директор е 4 години. НДФ "13 Века България" получава субсидия, която се определя със закона за държавния бюджет за съответната година.

- ▼ Сдружение "Регионален център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа" – създаден като юридическо лице с нестопанска цел, в обществена полза в съответствие със Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ)<sup>5</sup>, съучредители са Министерството на културата, Министерство на външните работи и Българската академия на науките. С резолюция на 35-та сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО през октомври 2009 г., Регионалният център е одобрен като център от категория 2 по егидата на ЮНЕСКО. На 25 октомври 2010 г. в Париж е подписано Споразумение между Правителството на Република България и Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) за създаването в София (Република България) на Регионален център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа по егидата на ЮНЕСКО (категория 2)<sup>6</sup>, което е заменено със Споразумението между правителството на Република България и Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) относно продължаване дейността на Регионалния център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа в София като Център по егидата на ЮНЕСКО (категория 2)<sup>7</sup>. Центърът се финансира целево от българската държава като за целта е създаден специален

<sup>5</sup> обн., ДВ, бр. 81 от 2000 г., последни промени бр. 107 от 2020 г.

<sup>6</sup> Ратифицирано със закон, приет от 41-ото Народно събрание на 16.03.2011 г. – ДВ, бр. 26 от 2011 г., издадено от Министерството на културата, обн., ДВ, бр. 27 от 2013 г., в сила от 13.05.2011 г., отм., бр. 83 от 2018 г., в сила от 14.06.2018 г.

<sup>7</sup> Ратифицирано със закон, приет от 44-то НС на 29.03.2018 г. – ДВ, бр. 32 от 2018 г., издадено от Министерството на културата, обн., ДВ, бр. 83 от 2018 г., в сила от 14.06.2018 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





текст (чл. 44) в Закона за културно наследство (ЗКН)<sup>8</sup>, като в закона за държавния бюджет за съответната година се определя конкретният размер на субсидията.

- ▼ Фондация "Глобални библиотеки – България" – учредена през 2013 г. като юридическо лице с нестопанска цел, в обществена полза по ЗЮЛНЦ. Фондацията има следните цели:
  - да създава условия за свободен и равен достъп до информация, интернет и електронни услуги за гражданите;
  - да насърчава информационната грамотност, ученето през целия живот, гражданското участие и социалното сближаване, местното и общностното развитие;
  - да подпомага социалната интеграция на групите в неравностойно положение, равните възможности за образование и здравеопазване за всички граждани чрез подобряване на достъпа до информация;
  - да подпомага развитието на обществените библиотеки;
  - да насърчава интеркултурния диалог и международните контакти.

Членове на настоятелството по право са представители на Министерството на културата, Министерството на електронното управление, НДФ "13 Века България", Националното сдружение на общините в Република България, Българската библиотечно-информационна асоциация и Съюзът на народните читалища. Фондация "Глобални библиотеки – България" се финансира по общия рег.

<sup>8</sup> обн., ДВ, бр. 19 от 2009 г., последни промени бр. 17 от 2021 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



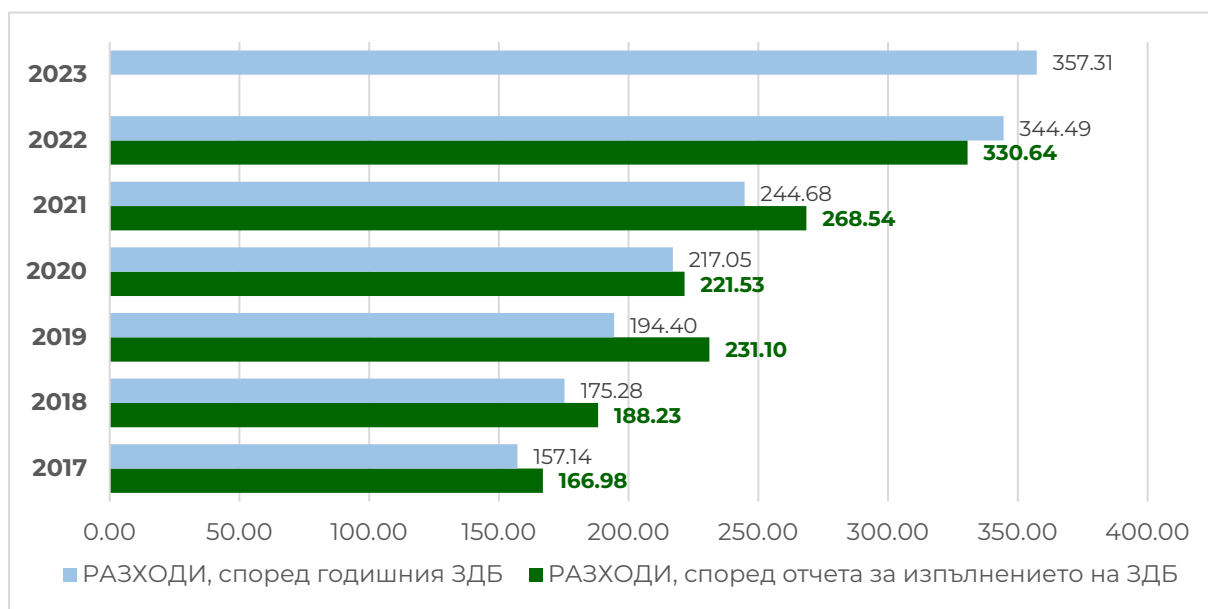
През последните години бюджетът на МК постъпателно се увеличава – общият размер на планираните бюджетни разходи за 2023 г. се е увеличил с почти 2.15 пъти от отчетените през 2017 г. разходи.

Таблица 1. Общ размер на разходите по бюджета на Министерството на културата, хил. лв.

година	РАЗХОДИ, според годишния ЗДБ	РАЗХОДИ, според отчета за изпълнението на ЗДБ	дял на изпълнение на бюджета	ръст на планираните разходи спрямо предходната година	ръст на отчетените разходи спрямо предходната година
2023	357 307.00			3.70%	
2022	344 491.80	<b>330 642.10</b>	-4.00%	40.80%	23.10%
2021	244 677.10	<b>268 537.20</b>	+9.80%	12.70%	21.20%
2020	217 050.50	<b>221 534.60</b>	+2.10%	11.70%	-4.10%
2019	194 396.20	<b>231 101.10</b>	+18.90%	10.90%	22.80%
2018	175 282.40	<b>188 228.20</b>	+7.40%	11.50%	12.70%
2017	157 143.90	<b>166 975.40</b>	+6.30%	12.60%	7.80%

Източник: ДВ, Доклади по отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България, <https://www.minfin.bg/bg/1481>

Графика 1. Общ размер на разходите по бюджета на Министерството на културата, млн. лв.



Източник: ДВ, Доклади по отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България, <https://www.minfin.bg/bg/1481>

Националният фонд "Култура" е основен инструмент, чрез който държавата предоставя финансова помощ за културния сектор. НФК подпомага развитието на културата, като набира, управлява и разходва средства, предназначени за провеждане на националната политика в областта на културата. НФК е второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на МК. В програмния бюджет на МК, средствата, предназначени за финансиране на дейностите на НФК са обособени като самостоятелна бюджетна програма 1800.02.01 "НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА". Бюджетната програма е инструмент за средносрочно планиране на дейността на НФК, като определя оперативните цели на НФК,

Средствата от НФК се разходват въз основа на индикативни годишни програми, след провеждане на конкурс. В конкурсите могат да участват равнопоставено отделни творци, частни, общински и държавни културни организации.

През периода 2020 – 2022 г., НФК осигури изпълнението на мерките за спешна и извънредна финансова подкрепа на културните и творческите индустрии (КТИ) за преодоляване на негативните ефекти от пандемията от COVID-19<sup>9</sup>.

През последните години бюджетът на НФК постъпателно се увеличава, а с него се увеличава и обемът от подпомогнатите проекти, както и работата по тяхното административно обслужване, мониторинг и контрол.

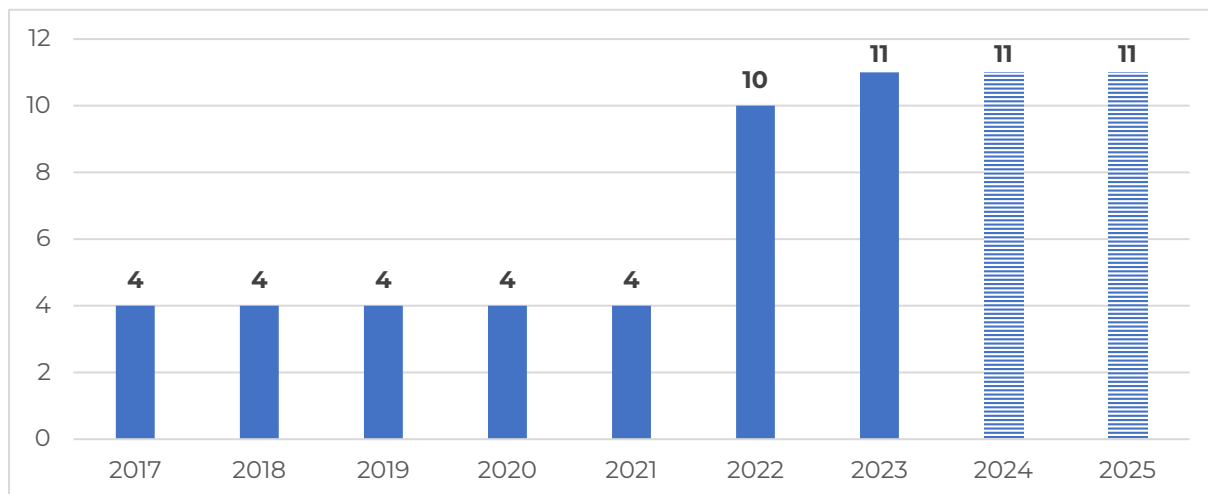
Основно ограничение за дейността на НФК е липсата на достатъчно персонал и капацитет за ефективно управление на програмите за финансово подпомагане.

---

<sup>9</sup> С постановления на Министерския съвет за периода 2020 – 2022 г. на НФК е осигурено допълнително финансиране в размер на общо 68 007 250 лв. – за 2020 г.: с ПМС №121 от 2020 г. – 2.2 млн. лв., с ПМС №177 от 2020 г. – 15 млн. лв.; за 2021 г.: с ПМС №89 от 2021 г. – 4 267 250 лв., с ПМС №338 от 2021 г.: 16.54 млн. лв.; за 2022 г.: с ПМС №120 от 2022 г. – 30 млн. лв.



Графика 2. Персонал на НФК<sup>10</sup>



Източник: НФК, Проектобюджет за 2023 г. и актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023 – 2025 г. на Министерство на културата

<sup>10</sup> Данните за 2024 и 2025 г. са съгласно актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023 – 2025 г. на Министерство на културата.



Таблица 2. Проекти и целеви средства, администрирани от НФК за периода 2013 – 2022 г.

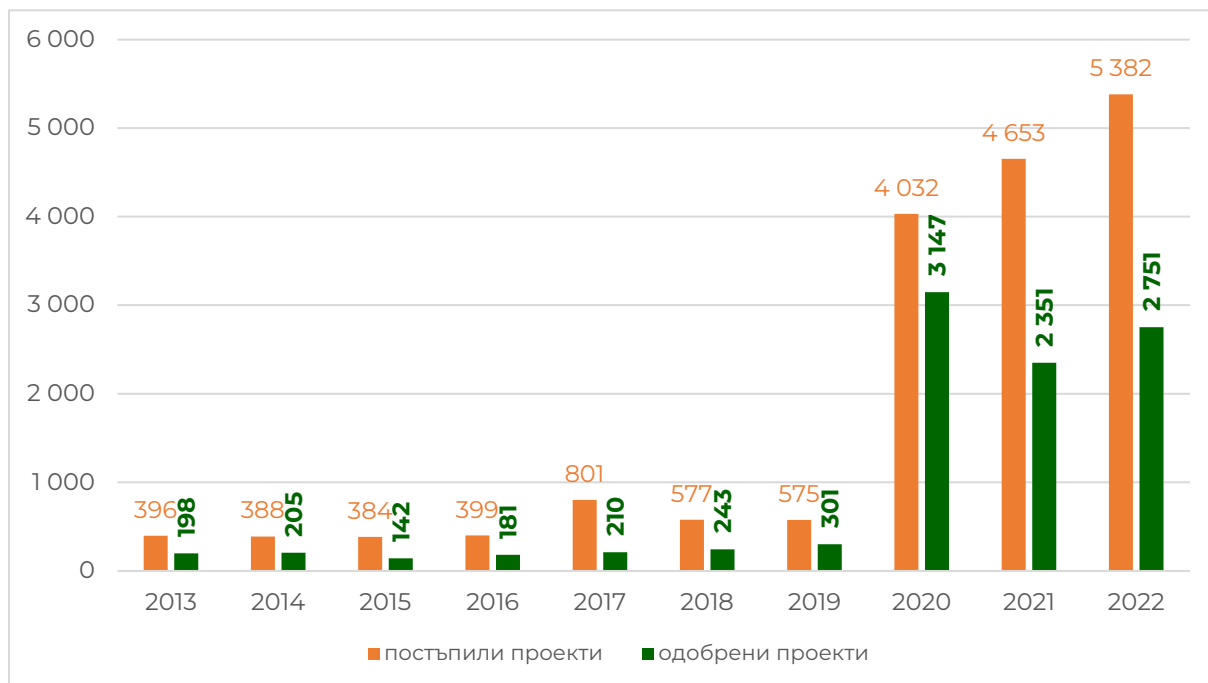
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
постъпили проекти	396	388	384	399	801	577	575	4 032	4 653	5 382
общ размер на заявените средства (хил. лв.)	1 242	1 216	886	1 086	17 982	3 904	4 368	48 678	76 875	111 120
одобрени проекти	198	205	142	181	210	243	301	3 147	2 351	2 751
дял на финансираните проекти	50%	53%	37%	45%	26%	42%	52%	78%	51%	51%
одобрено финансиране (хил. лв.)	291	347	374	371	697	891	1 311	21 822	23 385	39 056
дял на одобреното финансиране	23%	29%	42%	34%	4%	23%	30%	45%	30%	35%
среден бюджет (лв.)	1 468	1 694	2 632	2 052	3 318	3 666	4 357	6 934	9 947	14 197
ръст на средния бюджет на един финансиран проект, спрямо предходната година		115%	155%	78%	162%	111%	119%	159%	143%	143%

Източник: НФК

Документът е създаден в рамките на поръчка:

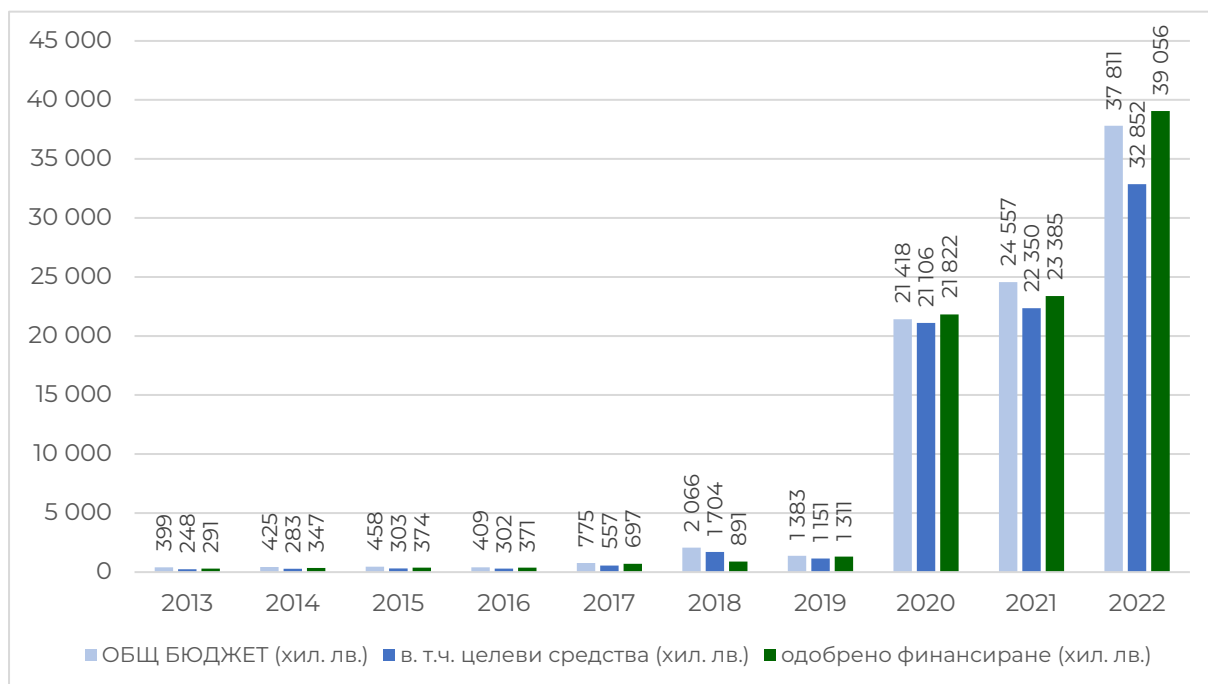
"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Графика 3. Брой на проектните предложения, постъпили за разглеждане в НФК и брой на одобрените проекти за периода 2013 – 2022 г.



Източник: НФК

Графика 4. Бюджети на НФК за периода 2013 – 2022 г.



Източник: НФК

Документът е създаден в рамките на поръчка:  
**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**,  
 проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

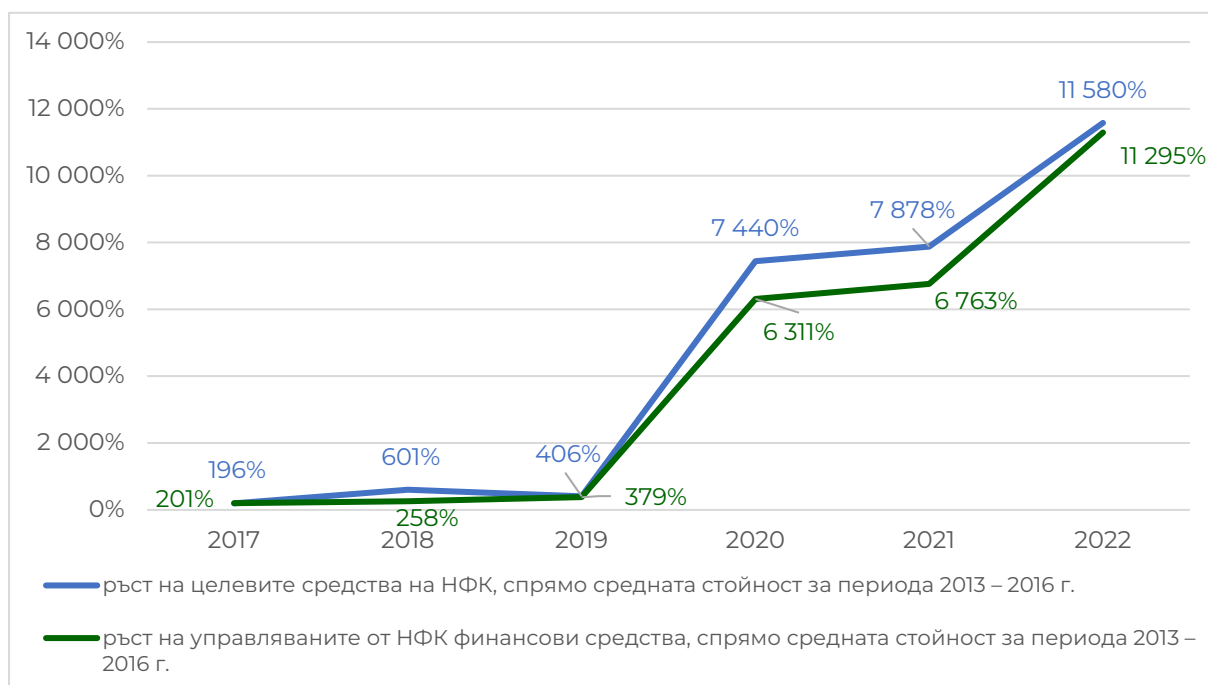


Графика 5. Ръст на броя на финансираните проекти за периода 2013 – 2022 г.



Източник: НФК

Графика 6. Ръст на средствата на НФК за периода 2013 – 2022 г.



Източник: НФК

## ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Въпреки законовите норми, към момента България не е имала средносрочен и/или дългосрочен стратегически документ, който да определя визията и целите на политиката в областта на културата, както и развитието на институционалната организация на системата. Този дефицит се отразява, както на състоянието на културните организации и институти, така и на механизмите за провеждане на политиката в областта на културата.

В правителствената програма на действащото правителство<sup>11</sup>, е включена мярка, предвиждаща "Разработване на Националната стратегия за развитие на българската култура в съответствие с Националната стратегическа рамка и Националната програма "България 2030" с участието на всички заинтересовани страни"<sup>12</sup>. Определеният в правителствената програма срок за изпълнение на тази мярка е м. юни 2024 г.

Националният план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) предвижда изпълнение на инвестиция "Развитие на културния и творческия сектори" (С11.16). Отговорността за изпълнението на инвестицията е възложена на Националния фонд "Култура".

Общият планиран ресурс е 96.8 млн. лв. (79.7 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост и 17.1 млн. лв. частно съфинансиране) с период на изпълнение 2022 – 2026 г.

В рамките на инвестицията е предвидено реформиране на публичните разходи за култура, чрез законодателна и административна реформа в Национален фонд "Култура" към Министерството на културата, децентрализация на културните политики, чрез обособяване на 3 разходни програми, финансиращи на конкурентен принцип културен продукт и съдържание:

<sup>11</sup> ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, юни 2023 г. – декември 2024 г. – [https://www.government.bg/files/common/2023-07-26\\_Programa\\_za\\_upravlenie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final\\_1.pdf](https://www.government.bg/files/common/2023-07-26_Programa_za_upravlenie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final_1.pdf)

<sup>12</sup> м. 13.2.14 от ПРОГРАМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, юни 2023 г. – декември 2024 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- ▼ "Подкрепа за европейско културно сътрудничество";
- ▼ "Подкрепа за развитие и достъп на публиката";
- ▼ "Ново поколение местни политики за култура",

С Постановление № 157 на Министерския съвет от 7.07.2022 г.<sup>13</sup> Национален фонд "Култура" е определен като структура за наблюдение и докладване (СНД), както и за краен получател (КП) за инвестиция "Развитие на културния и творческия сектор" (С11.16).

Предвидена е и специална дейност за повишаване на административния капацитет в служителите на НФК и повишаване на уменията и компетенциите в контекста на цифровия преход – за представителите на културата и творческите индустрии.

Този контекст обуславя изготвянето на анализ и оценка на действащото законодателство за НФК и планирането на действия от страна на съответните държавни органи за осигуряване на условия, както за ефективно изпълнение на инвестиция "Развитие на културния и творческия сектор" (С11.16) по НПВУ, така и за бъдещата роля на НФК за развитието на културния и творческия сектор в България.

---

<sup>13</sup> Постановление № 157 на Министерския съвет от 7.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, обн., ДВ, бр. 54 от 2022 г., изм. и доп., бр. 70 от 2022 г., в сила от 30.08.2022 г., изм., бр. 85 от 2022 г., в сила от 25.10.2022 г.



## ОБЩА РАМКА НА НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

### КОНСТИТУЦИОННА УРЕДБА

Конституцията на Република България (КРБ)<sup>14</sup> установява основните принципи за изграждане на политическата система на обществото – политически плурализъм, разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна.

КРБ определя основните институции в държавата: Народно събрание, Министерски съвет, Президент, съдебната система и органите на местното самоуправление.

В **Основните начала** на КРБ (глава първа) е определен ангажиментът на държавата да **"създава условия за свободно развитие на науката, образованието и изкуствата и ги подпомага"**, както и, че държавата **"се грижи за опазване на националното историческо и културно наследство"** (чл. 23).

Сред основните права на гражданите, КРБ (чл. 54) определя, че:

- ▼ Всеки има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности;
- ▼ Всеки има право да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност;
- ▼ свободата на художественото, научното и техническото творчество се признава и гарантира от закона, както и, че
- ▼ изобретателските, авторските и сродните на тях права се закрилят от закона.

Наред с цитираните права, гражданите могат свободно да изразяват мнение и да го разпространяват чрез слово – писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин (чл. 39 от КРБ). Това

<sup>14</sup> обн., ДВ, бр. 56 от 1991 г., в сила от 13.07.1991 г., изм. и доп., бр. 85 от 2003 г., бр. 18 от 2005 г., бр. 27 от 2006 г.; Решение № 7 на КС на РБ от 13.09.2006 г. – бр. 78 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 12 от 2007 г., бр. 100 от 2015 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността.

Конституционно определените принципи и права, свързани с **културата**, определят спецификата на ангажиментите на държавата в тази сфера и подходите за регулаторна намеса.

От разпоредбите на КРБ следва определянето на ролята на държавата като изразител и представител на обществения интерес, чиято намеса се ограничава до осигуряване на условия – институционални и финансови – **за развитие на културата и опазване на националното историческо и културно наследство**.

Самата културна дейност по своята същност се характеризира с висока степен на автономност – това следва от чл. 54, ал. 2 от КРБ **"Свободата на художественото, научното и техническото творчество се признава и гарантира от закона"**, като ролята на държавата в този аспект е да осигури законова закрила на авторските и сродните на тях права – чл. 54, ал. 3 от КРБ.

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

Законодателната рамка в областта на културата е формирана чрез система от специални закони:

- ▼ **Законът за подкрепа и развитие на културата (ЗЗРК)**<sup>15</sup> – рамков закон, който определя основните принципи и приоритети на националната културна политика, културните организации и органите за закрила на културата, на нейната национална идентичност и начините за подпомагане и финансиране на културната дейност и творци;
- ▼ **Законът за филмовата индустрия (ЗФИ)**<sup>16</sup> – урежда отношенията, свързани с производството, разпространението, промоцията и показата на филмите в Република България и държавното подпомагане на българската филмова индустрия, като създава условия за нейното развитие;
- ▼ **Законът за радиото и телевизията (ЗРТ)**<sup>17</sup> – регулира предоставянето на медийните услуги от доставчици на медийни услуги под юрисдикцията на Република България, както и услуги на платформи за споделяне на видеоклипове, предоставяни от доставчици на платформи за споделяне на видеоклипове под юрисдикцията на Република България;
- ▼ **Законът за авторското право и сродните му права (ЗАПСП)**<sup>18</sup> – урежда отношенията, свързани със създаването и разпространението на произведенията на литературата, изкуството и науката;

<sup>15</sup> обн., ДВ, бр. 50 от 1999 г., последни промени бр. 18 от 2022 г., в сила от 4.03.2022 г.

<sup>16</sup> обн., ДВ, бр. 105 от 2003 г., последни промени бр. 18 от 2021 г.

<sup>17</sup> обн., ДВ, бр. 138 от 1998 г., последни промени бр. 104 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.

<sup>18</sup> обн., ДВ, бр. 56 от 1993 г., последни промени бр. 98 от 2019 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- ▼ **Законът за културното наследство (ЗКН)**<sup>19</sup> – урежда опазването и закрилата на културното наследство на Република България, както и закрилата на културното наследство независимо от местонахождението му;
- ▼ **Законът за народните читалища (ЗНЧ)**<sup>20</sup> – регламентира учредяването, устройството, управлението, дейността, имуществото, финансирането, издръжката и прекратяването на народните читалища;
- ▼ **Законът за обществените библиотеки (ЗОБ)**<sup>21</sup> – урежда учредяването, видовете, функциите, управлението и финансирането на обществените библиотеки;
- ▼ **Законът за меценатството (ЗМ)**<sup>22</sup> – урежда обществените отношения, свързани с безвъзмездно предоставяне на помощ от физически и юридически лица, наричани по-нататък "меценати", за създаване, съхранение и популяризиране на произведения на културата и цели да стимулира физическите и юридическите лица да подпомагат развитието на българската култура;
- ▼ **Законът за Националния дарителски фонд "13 века България" (ЗНДФ)**<sup>23</sup> – създава Националния дарителски фонд "13 века България", който има за цел да организира и подпомага дарителска дейност, извършвана от български и чуждестранни физически и юридически лица в подкрепа на образованието, науката, културата, възстановяването и опазването на исторически и културни ценности, здравеопазването и други социални сфери;
- ▼ **Законът за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други носители, съдържащи обекти на авторско**

<sup>19</sup> обн., ДВ, бр. 19 от 2009 г., последни промени бр. 17 от 2021 г.

<sup>20</sup> обн., ДВ, бр. 89 от 1996 г., последни промени бр. 104 от 2020 г., в сила от 1.01.2021 г.

<sup>21</sup> обн., ДВ, бр. 42 от 2009 г., последни промени бр. 56 от 2023 г.

<sup>22</sup> обн., ДВ, бр. 103 от 2005 г., последни промени бр. 69 от 2020 г.

<sup>23</sup> обн., ДВ, бр. 12 от 2001 г., последни промени бр. 100 от 2019 г., в сила от 1.01.2020 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- право и сродни права (**ЗАРПТОД**)<sup>24</sup> – урежда административното регулиране и контрола върху производството на оптични дискове и на матрици, както и върху внасянето и изнасянето на суровини или оборудване за производство на оптични дискове, матрици или груги носители;
- ▼ **Законът за задължителното депозиране на екземпляри от печатни и груги произведения (ЗЗДЕПП)**<sup>25</sup> – определя основанията и реда на депозиране на печатни и груги произведения, създадени и тиражирани в страната или отнасящи се до нея, както и реда за обявяване на информация за разпространителите на периодични печатни произведения и доставчиците на медийни услуги;
  - ▼ **Законът за творческите фондове (ЗТФ)**<sup>26</sup> – урежда въпросите на творческите фондове, чиято цел е да съдействат за всестранното развитие на творческата дейност и осъществяването на политиката в областта на културата, изкуството и науката.

Актуалната нормативна рамка в областта на културата отразява динамиката на промените в обществената и правната среда, както процесите, свързани с членството на България в Европейския съюз. Големият брой на приетите законодателни актове в тази област е предпоставка за несъгласуваност между различните актове, както и за наличието на дублиращи се разпоредби.

Принципите и основните механизми за финансиране на културни институти, организации, дейности и творци са определени в ЗЗРК (глава пета). Възприет е подход, според който освен пряко от държавния бюджет, финансиране за провеждане на

<sup>24</sup> Обн., ДВ, бр. 74 от 2005 г., последни промени бр. 26 от 2020 г.

<sup>25</sup> обн., ДВ, бр. 108 от 2000 г., последни промени бр. 66 от 2023 г., в сила от 5.08.2023 г.

<sup>26</sup> обн., ДВ, бр. 27 от 1973 г., последни промени бр. 153 от 1998 г., в сила от 1.01.1999 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

националната политика в областта културата се осигурява от специфични източници – глоби, имуществени санкции, такси и др.

За институционалното финансиране на училищата и културните институти в системата на МК се прилага системата на делегирани бюджети.

През 2020 г. с промени в [Закона за хазарта](#) (ЗХ)<sup>27</sup> е предвидено, че определени постъпления от хазартни игри се разпределят и за финансиране на културни дейности (чл. 14, ал. 1, т. 4 от ЗХ). Според въведения механизъм, средствата постъпват като приход по бюджета на [Министерството на младежта и спорта](#) като не по-малко от 10 на сто от тези приходи се разходват за дейности, финансирани от Националния фонд "Култура" (чл. 14, ал. 3, т. 3).

#### СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА НА КУЛТУРНАТА ПОЛИТИКА

Министерството на културата е основната административна структура, чиято мисия е да осигурява провеждането на културната политика и опазването на културното наследство.

През 2006 г. с чл. 2а<sup>28</sup> от [Закона за закрила и развитие на културата](#) е предвидено, Министерският съвет по предложение на министъра на културата да приеме [Национална стратегия за развитие на културата](#) за срок от десет години. Въпреки множеството инициативи за изготвяне на [Национална стратегия за развитие на културата](#) и до момента такъв документ не е приеман.

Отделни аспекти на политиката за развитие на културата са залегнали в актуалните национални стратегически документи, като [Националната програма "България 2030" \(НПБ2030\)](#)<sup>29</sup>, в която е

<sup>27</sup> обн., ДВ, бр. 26 от 2012 г., последни промени бр. 61 от 2022 г.

<sup>28</sup> нов – ДВ, бр. 106 от 2006 г.

<sup>29</sup> приема с Протокол № 67 на Министерския съвет от 2020 г., <https://www.minfin.bg/bg/1394>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





Включен приоритет "П13 Култура, наследство, туризъм", включващ два, свързани със сектора на културата, подприоритета:

- ▼ 13.1 Културно многообразие и достъп до култура;
- ▼ 13.2 Културно наследство.

Предвидените мерки в двата подприоритета са насочени към:

- ▼ изграждането на устойчива среда за създаване на разнообразно културно съдържание на основата на съществуващото културно многообразие и осигуряването на равен достъп до него, както в рамките на регионите и националната държава, така и извън тях;
- ▼ насърчаване на културните и творческите индустрии, включително и на аудиовизуалния сектор, ще разшири техния потенциал да стимулират творческото партньорство между културния сектор и останалите сектори в обществото в контекста на устойчивото развитие;
- ▼ създаването на условия за дигитализиране на съществуващо културно съдържание както и на нови дигитални форми със средствата на модерните технологии ще улесни достъпа до нови и разнообразни форми на културно изразяване;
- ▼ прилагане на интегриран подход в управлението на културното наследство чрез повишаване на инвестициите и професионалната квалификация на специалистите, работещи в областта на опазването и социализацията на културното наследство.
- ▼ осигуряване на съответствие между финансирането и нуждите на сектора, модернизиране на инфраструктурата и материалната база на националната музейна мрежа, на мрежата от обществени библиотеки и националната читалищна мрежа, въвеждане на иновации, съвременен дизайн за осигуряване достъп на

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



заинтересовани лица и организации до наследство, прилагане на принципите на интегрираната консервация в съвременната среда и повишаване качеството на живот.

- ▼ създаване на условия за дигитализиране на културно наследство с оглед на неговото опазване, представяне и популяризиране.

Индикативният размер на планираните финансови ресурси до 2030 година, определен в НПБ2030 е **2 714 млрд. лв.**, а като източници са посочени гържавния бюджет, европейските фондове и инструменти, частни инвестиции, както и финансови инструменти.

Конкретни мерки, свързани с реализацията на политиката в областта на културата са предвидени в [Националния план за възстановяване и устойчивост \(НПВУ\)](#)<sup>30</sup>:

- ▼ **инвестиция "Развитие на културния и творческия сектори"** (С11.16) с период на изпълнение 2022 – 2026 г.

Отговорността за изпълнението на инвестицията е възложена на [Националния фонд "Култура"](#), който с ПМС № 157 от 2022 г.<sup>31</sup> е определен за [структура за наблюдение и докладване \(СНД\)](#) и [конкретен получател \(КП\)](#) за инвестиция "Развитие на културния и творческия сектор" (С11.16)

Планираният ресурс е **96.8 млн. лв.** (79.7 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост и 17.1 млн. лв. частно съфинансиране).

<sup>30</sup> одобрен с Решение № 203 на Министерския съвет от 7 април 2022 г.

<sup>31</sup> Постановление № 157 на Министерския съвет от 7.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, обн., ДВ, бр. 54 от 2022 г., последни промени бр. 63 от 2023 г., в сила от 1.08.2023 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- ▼ **инвестиция "Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви"** (С11.17) с период на изпълнение 2022 – 2026 г.

С ПМС № 157 от 2022 г. Министерството на културата и партньори, са определени за **конкретен получател** (КП) за инвестиция "Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви" (С11.17).

Планираният ресурс е **68 млн. лв.** (59.53 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост и 8.47 млн. лв. национално публично съфинансиране).

Средства за мерки, свързани с реализацията на политиката в областта на културата са предвидени и в **Споразумението за партньорство за програмния период 2021 – 2027 г.**<sup>32</sup> и съответните програми, съфинансирани от Европейските фондове за споделено управление (ЕСФУ).

В правителствената програма на действащото правителство<sup>33</sup>, също е включена мярка, предвиждаща "Разработване на Националната стратегия за развитие на българската култура в съответствие с Националната стратегическа рамка и Националната програма "България 2030" с участието на всички заинтересовани страни"<sup>34</sup>. Определеният в правителствената програма срок за изпълнение на тази мярка е **м. юни 2024 г.**

Липсата на визия и ясно определени стратегически цели на политиката за развитие на културата е сериозно ограничение за ефективното осъществяване на конституционно определените ангажиментите на държавата в тази сфера.

<sup>32</sup> [https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/eip/docs/2022-07/Споразумение%20за%20партньорство%202021-2027%20одобрено%20от%20Европейската%20комисия\\_0.pdf](https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/eip/docs/2022-07/Споразумение%20за%20партньорство%202021-2027%20одобрено%20от%20Европейската%20комисия_0.pdf)

<sup>33</sup> ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, юни 2023 г. – декември 2024 г. – [https://www.government.bg/files/common/2023-07-26\\_Programa\\_za\\_upravlenie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final\\_1.pdf](https://www.government.bg/files/common/2023-07-26_Programa_za_upravlenie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final_1.pdf)

<sup>34</sup> т. 13.2.14 от ПРОГРАМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, юни 2023 г. – декември 2024 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА НФК

### ЗАКОН ЗА ЗАКРИЛА И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА

Законът за закрила и развитие на културата (ЗЗРК)<sup>35</sup> е приет през 1999 г. и въвежда основните принципи на закрила и развитие на културата:

- ▼ демократизъм на културната политика, свобода на художественото творчество и недопускане на цензура;
- ▼ децентрализация в управлението и финансирането на културните дейности;
- ▼ равнопоставеност на творците и на културните организации;
- ▼ опазване и обогатяване на културно-историческото наследство, съхраняване на българския книжовен език, традиции и обичаи;
- ▼ закрила на националната културна идентичност и културата на българските общности в чужбина;
- ▼ насърчаване на културното многообразие при съхраняване единството на националната култура;
- ▼ поощряване на културната индустрия и пазара на произведенията на изкуството и стимулиране на продуцентската дейност в областта на културата;
- ▼ откриване, подпомагане и обучение на млади таланти в областта на културата;
- ▼ поощряване на дарителството, меценатството и спонсорството в областта на културата;
- ▼ развитие и усъвършенстване на образованието в областта на изкуствата и културата.

<sup>35</sup> Обн., ДВ, бр. 50 от 1999 г., последни промени бр. 18 от 4.03.2022 г., в сила от 4.03.2022 г.

ЗЗРК регламентира правния статут на културните организации и видовете културни институти – държавни, общински, частни и със смесено участие.

Определени са функциите на **Министерство на културата (МК)**, което провежда политика за закрила и развитие на културата в съответствие с функциите и правомощията си и при спазване принципите на ЗЗРК. МК е основен разпределител със средствата от държавния бюджет, предназначени за провеждане на политиката за закрила и развитие на културата. Училищата и културните институти в системата на МК, с изключение на **Националния институт за недвижимо културно наследство**<sup>36</sup>, прилагат системи на делегиран бюджет, в съответствие със спецификата на извършваните дейности.

ЗЗРК регламентира и други инструменти за финансово подпомагане на културата – на централно ниво – Националния фонд "Култура" и общинските фондове "Култура" на местно ниво.

## 1. Статут и мисия на НФК

**Националният фонд "Култура"** (НФК) е създаден с чл. 24 от ЗЗРК през 1999 г. и започва да функционира от месец ноември 2000 година.

НФК е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на културата, което **подпомага развитието на културата**, като **набира, управлява и разходва средства**, предназначени за провеждане на националната политика в областта на културата. Министерството на културата осигурява условия за дейността на НФК.

ЗЗРК не определя еднозначно статутът на НФК в рамките на административната система. Съгласно **Закона за**

---

<sup>36</sup> В чл. 18 от ЗКН, **НИИКН** е определен като **културен институт с национално значение**, който извършва дейност в областта на опазване на недвижимото културно наследство, включително и научноизследователска дейност по издирване и изучаване на недвижимото културно наследство. В Правилника за устройството и дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство, приет с ПМС № 8 от 2012 г. е посочено, че **НИИКН** е "организиран като администрация, която подпомага министъра на културата при осъществяване на правомощията му при провеждане на държавната политика в областта на опазването на недвижимото културно наследство" (чл. 2, ал. 2).

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

администрацията (ЗА)<sup>37</sup>, НФК се определя като част от администрацията на изпълнителната власт в категорията "други административни структури, създадени с нормативен акт, които имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт" (чл. 36, ЗА). Тази категория административни структури, обикновено е обект на детайлно регулиране в съответния нормативен акт (закон), с който се създават, но ЗЗРК не съдържа достатъчно детайлна уредба на статута на НФК.

НФК е вписан в Административния регистър, поддържан от Администрацията на Министерския съвет. Дейността на НФК не се определя като свързана с предоставяне на услуги за физически и/или юридически лица.

Това положение се отразява върху организацията на НФК и статута на служителите и по същество представлява ограничение за административния капацитет и ефективното функциониране на НФК.

## 2. Органи на НФК

НФК се управлява от **управителен съвет** и **изпълнителен директор** – чл. 25, ЗЗРК.

**Управителният съвет** се състои от **председател** и **10 членове**, председател на управителния съвет е **министърът на културата**, а членовете се назначават със заповед на министъра на културата за срок две години. Трима от членовете на управителния съвет са представители, съответно на Министерството на културата, на Министерството на финансите и на Националното сдружение на общините в Република България. Останалите седем членове се назначават от министъра на културата въз основа на предложения на творческите съсловни организации, на академичните

<sup>37</sup> Обн., ДВ, бр. 130 от 5.11.1998 г., в сила от 6.12.1998 г., последни промени бр. 21 от 13.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г.

институции в областта на културата, на организациите с нестопанска цел в областта на културата и на културни дейци.

Конкретното нормативно решение по отношение на съставът на Управителния съвет на НФК и фрагментарната регламентация на начинът за неговото формиране не са балансирани. Ангажирането на министъра на културата като председател на Управителния съвет на НФК, съчетано с неговите правомощия за издаване на подзаконови актове по прилагането на ЗЗРК, от една страна ограничава експертния принцип за при вземане на решения от Управителния съвет на НФК, но от друга – е налице нормативна възможност Управителният съвет на НФК (с мнозинство от експертната квота) да вземе решение, което може да не е в синхрон с актуалната политика.

Липсата на процедура за определяне на членовете на Управителния съвет на НФК, които се назначават по "предложения на творческите съсловни организации, на академичните институции в областта на културата, на организациите с нестопанска цел в областта на културата и на културни дейци", както и критерии въз основа, на които се прави подбор измежду предложените кандидати, е предпоставка за ограничаване на прозрачността при формирането на този орган.

Правомощията на управителния съвет са определени в чл. 27 от ЗЗРК, според който управителният съвет ръководи дейността на НФК като приема (с решения):

- ▼ правила за организация на работата си;
- ▼ стратегия и програма за дейността на фонда;
- ▼ решения за провеждане на конкурси за финансиране на културни инициативи, целеви програми, творчески проекти и др.;
- ▼ годишен доклад за дейността на фонда;
- ▼ решение за избор и освобождаване на изпълнителен директор;

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- ▼ структура на администрацията на фонда.

Управителният съвет може да взема и други решения, свързани с управлението на НФК. По настоящем няма информация УС на НФК да изпълнил правомощието си – да приеме стратегия за дейността на фонда (чл. 27, ал. 1, т. 2).

Министърът на културата като **председател на управителния съвет** на НФК:

- ▼ свиква и ръководи заседанието на управителния съвет;
- ▼ сключва и прекратява трудовия договор с изпълнителния директор по решение на управителния съвет.

ЗЗРК не предвижда конкретни правила за осигуряване на прозрачност на дейността на Управителния съвет, такива не са въведени и с подзаконвата уредба. В годишните доклади за дейността на НФК (чл. 27, ал. 1, т. 4 и чл. 34 от ЗЗРК) и на интернет страницата на НФК липсва информация за заседанията на Управителния съвет – дневен ред, взети решения и др.

Правомощията на **изпълнителния директор**, определени в чл. 29, включват:

- ▼ представителство на НФК;
- ▼ оперативно ръководство на НФК;
- ▼ осигуряване на изпълнението на решенията на Управителния съвет;
- ▼ изготвяне и внасяне в управителния съвет на годишния счетоводен отчет;
- ▼ подготовка и внасяне в Управителния съвет на годишен доклад за дейността на НФК и неговото публикуването.

Изпълнителният директор не е член на управителния съвет. Той участва в заседанията на управителния съвет със съвещателен глас.

На практика, по смисъла на чл. 19, ал. 4, т. 4 от Закона за администрацията, изпълнителният директор на НФК е ръководител на държавна институция (НФК), създадена със закон, която има функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт. В този контекст въведените в ЗЗРК (чл. 29, ал. 3) ограничения за изпълнителния директор, свързани с упражняване на търговска дейност, участие в орган на управление или контрол на юридическо лице с нестопанска цел, търговско дружество или кооперация, както и с упражняване на свободна професия, с изключение на научна или преподавателска дейност или упражняване на авторски и сродни права, възпроизвеждат частично текстовете на чл. 19, ал. 7 и 8 от Закона за администрацията, без да изясняват неговия специфичен статут.

Липсата на определен срок за назначаване (мандат) на изпълнителния директор, както и липсата на конкретни условия, при които изпълнителният директор подлежи на освобождаване, не е в съответствие с практиките по определената в чл. 27, ал. 1, т. 5 от ЗЗРК процедура за избор, както и с принципа за стабилност.

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



### 3. Администрация на НФК

В чл. 24, ал. 5 е предвидено, че Министерството на културата осигурява условия за дейността на фонда. Смесът на тази разпоредба не е ясен, тъй като съгласно чл. 27, ал. 1, т. 6 от ЗЗРК, Управителният съвет на НФК приема "структура на администрацията на фонда" – налице е колизия между двата текста, не са изяснени как МК осигурява условия за дейността на фонда, както и ролята и функциите на "администрацията на фонда". По същество регламентацията на административната организация на НФК се изчерпва с текста на чл. 27, ал. 1, т. 6 от ЗЗРК.

Няма информация, свързана с практическото прилагане, нито на разпоредбата на чл. 24, ал. 5, нито тази на чл. 27, ал. 1, т. 6 от ЗЗРК. Не е установено, Управителният съвет на НФК да е вземал решение за приемане на "структура на администрацията на фонда".

С решение на Управителния съвет от 16 февруари 2023 г. по т. 1 е взето решение:

"Администрацията на НФК да изготви проект на два отделни документа:

- Правила за организация на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура", които да се приемат от Управителния съвет
- Устройствен правилник за устройството и дейността на НФК."

До 28 март 2023 г. дейността на Управителния съвет се осъществява въз основа на [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" и устройството и дейността на Национален фонд "Култура"](#), приети решение на Управителния съвет на НФК<sup>38</sup>.

<sup>38</sup> приети с Решение на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" от 17.07.2017 г., изменени приети с Решения на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" от 09.08.2017 г., 25.06.2020 г. и 13.08.2020 г., 07.06.2021 г., 31.08.2021 г. и 22.11.2021 г., 01.07.2022 г., 24.08.2022 г. – <https://ncf.bg/web/files/documents/162/file/pravila%2024.08.22.pdf>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



На 03 април 2023 г. на интернет страницата на НФК са публикувани [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#)<sup>39</sup>, в които в Преходните и заключителни разпоредби е отбелязано:

**"§ 1.** Тези правила са приети на основание чл. 27, ал. 1, т. 1 от Закона за закрила и развитие на културата и са приети от Управителния съвет на Националния фонд "Култура".

В акта няма информация за датата на приемане, номер на решението на Управителния съвет, не е предвидена отмяна на преходните [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#) и устройството и дейността на Национален фонд "Култура".

От заглавието на новите [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#) е отпаднал изразът "устройството и дейността на Национален фонд "Култура".

Прегледът на разпоредбите на преходните [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#) и устройството и дейността на Национален фонд "Култура", както и на актуалните [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#), показва, че липсват каквито и да е разпоредби, свързани с административната организация на НФК.

<sup>39</sup> <https://ncf.bg/web/files/documents/185/file/ПРАВИЛА за работата на УС 2023 - 28.03.23.pdf>



#### 4. Средства за функциониране на НФК

Според чл. 24, ал. от ЗЗРК, НФК е на бюджетна издръжка към министъра на културата.

ЗЗРК (чл. 31, ал. 1) определя [източниците на средства](#) за изпълнението на мисията на НФК:

- ▼ **50%** от глобите по чл. 98в, ал. 4 и чл. 98в1, ал. 6 от [Закона за авторското право и сродните му права](#); (чл. 31, ал. 1, т. 1)
- ▼ 10% от приходи-те от наеми, получавани от търговските дружества с държавно участие в областта на културата, като отчисленията се правят преди разделянето на наема между наемодателя и държавния бюджет; (чл. 31, ал. 1, т. 2)
- ▼ сумите по чл. 33, изречение първо от [Закона за авторското право и сродните му права](#); (чл. 31, ал. 1, т. 3)
- ▼ сумите по чл. 26, ал. 8, изречение второ от [Закона за авторското право и сродните му права](#); (чл. 31, ал. 1, т. 4)
- ▼ **50%** от глобите и имуществените санкции по чл. 7а, ал. 3 – 8 и чл. 7б от [Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги](#); (чл. 31, ал. 1, т. 5б)
- ▼ **50%** от глобите и имуществените санкции по [Закона за културното наследство](#); (чл. 31, ал. 1, т. 6)
- ▼ санкциите по чл. 37; (чл. 31, ал. 1, т. 7)
- ▼ **10%** от договорената цена за наема на експонати – сгвжими културни ценности, собственост на държавата, включени в изложби извън страната; (чл. 31, ал. 1, т. 8)
- ▼ сумите по чл. 33, ал. 4 от ЗЗРК; (чл. 31, ал. 1, т. 9)
- ▼ **50%** от постъпленията от таксите по чл. 4, ал. 2, т. 4 от ЗЗРК; (чл. 31, ал. 1, т. 10)
- ▼ глобите по чл. 32 от [Закона за народните читалища](#); (чл. 31, ал. 1, т. 11)

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

- ▼ дарения, завещания и спонсорство от български и чуждестранни физически и юридически лица; (чл. 31, ал. 1, т. 12)
- ▼ лихви по сметките на фонда; (чл. 31, ал. 1, т. 13)
- ▼ субсидия, определена в [Закона за държавния бюджет на Република България](#) за съответната бюджетна година; (чл. 31, ал. 1, т. 14)
- ▼ други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет. (чл. 31, ал. 1, т. 15)

През 2020 г. с промени в [Закона за хазарта](#) (ЗХ)<sup>40</sup> е предвидено, че определени постъпления от хазартни игри се разпределят и за финансиране на културни дейности (чл. 14, ал. 1, т. 4 от ЗХ). Според въведения механизъм, средствата постъпват като приход по бюджета на [Министерството на младежта и спорта](#) като не по-малко от 10 на сто от тези приходи се разходват за дейности, финансирани от Националния фонд "Култура" (чл. 14, ал. 3, т. 3). Тази промяна не е отразена в ЗЗРК – това е допустим подход и избягва повторения (дублирания) на текстове, но този подход следва да бъде последователен по отношение на всички източници за финансиране на НФК – разпоредбата на т. 15 включва именно случаите, когато със закон е предвидено, определени средства да бъдат предоставени на НФК.

Определянето на **максу** като източник на финансиране на дейността е в противоречие с принципите на [Закона за държавните максу](#)<sup>41</sup>, според който максите са прости и пропорционални и в двата случая не е налице възможност в цената да се включват или начисляват разходи, предназначени за дейността на друга администрация/организация.

Според политиката за реформи в областта на максите, размерът на максите следва да се определя само въз основа на

<sup>40</sup> обн., ДВ, бр. 26 от 2012 г., последни промени бр. 61 от 2022 г.

<sup>41</sup> обн., Изв., бр. 104 от 1951 г., последни промени ДВ бр. 20 от 2021 г.

необходимите материално-технически и административни разходи по предоставяне на съответната услугата (проста такса по смисъла на [Закона за държавните такси](#)).

Всички позоваванията към текстове на ЗАПСП (с изключение е позоваването на чл. 26, ал. 8 от ЗАПСП) по същество са дублират съответните разпоредби на ЗАПСП, тъй като те самите определят, че съответните средства се превеждат на НФК. Тази техника не е препоръчителна.

Препоръчително е систематизиране на източниците за финансиране на НФК, хармонизиране на терминологията чрез използване на общия термин "[приходи](#)" за източниците на финансиране, както и регламентиране на възможност НФК да управлява други целеви средства, предназначени за развитие на културния сектор.

В ал. 2 на чл. 31 от ЗЗРК са посочени [направленията](#), за които се изразходват средствата на НФК:

- ▼ проекти и програми с национално, международно и общинско значение за създаване, съхраняване и разпространение на произведения на изкуството и културата, както и за опазване и популяризиране на културно-историческото наследство; (чл. 31, ал. 2, т. 1)
- ▼ научноизследователска дейност в областта на културата; (чл. 31, ал. 2, т. 2)
- ▼ подпомагане на културни прояви и инициативи с национално и международно значение; (чл. 31, ал. 2, т. 3)
- ▼ програми и проекти за разширяване на международната културна дейност; (чл. 31, ал. 2, т. 4)
- ▼ програми и проекти за нови и експериментални форми на културна дейност; (чл. 31, ал. 2, т. 5)



- ▼ програми и проекти за защита свободата на културни изяви на гражданите, в това число на етническите, религиозните и езиковите общности; (чл. 31, ал. 2, т. 6)
- ▼ образователни програми и проекти в областта на културата, усъвършенстване и развитие на структурата и качеството на образованието в областта на изкуството и културата; (чл. 31, ал. 2, т. 7)
- ▼ творчески стипендии за подпомагане на млади и на изтъкнати творци и на други млади специалисти в областта на културата със срок до 2 години; (чл. 31, ал. 2, т. 8)
- ▼ програми и проекти за проучване, опазване и популяризиране на културно-историческото наследство; (чл. 31, ал. 2, т. 9)
- ▼ програми и проекти за запазване и развитие на културата на българските общности в чужбина; (чл. 31, ал. 2, т. 10)
- ▼ програми и проекти за разширяване достъпа на деца и младежи до културни дейности; (чл. 31, ал. 2, т. 11)
- ▼ награди за високи постижения в областта на културата; (чл. 31, ал. 2, т. 12)
- ▼ програми и проекти за стимулиране на любителското изкуство; (чл. 31, ал. 2, т. 13)
- ▼ програми и проекти за подпомагане дейността на читалищата; (чл. 31, ал. 2, т. 14)
- ▼ програми и проекти за подпомагане на дейци на културата и изкуството, упражняващи свободни професии. (чл. 31, ал. 2, т. 15)

Детайлното изреждане на [направленията](#), за които се изразходват средствата на НФК, има ограничен характер, тъй като на практика определя видовете програми и проекти, които НФК следва да подпомага. Препоръчително е определяне на

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

формите за подкрепа и рег, по които се определят видовете програми, по които НФК финансира проекти и/или предоставя подкрепа.

Според ал. 3 на чл. 31 средствата на НФК се предоставят след провеждане на конкурс при условия и по рег, определени от министъра на културата. Тази разпоредба е посочена като основание за издаването на [Наредба № Н-5 от 27.06.2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд "Култура"](#) (Наредба № Н-5 от 2007 г.). Следва да се отбележи, че редакцията на ал. 3 на чл. 31 от ЗЗРК е двусмислена, тъй като не изяснява дали визира всеки конкурс или конкурсите, които провежда НФК, не е определен и вида на акта на министъра.

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





## ПОДЗАКОНОВА УРЕДБА ПО ЗЗРК

На подзаконово ниво, дейността на НФК се регулира от следните основни актове:

- ▼ Наредба № Н-5 от 27.06.2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд "Култура"<sup>42</sup>;
- ▼ Наредба № 2 от 11.04.2007 г. за награждаването на български културни дейци за постигнати високи творчески резултати или принос в развитието и популяризирането на културата<sup>43</sup>;
- ▼ ТАРИФА за таксите, които се събират в системата на Министерството на културата<sup>44</sup>;
- ▼ ТАРИФА за таксите, които събират музеите, Националният институт за недвижимо културно наследство и Националната библиотека "Св. св. Кирил и Методий" за извършване на услуги и за издаване на документи и дубликати<sup>45</sup>;
- ▼ Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" и устройството и дейността на Национален фонд "Култура" (отменени);
- ▼ Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура", приети от Управителния съвет на Национален фонд "Култура";
- ▼ Правила за номиниране на експерти за участие в експертните комисии в конкурси за предоставяне на средства от Националния фонд "Култура", приети от

<sup>42</sup> Издадена от министъра на културата, обн., ДВ, бр. 55 от 2007 г., последни промени бр. 93 от 2022 г., в сила от 22.11.2022 г.

<sup>43</sup> Издадена от министъра на културата, обн., ДВ, бр. 34 от 2007 г., последни промени бр. 29 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.

<sup>44</sup> Загл. изм. ДВ, бр. 66 от 2003 г., бр. 51 от 2005 г., бр. 14 от 2006 г., Приложение към член единствен на ПМС № 140 от 1998 г., обн., ДВ, бр. 73 от 1998 г., последни промени бр. 58 от 2018 г., в сила от 13.07.2018 г.

<sup>45</sup> Одобрена с ПМС № 290 от 2011 г., обн., ДВ, бр. 84 от 2011 г., последни промени бр. 78 от 2015 г., в сила от 9.10.2015 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Управителния съвет на Националния фонд "Култура" на заседание от 16.02.2023 г.

По-году са разгледани подзаконовите актове, които имат пряко значение за институционалната организация на НФК.

### **Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"**

Разгледани са [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#)<sup>46</sup>, публикувани на интернет страницата на НФК на 03 април 2023 г.

Правилата са приети от Управителния съвет на Националния фонд "Култура", на основание чл. 27, ал. 1, т. 1 от ЗЗРК. Както беше отбелязано в самия акт липсва информация за датата на приемане, номер на решението на Управителния съвет, не е предвидена отмяна на предходните [Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура"](#) и устройството и дейността на Национален фонд "Култура"<sup>47</sup>.

Правилата за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" са структурирани в пет раздела, както следва:

- ▼ Раздел I Общи положения;
- ▼ Раздел II Състав на Управителния съвет;
- ▼ Раздел III Правомощия на Управителния съвет;
- ▼ Раздел IV Заседания на Управителния съвет;
- ▼ Раздел V Правила за предотвратяване конфликт на интереси.

---

<sup>46</sup> <https://ncf.bg/web/files/documents/185/file/ПРАВИЛА за работата на УС 2023 - 28.03.23.pdf>

<sup>47</sup> приети с Решение на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" от 17.07.2017 г., изменени приети с Решения на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" от 09.08.2017 г., 25.06.2020 г. и 13.08.2020 г., 07.06.2021 г., 31.08.2021 г. и 22.11.2021 г., 01.07.2022 г., 24.08.2022 г.



В предметен и съдържателен план е налице съответствие с разпоредбата на чл. 27, ал. 1, т. 1 от ЗЗРК, но са налице редица повторения и/или редакции на разпоредби на ЗЗРК. Нов положителен момент е включването на разпоредби, свързани с предотвратяването на конфликт на интереси.

### **Наредба № Н-5 от 27.06.2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд "Култура"**

Наредба № Н-5 от 2007 г. е основен подзаконен акт за дейността на НФК. Както беше отбелязано, посоченото основание за приемането на наредбата – чл. 31, ал. 3 от ЗЗРК не е достатъчно ясно.

**"(3) Средствата по фонда се предоставят след провеждане на конкурс при условия и по ред, определени от министъра на културата."**

Тази редакция е двусмислена, тъй като не изяснява дали визира всеки конкурс или се отнася за общи правила за конкурсите, които провежда НФК. ЗЗРК не определя и вида на акта, с който министърът на културата следва да определи условията и реда за провеждане на конкурс.

По същество [Наредба № Н-5 от 2007 г.](#), в съответствие със заглавието си, наредбата определя условията и реда за провеждане на [конкурси](#) за предоставяне на средства от НФК, т.е. не за конкретен конкурс, а [общи условия и ред](#) за провеждане на всички конкурси за предоставяне на средства от НФК.

[Наредба № Н-5 от 2007 г.](#) е структурирана в пет раздела, както следва:

- ▼ Раздел I Общи положения;
- ▼ Раздел II Обявяване на конкурса;
- ▼ Раздел III Условия и ред за кандидатстване;

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*

- ▼ Раздел IV Провеждане на конкурса;
- ▼ Раздел V Осъществяване на финансовото подпомагане.

Посъществено [Наредба № Н-5 от 2007 г.](#) определя общите правила за провеждане на конкурси, както и специфичните задължения на администрацията на НФК във връзка с тези процедури. Наредбата допуска възможност определени проекти (по чл. 4, ал. 2 и 3) да се разглеждат само от Управителния съвет. Съгласно чл. 10 от наредбата Управителният съвет обсъжда доклада на експертната комисия за оценка на проектите, като с решението си определя окончателно проектите, спечелили конкурса, и размера на тяхното финансиране. Тази разпоредба разширява правомощията на Управителния съвет, спрямо тези определени в ЗЗРК.

В §2 от ПЗР е предвидено, че "Министърът на културата дава указания по прилагането на наредбата."

[Наредба № Н-5 от 2007 г.](#) се нуждае от преосмисляне, както по отношение на нейното основание в ЗЗРК, така и по регламентиранияте процедури, с оглед тяхната хармонизация с общата рамка, определена в [Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление](#)<sup>48</sup>.

---

<sup>48</sup> обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни промени бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.



Финансирано от  
Европейския съюз  
NextGenerationEU

---

**ЧАСТ ВТОРА:**  
**ПРОУЧВАНЕ НА СРОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ТРИ ДЪРЖАВИ**  
**ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (ПОДДЕЙНОСТ 1.2)**

---

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## ПРЕГЛЕД НА ПРАКТИКИ ОТ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

### ОБЩ ПОДХОД

Подборът на практики от държави членки на ЕС, които да бъдат изследвани за подготовка на предложения за нормативни промени, включително промени в ЗЗРК, е направен въз основа на предварителен обзор на организационните решения, свързани с провеждане на политики за подпомагане на развитието на културата (**културните и творческите индустрии** (КТИ)) в по-голяма част от държавите членки на ЕС.

Целта на проучването е установяване на съществуващи модели за институционални и организационни решения, свързани с провеждане на политики за подпомагане на развитието на културата (**културните и творческите индустрии** (КТИ)), както и идентифициране на тенденциите в тази област.

Подходът за извършване на проучването, обхващащо **три държави членки на ЕС**, включва структурирано описание на следните основни елементи:

- ▼ **основна информация** за съответната държава;
- ▼ **рамка на политиката в областта на културата:**
  - конституционна уредба;
  - законодателство;
  - стратегическа рамка на културната политика.
- ▼ **институционална организация на културната политика:**
  - обща институционален модел;
  - конкретна публична структура (организация/фонд), чиято основна мисия е подпомагане на развитието на културата:
    - ▶ юридически статут;
    - ▶ управленска структура;
    - ▶ бюджетен статут.

- ▼ обобщен **институционален профил** на съответната публична структура (организация/фонд).

За изготвянето на прегледа е използвана официална информация – нормативни актове, стратегически документи, годишни доклади за дейността, финансова информация, статистика за резултатите и др. Отчетни са и специфични характеристики на конкретната публична структура.

За всяка от разгледаните практики са открити следните характеристики:

- ▼ място на съответната публична структура (организация/фонд) в институционалната система на държавата;
- ▼ организационна форма;
- ▼ система за управление;
- ▼ административна организация и човешки ресурси;
- ▼ източници на финансиране и бюджет;
- ▼ обхват и характеристики на дейността.

В обобщение са идентифицирани характеристиките на институционални модели за изпълнение на целеви мерки, свързани с подпомагане на развитието на културата, които очертават възможностите за усъвършенстване на институционалната организация и функционирането на НФК.





## КРИТЕРИИ ЗА ПОДБОР НА ПУБЛИЧНИ СТРУКТУРИ ОТ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕС

Съгласно заданието подборът на публични структури от държави членки на ЕС, за които да бъде направен прегледът следва да е основава на сходство с условията, в които функционира НФК.

В съответствие с представения по-горе подход са определени следните критерии за подбор на публични структури (организации/фондове) от държави членки на ЕС:

- ▼ **релевантност** –
  - правната уредба на съответната държава относима към спецификата на българската правна система;
  - юридическа самостоятелност на съответната публична структура;
  - сходство в мисията – управление и разходване средства за провеждане на националната политика в областта на културата;
- ▼ **целесъобразност** – налице са елементи, които допринасят за постигане на поставените цели и имат потенциал за ефективно и ефикасно приложение;
- ▼ **актуалност** – организацията и дейността на съответната публична структура е в съответствие с тенденциите за развитие на политиката в областта на културата;
- ▼ **устойчивост** – съответната публична структура е доказала своята ефективност и ефикасност;
- ▼ **възможност за измеримост** – наличие на данни за дейността на съответната публична структура.

Съответствието с критериите за подбор на публични структури (организации/фондове) от държави членки на ЕС е направено чрез оценка по скала, представена в Таблица 3.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*



Таблица 3. Скала за оценка по критериите за подбор на публични структури от държави членки на ЕС

скала за оценка	означение
налице е <b>пълно съответствие</b> с критерия	■ ■ ■
налице е <b>голямо съответствие</b> с критерия	■ ■ □
налице е <b>частично съответствие</b> с критерия	■ □ □
налице е <b>несъответствие</b> с критерия	□ □ □

Въз основа на предварителен преглед включващ по-голяма част от държавите членки на ЕС, както и на информация, предоставена от НФК, съдържаща преглед на 13 национални културни фондове в Европа е направен предварителен подбор на **публични структури (организации/фондове) от 6 държави членки** – Таблица 4, спрямо които са приложени посочените по-горе критерии.

Таблица 4. Публични структури (организации/фондове), обхванати в предварителния преглед

държава	организация
 <b>Република Естония</b> [Eesti Vabariik]	<b>Културен фонд на Естония</b> [Eesti Kultuurkapital] <a href="https://kulka.ee/">https://kulka.ee/</a>
 <b>Румъния</b> [România]	<b>Администрация на Национален фонд "Култура"</b> [Administrația Fondului Cultural Național] <a href="https://www.afcn.ro/">https://www.afcn.ro/</a>
 <b>Република Словения</b> [Republika Slovenija]	<b>Обществен фонд на Република Словения за културни дейности</b> [Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti] <a href="https://www.jskd.si/">https://www.jskd.si/</a>
 <b>РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ</b> [Republiken Finland, Suomen Tasavalta]	<b>Център за насърчаване на изкуствата</b> [Taiteen edistämiskeskus] <a href="https://www.taike.fi">https://www.taike.fi</a>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



държава	организация
 <b>Кралство Белгия</b> [Koninkrijk België]	<b>Фондация Крал Богуен</b> [King Baudouin Foundation] <a href="https://kbs-frb.be/">https://kbs-frb.be/</a>
 <b>Федерална република Германия</b> [Bundesrepublik Deutschland]	<b>Фондация за култура на германските федерални провинции</b> [Kulturstiftung der Länder] <a href="https://kulturstiftung.de/">https://kulturstiftung.de/</a>
 <b>Френска република</b> [République française]	<b>Министерство на културата</b> [Ministere de la culture] <a href="https://culture.gouv.fr/">https://culture.gouv.fr/</a>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## ИЗБОР НА ПРАКТИКИ ОТ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕС

Резултатите от прилагането на критериите за подбор на публични структури от държави членки на ЕС е представено в Таблица 5.

Таблица 5. Резултати от прилагането на критериите за подбор на публични структури от държави членки на ЕС

организация	критерии						
	релевантност			целесъобразност	актуалност	устойчивост	измеримост
правна уредба	статут	мисия					
<b>Фонд за култура на Естония</b> [Eesti Kultuurkapital]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■
<b>Администрация на Национален фонд "Култура"</b> [Administrația Fondului Cultural Național]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■
<b>Обществен фонд на Република Словения за културни дейности</b> [Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	□□□
<b>Център за насърчаване на изкуствата</b> [Taiteen edistämiskeskus]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■
<b>Фондация Крал Бодуен</b> [King Baudouin Foundation]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■
<b>Фондация за култура на германските федерални провинции</b> [Kulturstiftung der Länder]	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■
<b>Министерство на културата</b> [Ministere de la culture]	■■■	□□□	■■■	■■■	■■■	■■■	■■■

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",

проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

В Таблица 6 са представени избраните публични структури (организации/фондове) от държави членки на ЕС.

Таблица 6. Списък на избраните публични структури

държава	организация
 <p><b>Република Естония</b> [Eesti Vabariik]</p>	<p><b>Фонд за култура на Естония</b> [Eesti Kultuurkapital] <a href="https://kulka.ee/">https://kulka.ee/</a></p>
 <p><b>Румъния</b> [România]</p>	<p><b>Администрация на Национален фонд "Култура"</b> [Administrația Fondului Cultural Național (AFCN)] <a href="https://www.afcn.ro/">https://www.afcn.ro/</a></p>
 <p><b>РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ</b> [Republiken Finland, Suomen Tasavalta]</p>	<p><b>Център за насърчаване на изкуствата</b> [Taiteen edistämiskeskus] <a href="https://www.taike.fi">https://www.taike.fi</a></p>

Избраните публични структури от държави членки на ЕС притежават сходни с НФК мисия и функции.

За избраните публични структури от държави членки на ЕС е направен задълбочен преглед на институционалния и организационния модел; правната регламентация; механизмите за изпълнение на дейността; както и техния организационен капацитет.



## ОПИСАНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ПУБЛИЧНИ СТРУКТУРИ

### РЕПУБЛИКА ЕСТОНИЯ, КУЛТУРЕН ФОНД НА ЕСТОНИЯ

[EESTI KULTUURKAPITAL]

#### 1. Обща информация

Република Естония е унитарна парламентарна република. Държавният глава – Президентът на Републиката (Vabariigi President)<sup>49</sup> се избира от парламента за срок от 5 години.

Законодателният орган – Рийгиког (Riigikogu)<sup>50</sup> е еднокамарен и се състои от 101 депутати, които се избират за срок от 5 години.

Висшият орган на изпълнителната власт е Правителството на Републиката (Vabariigi Valitsus)<sup>51</sup>.

Съставът на правителството се предлага от министър-председателя и се одобрява от Рийгиког. Правителството, оглавявано от министър-председателя, е политическото ръководство на страната и осъществява вътрешната и външната политика. Министрите ръководят министерства, според конституцията, в състава на правителството могат да бъдат включени и министри, които не ръководят определено министерство ("без портфейл"). Актуалната структура на Правителството на Републиката включва 15 министри и 11 министерства<sup>52</sup>.

Страната е разделена на 15 окръга (maakonnad). Окръзите са разделени на 65 общини (valdadeks) и 15 града (linnadeks), в които се осъществява местно самоуправление<sup>53</sup>.

<sup>49</sup> <https://president.ee/>

<sup>50</sup> <https://www.riigikogu.ee/>

<sup>51</sup> <https://valitsus.ee/>

<sup>52</sup> На 1 юли 2023 г. влезе в сила нова редакция на Закона за правителството на Републиката (Vabariigi Valitsuse seaduse), <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023011>

<sup>53</sup> Списък на административните единици на територията на Естония (Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine), <https://www.riigiteataja.ee/akt/925661?leiaKehtiv>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Естония е член на Европейския съюз от 1 май 2004 г.

**Конституцията на Република Естония** (Eesti Vabariigi põhiseadus)<sup>54</sup> е основният закон, установяващ конституционния ред, основан на пет принципа: човешко достойнство, демокрация, правова държава, социална държава и естонска идентичност.

Естония е част от континенталната правна система на Европа (системата на гражданското право). Източници на правото са нормативните актове, като Конституцията, правото на Европейския съюз, международните договори, законите и подзаконните нормативни актове.

Тълкуването на правните норми се осъществява от най-висшата съдебна инстанция — **Върховния съд** (Riigikohtu)<sup>55</sup>.

## **2. Рамка на политиката в областта на културата**

### **Конституционна уредба**

**Естонската конституция** е приета с референдум, проведен на 28 юни 1992 г. Конституцията гарантира сред основните свободи и свободата на словото, себеизразяването и себerealизацията. Гражданите могат свободно да разпространяват идеи, мнения, вярвания и друга информация чрез слово, печат, изображение или други средства. Това право може да бъде ограничено със закон за защита на обществения ред, обществения морал, правата и свободите, здравето, честта и добротата на другите.

Според чл. 38 от Конституцията науката и изкуството са свободни, университетите и изследователските институции са автономни в рамките, определени от закона.

Авторските права са неотменими и се защитават от държавата (чл. 39 от Конституцията).

<sup>54</sup> <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/rhvv/act/530102013003/consolide>

<sup>55</sup> <https://www.riigikohus.ee/en>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Конституцията гарантира на всеки правото на свобода на съвестта, свобода на религията и свобода на мисълта (чл. 40), както и да запази етническата си идентичност (чл. 49). Националните малцинства имат право в интерес на своята култура да създават агенции за самоуправление при условия и по ред, предвидени в закон<sup>56</sup>.

### Законодателство

Законодателството в областта на културата се изготвя от Министерството на културата, но не всички области на културата са обхванати от него. При изготвянето на законодателството в областта на културата гържавата се съобразява с насоките на развитие на правната политика, за да се избегне свръхрегулиране на сферата.

Естония няма кодифициран законодателен акт за областта на културата. Съществуват отделни законодателни актове, които определят създаването на различни видове институции в културния сектор и тяхното управление, както и принципите за финансиране на дейността им.

Основен закон, регламентиращ такава структура е [Законът за Културния фонд на Естония](#)<sup>57</sup>, приет на 1 юни 1994 г. [Културният фонд на Естония](#) е юридическо лице учредено по публичното право, което е основната институция, която разпределя гържавни средства за културни цели. Съгласно чл. 1, ал. 3 от закона, дейността на Културния фонд се осъществява в съответствие със [Закона за административното производство](#) (Haldusmenetluse seadus)<sup>58</sup>. По отношение на подготовката на

[Законът за Културния фонд на Естония](#) определя и източниците за финансиране на дейността на Културния фонд, в т.ч. постъпления в съответствие с чл. 3 от [Закона за акцизите](#)

---

<sup>56</sup> чл. 50 от Конституцията, съответно [Закона за културната автономия на малцинствата](#) (Vähemusrahvuse kultuuriautonomiaseadus), <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019194>

<sup>57</sup> Cultural Endowment of Estonia Act, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527122022005/consolidate> (EN)

<sup>58</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/27131>

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Върху алкохола (Alkoholiaktsiisi seadus)<sup>59</sup>, постъпления от данък върху хазарта по чл. 7, ал. 2 от Закона за данъка върху хазарта (Hasartmängumaksu seadus)<sup>60</sup> и др. – чл. 4, ал. 1 от Закона за Културния фонд на Естония.

За финансовото планиране на Културния фонд, съгласно чл. 6<sup>3</sup>, ал. 2 се прилага чл. 12 на устройствения Закон за държавния бюджет (Riigieelarve seadus)<sup>61</sup>, според който се провеждат преговори с Министерството на финансите относно проекта на бюджет, обосновката и целесъобразността на разходите по него.

Според конституцията на Естония всички въпроси, свързани с местния живот, се решават от местните власти, които действат независимо въз основа на приложимото законодателство. Общите принципи на културната политика са насоки на дейност за оформяне и реализиране на културната политика на правителството на Естония, като в същото време се има предвид, че местните власти имат важна роля в организирането на местния културен живот, поддържането на културни институции и подпомагането културни дейности.

### Стратегическа рамка на културната политика

Националната културна политика на Естония се основава на конституционната цел да гарантира запазването на естонската нация, език и култура през вековете, както и на принципите за свободата на изкуството и науката, правата на собственост и културното многообразие.

Държавата създава възможности за развитие на културата и подобряване на достъпа до култура, както и за осигуряване на всички граждани на Естония на възможност да създават култура и да бъдат част от нея.

<sup>59</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/28441>

<sup>60</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/13315648>

<sup>61</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/13164364>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Планът за развитие на културата 2021 – 2030 г.<sup>62</sup> е актуалният документ, който установява стратегическите цели в областта на културата и е естествено продължение на стратегията, заложена в приетите от Рийзиког *Основи на културната политика до 2020 г.*<sup>63</sup>

Планът за развитие на културата 2021 – 2030 г. е в съответствие с петте стратегически цели на дългосрочната стратегия на страната "Естония 2035"<sup>64</sup>, подпомага изпълнението на целите на *Устойчива Естония 21 (Säästev Eesti 21)*<sup>65</sup> и има значителен принос към целите на ООН за устойчиво развитие.

Изпълнението на *плана за развитие на културата* се координира от Министерството на културата.

Културната политика на Естония е тясно свързана с няколко други области на националната политика, включително образователната, икономическата, социалната, екологичната, заетостта, интеграцията, регионалната, туризъма и външната политика. Общите принципи се основават на убеждението, че културата е един от ключовите фактори за постигане на много цели както на местно, така и на национално ниво.

### 3. Институционална организация

#### 3.1. Обща институционална организация

Министерството на културата на Естония управлява дейността по опазване на културата, спорта и културното наследство на страната, насърчава изкуствата, културния износ и креативната икономика и координира медийната политика на

<sup>62</sup> Резюме на Плана за развитие на културата 2021 – 2030 г. – <https://www.kul.ee/en/media/5012/download>

<sup>63</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/314022014002>

<sup>64</sup> <https://valitsus.ee/en/estonia-2035-development-strategy/strategy/strategic-goals>

<sup>65</sup> или Естонски дневен рег 21 (Eesti agenda 21) – националната стратегия за устойчиво развитие на Естония до 2030 г., одобрен от Рийзиког на 14 септември 2005 г., <https://www.riigiteataja.ee/akt/940717>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

страната, аудиоvizуалната политика и изпълнението на плана за интеграция.

Министерство на културата:

- ▼ формира принципите за държавно финансиране на културата и спорта, сътрудничи с [Културния фонд на Естония](#) и други институции, които подкрепят културата и спорта;
- ▼ отговаря за координирането на всички дейности по опазване на националното наследство.
- ▼ присъжда национални награди и стипендии за култура и спорт;
- ▼ развива творческите индустрии заедно с други министерства;
- ▼ определя общите насоки за развитие на спорта и физическата култура и организира сътрудничеството между различни спортни организации;
- ▼ участва в планирането на работата на медиите в страната, разработването и развитието на политиката за медийни услуги и издаването на лицензи за медийна дейност съгласно Закона за медийните услуги;
- ▼ подпомага културния живот на малцинства, племенни народи и сънародници, живеещи извън Естония;
- ▼ в сътрудничество с други министерства организира интеграционната политика и нейното провеждане;
- ▼ подготвя проекти на нормативни актове от своята сфера на управление и осигурява съответствието им с Конституцията и другите закони.

Сферата на управление на Министерството на културата включва една държавна институция [[Естонският съвет за национално наследство](#) (Muinsuskaitseamet)], **10** управлявани институции, **4** публичноправни институции [вкл. [Културният фонд](#)

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

на Естония (Eesti Kultuurkapital)] и **34** фондации, създадени от държавата.

### 3.2. Културен фонд на Естония [Eesti Kultuurkapital]

#### Юридически статут

Културният фонд на Естония<sup>66</sup> (Културен фонд, Фонд) е основната институция, която разпределя държавни средства за културни цели.

Първоначално е създаден през 1925 г. и възстановен от парламента със **Законът за Културния фонд на Естония**<sup>67</sup>, приет на 1 юни 1994 г., **Културният фонд на Естония** е **юридическо лице** учредено по **публичното право**.

Целта на **Културния фонд** е да подкрепя изкуствата, фолклора, физическата подготовка и спорта и изграждането и обновяването на културни сгради чрез целенасочено натрупване на средства и тяхното разпределение за конкретни цели.

Според чл. 2 от закона, **функциите** на Културния фонд са да подпомага:

- ▼ проекти, които насърчават, представят и популяризират изкуствата и спорта, творчески сдружения, изследвания, свързани с културата и спорта и насърчава развитието на изкуствата, фолклора и физическата култура и спорта;
- ▼ узавени дейци на изкуството и спорта и техните семейства в случай на смърт на дейци на изкуството и спорта;
- ▼ талантиливи хора с потенциал за развитие в различни области на културата и спорта и да се улеснява тяхното индивидуално развитие;

<sup>66</sup> <https://www.kulka.ee/>

<sup>67</sup> Cultural Endowment of Estonia Act, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527122022005/consolide> (EN)



- ▼ запазването на паметта на дейците на изкуството и спорта;
- ▼ изграждането и обновяването на културни сгради с национално значение.

Културният фонд е регистриран в националния регистър на държавните и местните институции.

### Управленска структура на Културния фонд

Културният фонд се ръководи от **Надзорен съвет** от единадесет членове, включително **министъра на културата** като председател, представител, определен от министъра на културата, представител, определен от министъра на финансите, и 8 представители, определени от всеки Съвет на целеви фонд. Мандатът на Надзорния съвет е две години. Съставът на надзорния съвет се одобрява от правителството на Естония.

**Дейността на Културния фонд** се ръководи и представлява от **директор**, който назначава Надзорния съвет за срок до четири години.

Структурата на Културния фонд включва **осем целеви фонда и петнадесет окръжни експертни групи**.

Целевите фондове са обособени по области на културната дейност:

- ▼ литература;
- ▼ звуково изкуство;
- ▼ изобразително и приложно изкуство;
- ▼ архитектура;
- ▼ сценични изкуства;
- ▼ аудио-визуално изкуство;
- ▼ фолклор;

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

- ▼ физическо възпитание и спорт.

**Целевият фонд** е структурна единица на Културния фонд, чрез който се разпределят средствата, предназначени за определена област на културата от Надзорния съвет на Културния фонд въз основа на подадени заявления и по своя инициатива. Дейността на целевите фондове се организира от Съвет на целевия фонд, състоящ се от седем лица, работещи в съответната област на културата и които са номинирани от организации в съответната област на културата.

Съставът на Съвет на целеви фонд се утвърждава от министъра на културата. Мандатът на съвета е две години, като членовете му изпълняват функциите си до утвърждаване на нов състав на съвета. Едно и също лице може да бъде член на Съвет на целеви фонд до два последователни мандата.

**Окръжна експертна група** е структурна единица на Културния фонд, която действа във всеки окръг и чиято функция е да разпределя средствата, предназначени за култура в съответния окръг от Надзорния съвет на Културния фонд въз основа на подадени заявления и по собствена инициатива. Експертната група се състои от петима членове, които са лица, активни в областта на културата на съответния окръг, като членовете се одобряват от Надзорния съвет на Културния фонд за срок от две години. Членовете на експертната група изпълняват функциите си до утвърждаване на нов състав на експертната група. Едно и също лице може да бъде член на експертна група до два последователни мандата.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## Бюджетен статут

Бюджетът на Културния фонд отразява общите приходи и разходи на фонда. Бюжетирането се основава на бюджетната стратегия на естонската държава, обема на държавния бюджет за фискалната година, културната политика на Република Естония, [Закона за Културния фонд на Естония](#), целите и изискванията за подготовка на бюджета.

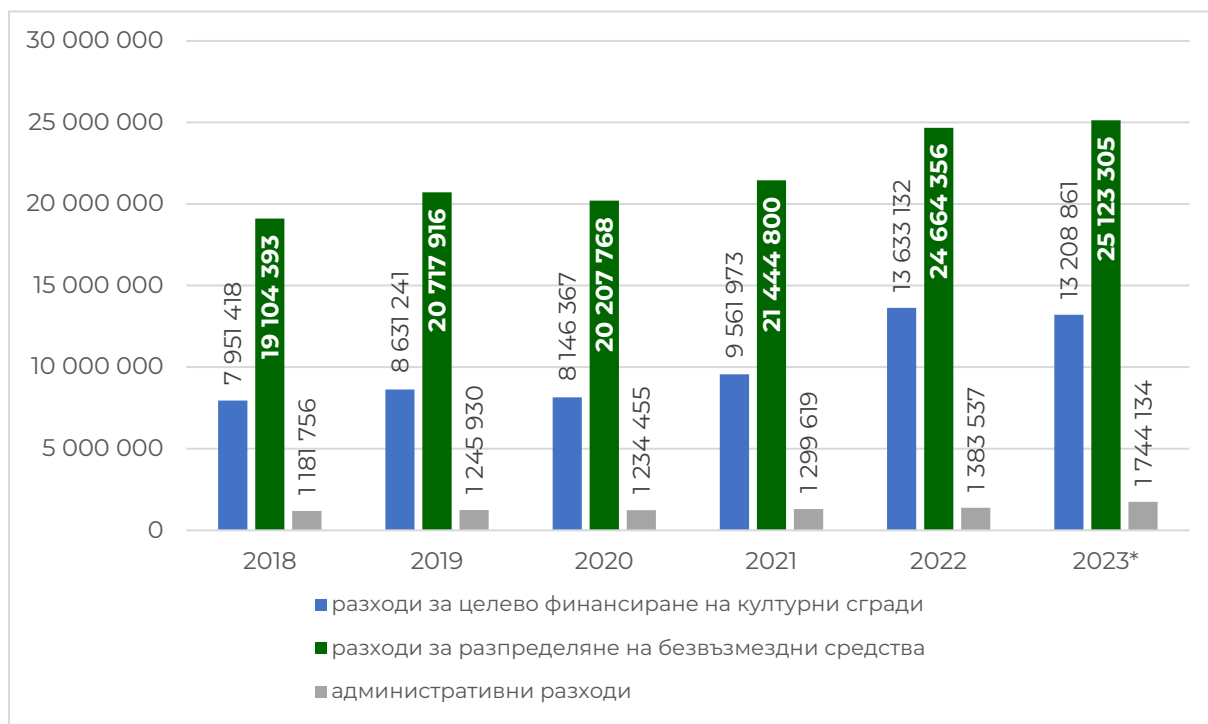
Приходите на Културния фонд се формират от:

- ▼ **3.5%** от постъпленията в държавния бюджет от акциза върху алкохола и тютюна;
- ▼ **47.8%** от постъпленията в държавния бюджет от данък хазарт (от които **60.6%** се разпределят за финансиране на културни сгради с национално значение и **39.4%** се разпределят за помощи и подпомагане, за административни разходи и за безвъзмездни средства и стипендии);
- ▼ имуществени дарения и завещания в полза на Културния фонд;
- ▼ приходи, получени от инвестиране на активите на Културния фонд;
- ▼ приходи от други стопански дейности.

Бюджетът на Културния фонд определя принципите за формиране и разпределение на приходите на Фонда, средствата за стипендии, награди и помощи и сумите за административни разходи.

Културният фонд използва активите си само за целите, предвидени в [Закона за Културния фонд на Естония](#).

Графика 7. Естония – Динамика на разходите на Културния фонд за периода 2018 – 2023 г.<sup>68</sup>



Източник: Доклад за дейността Културния фонд  
([https://meedia.kulka.ee/files/Kulka\\_tegevusaruanne2022.pdf](https://meedia.kulka.ee/files/Kulka_tegevusaruanne2022.pdf))

Културният фонд организира счетоводство съгласно [Закона за счетоводството](#) (Raamatupidamise seadus)<sup>69</sup> и други нормативни актове.

Системата за вътрешен контрол на Културния фонд обхваща всички нива на управление и дейност и осигурява целенасочената и ефективна дейност на Културния фонд и съответствие на дейността със законодателството (чл. 16<sup>5</sup>, ал. 1 от закона).

За извършването на вътрешен одит на Културния фонд отговаря назначен от Надзорния съвет вътрешен одитор. При необходимост Надзорният съвет може да образува съответна

<sup>68</sup> Данните за 2023 г. са съгласно одобрения бюджет.

<sup>69</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/125052012016>

структурна единица под ръководството на вътрешния одитор (чл. 16<sup>5</sup>, ал. 2 от закона).

Вътрешният одит оценява:

- ▼ функционирането и ефективността на системата за вътрешен контрол на Културния фонд;
- ▼ разпределението на средствата от Надзорния съвет, от целевите фондове и от окръжните експертни групи и използването на средствата;
- ▼ законността, целенасочеността и ефективността на управленските мерки;
- ▼ целесъобразността на използването на активите;
- ▼ адекватността на процедурните правила за осигуряване на законосъобразната дейност на Културния фонд;
- ▼ спазването на предписанията на Националната сметна палата и препоръките на одиторите.

Съгласно чл. 8 от закона, дейността на Културния фонд се одитира от **Националната сметна палата** (Riigikontroll)<sup>70</sup>, по реда на **Закона за държавната сметна палата** (Riigikontrolli seadus)<sup>71</sup>.

<sup>70</sup> <https://www.riigikontroll.ee/>


<sup>71</sup> <https://www.riigiteataja.ee/akt/RKS>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




## Институционален профил

гържава	 <b>Република ЕСТОНИЯ</b>
наименование	<b>Културен фонд на Естония</b> [Eesti Kultuurkapital, Cultural Endowment of Estonia] <a href="https://www.kulka.ee/">https://www.kulka.ee/</a>
правна система	гражданскоправна система, основана на континенталния правен модел
форма	Юридическо лице учредено по публичното право, със Законът за Културния фонд на Естония
година на създаване	1994 г.
акт за създаване	Закон за Културния фонд на Естония (Eesti Kultuurkapitali seadus) (Cultural Endowment of Estonia Act, <a href="https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527122022005/consolide(EN)">https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527122022005/consolide(EN)</a> )
мисия	Подкрепя изкуствата, фолклора, спорта и поддържане на културното наследство.
управление	<b>Надзорен съвет</b> с 11 члена: председател: министъра на културата членове: представител на Министерството на културата, представител на Министерството на финансите и на обхванатите области на културата.  Членовете се одобряват от правителството за мандат от две години.  Надзорният съвет разпределя ежегодната безвъзмездна помощ, взема решения за финансиране на интердисциплинарни културни проекти, определя сумите за поддържане на културното наследство, определя размерите на грантовете, анализира резултатите от дейността на експертните групи, наема вътрешни одитори.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.


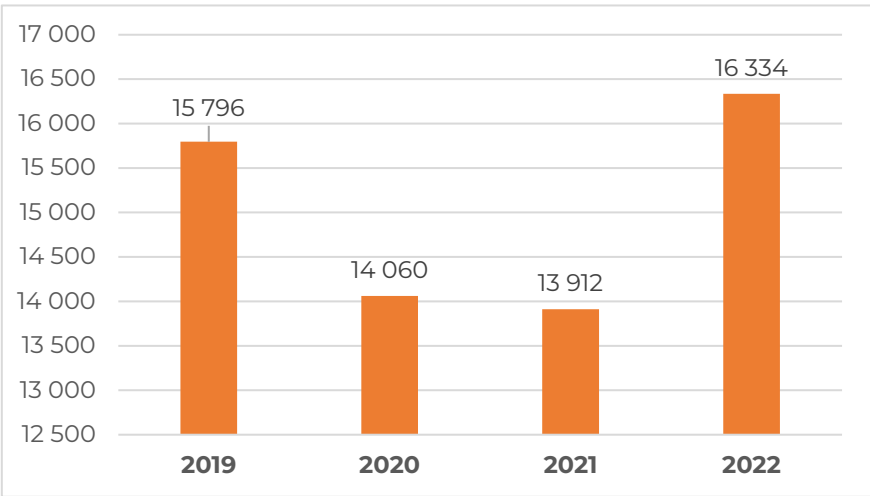


гържава	 <b>Република ЕСТОНИЯ</b>
	<p><b>Директор</b> – осъществява оперативната дейност, управлява и представлява фонда. Назначава се от Надзорния съвет за период от максимум 4 години.</p> <p>Структурата на фонда включва <b>8 целеви фонда</b> и <b>15 местни експертни групи</b>.</p> <p><b>Целевият фонд</b> е структурна единица на Фонда, която разпределя средствата, предназначени за конкретна културна област въз основа на подадени предложения и по собствена инициатива.</p> <p>Дейността на целевите фондове се организира от съвет на съответния целеви фонд, съставен от 7 членове от съответната област на културата, номинирани от културни организации от тази област. Членовете се одобряват от Министъра на културата и имат мандат от 2 години, с възможност до два последователни мандата.</p> <p><b>Местна експертна група</b> работи на определена територия и разпределя средства за финансиране на културни проекти на територията въз основа на подадени предложения и по собствена инициатива.</p> <p>Експертната група се състои от 5 члена от областта на културата на съответната територия, които се одобряват от Надзорния съвет за срок от 2 години. Възможни са два последователни мандата.</p>
административна организация	Администрацията се състои от 14 служители. <a href="https://www.kulka.ee/about-us/staff">https://www.kulka.ee/about-us/staff</a>
източници на финансиране:	Средствата на Фонд Култура се формират от: <ul style="list-style-type: none"><li>▶ <b>3.5%</b> от постъпленията в държавния бюджет от акциза върху алкохола и тютюна;</li><li>▶ <b>47.8%</b> от постъпленията в държавния бюджет от данък хазарт (от които 60.6% се разпределят за финансиране на културни сгради с национално значение и 39.4% се разпределят за помощи и подпомагане, за административни разходи и за безвъзмездни средства и стипендии);</li><li>▶ дарения и завещания в полза на Културния фонд;</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



гържава	 <b>Република ЕСТОНИЯ</b>										
	<ul style="list-style-type: none"><li>▶ приходи от инвестиране на активи на Културния фонд;</li><li>▶ приходи от други стопански дейности.</li></ul>										
програми/ направления	Фондът работи в 8 основни направления: <ul style="list-style-type: none"><li>▶ литература;</li><li>▶ звуково изкуство;</li><li>▶ изобразително и приложно изкуство;</li><li>▶ архитектура;</li><li>▶ сценични изкуства;</li><li>▶ аудио-визуално изкуство;</li><li>▶ фолклор;</li><li>▶ физическо възпитание и спорт.</li></ul>										
бюджет	Вж. Графика 7 по-горе										
брой заявления за финансиране	 <table border="1"><thead><tr><th>Година</th><th>Брой заявления за финансиране</th></tr></thead><tbody><tr><td>2019</td><td>15 796</td></tr><tr><td>2020</td><td>14 060</td></tr><tr><td>2021</td><td>13 912</td></tr><tr><td>2022</td><td>16 334</td></tr></tbody></table> <p>Източник: Доклад за дейността Културния фонд (<a href="https://meedia.kulka.ee/files/Kulka_tegevusaruanne2022.pdf">https://meedia.kulka.ee/files/Kulka_tegevusaruanne2022.pdf</a>)</p> <p>Графика 8. Естония – Брой заявления за финансиране за периода 2019 – 2022 г.</p>	Година	Брой заявления за финансиране	2019	15 796	2020	14 060	2021	13 912	2022	16 334
Година	Брой заявления за финансиране										
2019	15 796										
2020	14 060										
2021	13 912										
2022	16 334										

Румъния, АДМИНИСТРАЦИЯ НА НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА"  
[ADMINISTRAȚIA FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL]

## 1. Обща информация

Румъния е полупрезидентска република. Държавният глава – президентът на Румъния (Președintele României)<sup>72</sup>, се избира чрез общо, пряко и тайно гласуване за срок от 5 години. Президентът назначава министър-председателя след консултация с партията с абсолютно мнозинство в парламента или, ако няма такава, с всички партии в парламента.

Парламентът на Румъния е върховният представителен орган на румънския народ и единственият законодателен орган на страната. Парламентът се състои от Камара на депутатите (Camera Deputatilor)<sup>73</sup> с 330 члена и Сенат (Senatul României)<sup>74</sup> със 136 сенатори. Членовете на парламента се избират с изборни листи, с универсално, пряко и тайно гласуване. Изборната система е пропорционална. Мандатът на Камарата на депутатите и на Сената е 4 години. Съгласно Конституцията на Румъния, в Камарата на депутатите има по един представител от всяко национално малцинство.

Правителството на Румъния (Guvernul României)<sup>75</sup> е орган на изпълнителната власт, който действа въз основа на гласуваното от парламента вот на доверие и който осигурява изпълнението на вътрешната и външната политика на страната и упражнява общото ръководство на публичната администрация. Назначаването на правителството се извършва от президента на Румъния въз основа на вот на доверие, гласуван от парламента. Правителството се състои от министър-председател и министри. Министър-председателят ръководи правителството

---

<sup>72</sup> <https://www.presidency.ro/>

<sup>73</sup> <https://www.cdep.ro/>

<sup>74</sup> <https://www.senat.ro/>

<sup>75</sup> <https://www.guv.ro/>



и координира дейността на неговите членове, като зачита законовите им правомощия. Правителството приема и решения и наредби. Актуалната структура на правителствената администрация включва 20 министри и 18 министерства<sup>76</sup>.

Територията на Румъния е разделена на 41 окръга и градския окръг Букурещ като самостоятелна административно-териториална единица. Местното самоуправление се осъществява в 2 861 общини и 320 града.

Румъния е член на Европейския съюз от 1 януари 2007 г.

[Конституцията на Румъния](#) (Constituția României)<sup>77</sup> е приета през 1991 г.

Румънската правна система принадлежи към семейството на континенталното право и е гражданскоправна система, което означава, че обичайното право като такова не е част от правната система. Макар че националната съдебна практика не е източник на правото, решенията на [Върховния касационен съд](#) (Înalta Curte de Casație și Justiție)<sup>78</sup>, които имат за цел да гарантират еднакво тълкуване на определени закони и разпоредби, представляват вторични източници на правото. Освен това решенията на [Конституционния съд](#) (Curtea Constituțională)<sup>79</sup>, които имат действие с общо приложение (erga omnes), а не сред страните по делото (inter partes litigantes), могат да се разглеждат като вторични източници на правото. В съответствие с чл. 10 от [Закон №287/2009 относно Гражданския кодекс](#) (LEGE nr. 287 din 17 iulie 2009 privind Codul civil)<sup>80</sup> източниците на гражданското право могат да бъдат законодателството, правните обичаи и общите принципи на правото. Под "правни обичаи" се разбират традицията (обичаите) и професионалните практики.

---

<sup>76</sup> <https://gov.ro/en/government/organization/ministries>

<sup>77</sup> <https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339>

<sup>78</sup> <https://www.iccj.ro/>

<sup>79</sup> <https://www.ccr.ro/>

<sup>80</sup> <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/109883>

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## 2. Рамка на политиката в областта на културата

### Конституционна уредба

Румънската конституция, приета през 1991 г. регулира общите принципи на организацията и функционирането на държавните институции, правата, свободите и задълженията на гражданите.

Конституцията включва конкретни разпоредби, свързани с културните права, свободата на изразяване и мнение, свободата на религията и правата на националните малцинства.

Според чл. 6 държавата признава и гарантира на лицата, принадлежащи към националните малцинства, правото да съхраняват, развиват и изразяват своята етническа, културна, езикова и религиозна идентичност.

С разпоредбите на чл. 30 са гарантирани неприкосновеността на свободата на изразяване на мисли, мнения или убеждения и свободата на творчеството от всякакъв вид чрез говорене, писане, изображения, звук или други средства за публично общуване. Цензурата е изрично забранена съгласно пар. 2.

В чл. 33 от Конституцията се гарантира достъп до култура, както и свободата на всеки човек да развива собствената си духовност и да има достъп до ценностите на националната и общочовешката култура. Съгласно пар. 3 от същия член държавата има задължението да гарантира съхраняването на духовната идентичност, подкрепата на националната култура, стимулирането на изкуствата, опазването и опазването на културното наследство, развитието на съвременното творчество, утвърждаването на културните и художествените ценности.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*



## Законодателство

Румъния няма кодифицирано законодателство, отнасящо се до общите въпроси на културните политики за културния и творческия сектор като цяло. Действащите закони разпоредби са специфични за всеки конкретен сектор на културните дейности.

Управлението на публичните културни институции се регулира с [Извънредна наредба №189/2008 г. относно управлението на публичните културни институции](#)<sup>81</sup>, одобрена със закон от Парламента<sup>82</sup>. Нормативният акт регулира хоризонтално управлението, администрацията и надзора на публичните културни институции, които организират и осъществяват културно-художествена дейност или предлагат услуги в областта на културата.

Безвъзмездното финансиране на културни проекти се регулира с [Наредба № 51 от 1998 г. относно подобряване на системата за безвъзмездно финансиране на културни проекти](#)<sup>83</sup>.

<sup>81</sup> Ordonanță de Urgență nr. 189 din 25 noiembrie 2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/99863>, одобрена със Закон № 269 от 7 юли 2009 г. за одобряване на Правителствена извънредна постановление №. 189/2008 относно управлението на изпълнителски или концертни институции, музеи и обществени колекции, библиотеки и културни институции по публичното право (LEGE nr. 269 din 7 iulie 2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor de spectacole sau concerte, muzeelor și colecțiilor publice, bibliotecilor și al așezămintelor culturale de drept public), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/109514> (със закона е променено заглавието на извънредната наредба)

<sup>82</sup> Специфика на румънската правна система е възможността, предвидена в чл. 115 от Конституцията, според която Парламентът може да приеме специален закон, упълномощаващ правителството да издава наредби в области, които не са предмет на органични закони. Тези наредби подлежат на одобрение от Парламента.

<sup>83</sup> [Наредба № 51 от 11 август 1998 г. относно подобряване на системата за безвъзмездно финансиране на културни проекти](#) (ORDONANȚĂ nr. 51 din 11 august 1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare nerambursabilă a proiectelor culturale), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/15449> изменена и допълнена със Закон № 245 от 16 май 2001 г. за одобряване на Правителствена наредба № 51/1998 относно подобряване на системата за финансиране на културни програми и проекти (LEGE nr. 245 din 16 mai 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor și proiectelor culturale), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/28623>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## Стратегическа рамка на културната политика

Румъния няма официален стратегически документ в областта на културата. Разработеният проект на национална Секторна стратегия в областта на културата и националното наследство за периода 2014 – 2020 г. не е официално приет. Подобна е ситуацията и с проекта на Стратегия за култура и национално наследство 2016 – 2022 г.

В [Правителствената програма 2023 – 2024 г.](#)<sup>84</sup> е предвидено Министерството на културата да разработи [Секторна стратегия в областта на културата за периода 2023 – 2030 г.](#), която да отчита и целите на Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. Целта е този стратегически документ да осигури съгласуваност, приемственост и прозрачност в рамките на системата за планиране и финансиране в областта на културата, както чрез идентифициране, поетапно определяне и приоритизиране на нуждите, така и определяне на подходите за действие, оценка на резултатите и установяване на набор от оперативни индикатори и система за мониторинг.

В рамките на системата за оперативно планиране, дейността на Министерството на културата се осъществява въз основа на четири годишен [Институционален стратегически план](#) (Planul strategic Instituțional (PSI))<sup>85</sup>, който интегрира специфичните организационни инструменти за управление, осигурява съгласуваност при вземане на решения, стратегическите цели, програмите и мерките, със сročната бюджетна рамка. PSI се актуализира ежегодно за период от 4 години (n+3), в рамките на бюджетното планиране, и включва всички политики на министерството и подчинените институции, независимо от източниците на финансиране, като включва определяне на целите, индикаторите и свързаните с тях бюджетни средства.

<sup>84</sup> Program de Guvernare 2023-2024, [https://gov.ro/fisiere/pagini\\_fisiere/23-06-16-12-32-52Programul\\_de\\_Guvernare\\_2023-2024.pdf](https://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/23-06-16-12-32-52Programul_de_Guvernare_2023-2024.pdf)

<sup>85</sup> PSI (2023), <http://www.cultura.ro/strategii-si-politici-culturale>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

### 3. Институционална организация

#### 3.1. Обща институционална организация

Министерството на културата (Ministerul Culturii)<sup>86</sup> е централен публичен орган, отговорен за разработването и прилагането на стратегия и политики в областта на културата.

На законодателно и институционално ниво Министерството на културата осигурява развитието и прилагането на нормативната рамка, специфична за областта, както и международното представителство на румънската държава по въпросите на изкуството, културата и наследството. На управленско ниво министерството администрира и управлява активите, бюджетите и разпределянето на средства (чрез безвъзмездно финансиране), и определя насоките и контролира дейността на подчинените институции.

Министерството на културата осигурява опазването на културното наследство, включително нематериалното наследство, чрез създаване на специфична законодателна рамка и чрез програми за оценка, реставрация, опазване и подобряване. По отношение на съвременното творчество министерството подкрепя и стимулира развитието на тази област, като осигурява инфраструктура и правна, икономическа и финансово-фискална рамка, която едновременно отговаря на нуждите на създателите и производителите (публични или частни), и обществеността. Министерството отговаря и за подкрепата и насърчаването на културата на националните малцинства и мултикултурализма, както и за създаването на специфична рамка за културно образование и осигуряване на достъп и участие в културата за обществеността от категории и райони в неравностойно положение.

---

<sup>86</sup> <http://www.cultura.ro/despre-minister>

Министерството на културата има централна роля в реформирането и децентрализацията на институционалната система и системите за публично и частно финансиране в областта, с акцент върху прозрачността, равния и недискриминационен достъп до публични средства, ефективността и специализираната оценка.

Към Министерството на културата функционират редица публични културни институции (над 90), финансирани изцяло или частично от държавния бюджет. На подчинение на Министерството на културата са следните финансиращи институции:

- ▼ Администрацията на Национален фонд "Култура" (Administrația Fondului Cultural Național (AFCN));
- ▼ Националният кинематографичен център (Centrul Național al Cinematografiei (CNC)<sup>87</sup>);
- ▼ Националният институт за наследство (Institutul Național al Patrimoniului (INP)<sup>88</sup>);
- ▼ Националният танцов център в Букурещ (Centrul Național al Dansului București<sup>89</sup>).

Основният източник на финансова подкрепа за секторите на културата и творчеството е националният бюджет (както държавният бюджет, така и местните бюджети).

---

<sup>87</sup> <https://cnc.gov.ro/>

<sup>88</sup> <https://patrimoniul.ro/>

<sup>89</sup> <https://cndb.ro/>





### 3.2. Администрация на Национален фонд "Култура" [Administrația Fondului Cultural Național (AFCN)]

#### Юридически статут

Националният фонд "Култура" (Fondului Cultural Național) е създаден през 1998 г.<sup>90</sup>, с цел опазване, обогатяване на културното наследство, развитие и популяризиране на съвременните културни ценности. Фондът се създава от извънбюджетни източници, управлява се на извънбюджетен режим от Министерството на културата и допринася за постигане на определената цел. През 1999 г. е учреден Съвет на Националния фонд "Култура" (Consiliului Fondului Cultural Național), като орган без правосубектност, координиран от Министерството на културата, който определя стратегията и годишните приоритети за използване на Националния фонд "Култура".<sup>91</sup> През 2005 г. е създадена Администрацията на Национален фонд "Култура" (Administrației Fondului Cultural Național, AFCN)<sup>92</sup>, която управлява собствените си приходи при условията на чл. 17, ал. 3 от Наредба № 10/2005 г. относно регулирането на някои финансови мерки<sup>93</sup>.

Администрацията на Национален фонд "Култура" (AFCN) е автономна публична институция към Министерството на културата, която работи на национално ниво повече от 15 години. AFCN е основният източник на публични средства за развитие на

<sup>90</sup> Наредба № 79 от 25 август 1998 г. за организацията и дейността на Националния фонд "Култура" (Ordonanța nr. 79 din 25 august 1998 privind organizarea și funcționarea Fondului Cultural Național), [https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15563#id\\_artA58](https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15563#id_artA58) Наредба № 79 от 1998 г. е одобрена със Закон № 247 от 16 май 2001 г. за одобряване на Правителствена наредба № 79/1998 г. относно организацията и дейността на Националния фонд "Култура" (LEGE nr. 247 din 16 mai 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 79/1998 privind organizarea și funcționarea Fondului Cultural Național), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28809>

<sup>91</sup> Решение № 277 от 8 април 1999 г. за създаване на Съвета на Националния фонд "Култура" и утвърждаване на Правилник за организацията и дейността на Съвета на Националния фонд "Култура" (HOTĂRÂRE nr. 277 din 8 aprilie 1999 pentru înființarea Consiliului Fondului Cultural Național și aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Fondului Cultural Național), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/18001>

<sup>92</sup> Решение № 802 от 14 юли 2005 г. относно организацията и функционирането на администрацията на Националния фонд "Култура" (HOTĂRÂRE nr. 802 din 14 iulie 2005 privind organizarea și funcționarea Administrației Fondului Cultural Național), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/63852>

<sup>93</sup> Ordonanță nr. 10 din 21 ianuarie 2005 privind reglementarea unor măsuri financiare, [https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/58897#id\\_artA94](https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/58897#id_artA94), одобрена с изменения и допълнения със Закон № 146/2005 г. за одобряване на Правителствена наредба № 10/2005 относно регулирането на някои финансови мерки (LEGE nr. 146 din 17 mai 2005 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 10/2005 privind reglementarea unor măsuri financiare), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/61762>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



културни дейности в Румъния, който прилага прозрачен процес на оценка и подбор.

Мисията на AFCN е да финансира проекти, които подкрепят румънското съвременно творчество и валоризацията на наследството, които допринасят за доброто разбиране на художествените феномени, както и за възможно най-широк обществен достъп до култура.

Общите цели на AFCN, установени със закон, са управлението на Националния фонд за култура, финансирането на програми, проекти и културни дейности, организирани в страната и/или в чужбина, както и подкрепата на международните културни връзки на Румъния.

Организацията и дейността на Администрацията на Националния фонд "Култура" се определят с [правилник](#)<sup>94</sup>, който се утвърждава от министъра на културата.

Въз основа на Споразумение за изпълнение № 1/9.06.2022 г., сключено с Министерство на културата – Звено за управление на проекти, Администрацията на Национален фонд "Култура" отговаря, като изпълнителна агенция, за управлението на [Инвестиция I5 – Повишаване на достъпа до култура в райони в неравностойно културно положение, Стълб IV, Компонент СИ Туризм и култура по Националния план за възстановяване и устойчивост \(НПВУ\) на Румъния](#)<sup>95</sup>. Предвиденият бюджет за изпълнението на [Инвестиция I5](#) е в размер на 7.79 млн. евро.

---

<sup>94</sup> Правилник за организацията и дейността на администрацията на Националния фонд "Култура" (Regulament de organizare și funcționare al Administrației Fondului Cultural Național), утвърден със Заповед № 3047/2021 на министъра на културата, <https://www.afcn.ro/media/AFCN%20ROF%20I.pdf>

<sup>95</sup> Националният план за възстановяване и устойчивост (PNRR) на Румъния включва пакет от реформи и публични инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Общото финансово разпределение за Румъния е 29.2 млрд. евро, от които 14.24 млрд. евро под формата на безвъзмездни средства и 14.94 млрд. евро под формата на заеми, <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## Управленска структура на Администрацията на Националния фонд "Култура"

Органите за управление на AFCN са:

- ▼ директор;
- ▼ Административен съвет;
- ▼ Съвет на Националния фонд "Култура".

Съгласно разпоредбата на чл. 19 от [Наредба № 51/1998 г. относно усъвършенстване на системата за финансиране на културни програми и проекти](#), управлението на Националния фонд "Култура" се осъществява от директор – държавен служител, назначен със заповед на министъра на културата след провеждане на конкурс, организиран по реда на закона.

[Директорът](#) ръководи и организира цялостната дейност на AFCN и представлява AFCN в отношенията с физически и юридически лица, от страната и чужбина, осигурява представителство в различни международни органи, в които AFCN членува, развива отношения на сътрудничество със сродни организации от други държави и с международни организации. Директорът осигурява съответствието на стратегията на AFCN със стратегията на министерството.

Директорът на AFCN има следните основни задължения:

- ▼ осигурява изпълнението на целите и показателите, определени за AFCN от Министерството на културата;
- ▼ одобрява стратегията за финансиране, предложена от Съвета на Националния фонд "Култура";
- ▼ отговаря за ефективното използване на средствата на AFCN, съгласно закона и утвърдения от Министерството на културата бюджет за приходите и разходите, включително средствата по ПНВУ;

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*



- ▼ гарантира постигането на етапи и цели, предвидени в ПНВУ, инвестиция I.5, компонент П, за която отговаря AFCN.
- ▼ утвърждава годишния план за обществени поръчки и инвестиции в рамките на средствата, отпуснати от държавния бюджет;
- ▼ утвърждава проектите на устройствени и оперативни правилници и на устройствена схема, които представлява за утвърждаване на ръководството на Министерството на културата;
- ▼ предприема необходимите мерки за осигуряване на добри условия на труд, предотвратяване на злоупотреки и заболявания професионален;
- ▼ утвърждава длъжностните характеристики на служителите на AFCN и назначава в съответствие със закона служителите от администрацията;
- ▼ одобрява наемането, повишаването, санкционирането, прекратяването на индивидуалните трудови договори и/или освобождаването на служители AFCN;
- ▼ одобрява пътуванията на служители в страната и чужбина AFCN;
- ▼ ръководи дейността по оценяване на индивидуалните професионални постижения на целия персонал;
- ▼ организира превантивния финансов контрол и по целесъобразност вътрешния публичен одит на AFCN;
- ▼ взема необходимите мерки за създаване на комисии за оценка и подбор на офертите и одобрява състава на комисиите за оценка и подбор, предложен от Съвета на Националния фонд "Култура";
- ▼ предприема необходимите мерки за публично оповестяване на поканите за участие във финансовите сесии;

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



- ▼ сключва договори за финансиране с бенефициентите на безвъзмездно финансиране и организира проверката на напредъка на тях;
- ▼ определя лицата, оправомощени да контролират спазването на задълженията за внасяне на вноски в Националния фонд "Култура", да констатират нарушения и да налагат санкциите по чл. 24 от Правителствена наредба № 51/1998 г. относно подобряване на системата за финансиране на културни програми и проекти;
- ▼ изготвя годишен доклад за дейността за постигнатите резултати от институцията;
- ▼ утвърждава вътрешния правилник на AFCN;
- ▼ отговаря, съгласно закона, за:
  - организиране и поддържане в актуално състояние на счетоводството и навременното представяне на финансовите отчети за изпълнението на бюджета; организира системата за мониторинг на програмата за обществени поръчки и програмата за публични инвестиции, организира регистрите на програмите, съгласно закона;
  - целостта на активите, поверени на AFCN, и организира общата инвентаризация на гържаните активи, пасиви и собствен капитал поне веднъж през финансовата година и/или в други ситуации, предвидени от закон;
  - нареждане на разходи в рамките на поетите кредити и отпуснатите и одобрени бюджетни кредити, за реализиране на приходите на AFCN;
  - проектиране, прилагане и непрекъснатото развитие на вътрешния управленски контрол, така че да гарантира, че управлението на средствата е икономично, ефективно и ефикасно;
- ▼ изпълнява и други задължения, съгласно действащите нормативни разпоредби.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Директорът на AFCN се подпомага от [Административен съвет](#), който е съвещателен орган с административна роля. Административният съвет се състои от председател и по един член от всяко подразделение на AFCN, с право на глас, с изключение на отдел "Правен" и отдел "Вътрешен публичен одит". Директорът на AFCN е председател на Административния съвет.

Административният съвет има следните основни задължения:

- ▼ разглежда проекта на годишен бюджет за приходите и разходите на AFCN, който се представя на Министерството на културата, включително средствата, разпределени чрез НПВУ;
- ▼ обсъжда проект на Правилника за организацията и дейността на AFCN и, според случая, предложенията за актуализирането му с оглед утвърждаване със заповед на министъра на културата;
- ▼ разисква с оглед утвърждаване от министъра на културата щата на AFCN;
- ▼ обсъжда стратегията за развитие на AFCN ;
- ▼ одобрява проект на вътрешния правилник на AFCN;
- ▼ приема годишния отчет за дейността;
- ▼ утвърждава по законоустановения ред предложения за извеждане от експлоатация на ДМА и бракуване на активи;
- ▼ предлага организирането, в съответствие със законовите разпоредби, на конкурси за наемане на работа и повишаването на служителите AFCN;
- ▼ анализира и одобрява нови предложения за проекти и партньорства на AFCN;
- ▼ утвърждава по закон годишния план за обществени поръчки;
- ▼ анализира текущата дейност на AFCN, възникналите проблеми и предлага решения за разрешаването им тях.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Съветът на Националния фонд "Култура" е съвещателен орган със стратегическа роля, съставен от 11 членове с право на глас, както следва:

- ▼ двама членове – Министерството на културата;
- ▼ един член – Румънския културен институт;
- ▼ един член – Съвета на националните малцинства;
- ▼ седем членове – определят се от министъра на културата по предложения на неправителствени организации в областта на културата, така че да се осигури пропорционално представителство на всички области на културата.

Съветът на Националния фонд "Култура" се назначава със заповед на министъра на културата за срок от 2 години.

Съветът на Националния фонд "Култура":

- ▼ определя стратегията и приоритетите за финансиране;
- ▼ определя общия размер на финансирането за всяка сесия в зависимост от наличните средства и отпуснатите за това средства от Министерството на културата;
- ▼ определя, за всяка сесия, тематичните области, в които ще бъдат финансирани програмите, проектите и културните действия;
- ▼ определя прагове за финансирането за всяка тематична област;
- ▼ определя членовете на комисиите за оценка и подбор на културни проекти/програми, както и състава на комисиите по обжалвания.

При изпълнение на своите задължения Съветът на Националния фонд "Култура" периодично се консултира със заинтересованите културни организации.



## Бюджетен статут

Националният фонд "Култура" е създаден от извънбюджетни източници, управлява се на извънбюджетен режим от Министерството на културата и допринася за постигане на целите за опазване, обогатяване на културното наследство, развитие и популяризиране на съвременните културни ценности.

Директорът на AFCN е третостепенен разпоредител на кредити. Бюджетът на AFCN се утвърждава от Министерството на културата.

Националният фонд "Култура" се финансира<sup>96</sup> от следните източници:

- ▼ **5%** от приходите на икономическите субекти от продажбата на репродукции, копия или отливки, направени съгласно закона, на джизими културни ценности в публична собственост или на паметници или компоненти на исторически паметници публична собственост;
- ▼ **5%** от приходите на икономическите субекти от продажба чрез публичен търг на джизими културни ценности;
- ▼ **2%** от приходите на агенциите за недвижими имоти от продажба на сгради исторически паметници;
- ▼ **20%** от приходите, получени от излъчване, продажба или отдаване под наем на звукозаписи или видео, чието гледане не се препоръчва за непълнолетни;
- ▼ **3%** от приходите на икономическите субекти от продажбата на календари или илюстровани пощенски картички, плакати, изображения на стикери, различни от предвидените в б. "а";
- ▼ **1%** от приходите на икономически субекти, които организират панаири и изложби, за които се начислява

---

<sup>96</sup> Посочените дялове са съгласно [Правилника за организацията и дейността на администрацията на Националния фонд "Култура"](https://www.afcn.ro/media/AFCN%20ROF%201.pdf) (Regulament de organizare și funcționare al Administrației Fondului Cultural Național), утвърден със Заповед № 3047/2021 на министъра на културата, <https://www.afcn.ro/media/AFCN%20ROF%201.pdf>





такса за посещение, с изключение на музеи и художествени галерии;

- ▼ **2%** от приходите на икономическите субекти от продажба на произведения на народното творчество;
- ▼ **2%** от приходите на икономически субекти, които извършват дейността си в помещения, разположени в охранителната зона на исторически паметници, публична и/или частна собственост, в защитени застроени територии, комплекси или градски обекти;
- ▼ **1%** от приходите на икономическите субекти от организиране на партита, увеселителни паркове и други развлекателни дейности и забавление;
- ▼ **1%** от постъпленията на икономическите субекти, които осъществяват своята дейност в областта на художественото импресарство;
- ▼ **10%** от приходите от предоставяне на гласови услуги с еротично съдържание от икономически оператори в телефонната система, които предлагат услуги с добавена стойност;
- ▼ **10%** от приходите, определени в чл. 12 ал. 2 от Наредба №25/2006 за укрепване на административния капацитет на Румънската служба за авторско право<sup>97</sup>;
- ▼ **10%** от приходите, определени в чл. 26 ал. 2 от Наредба №25/2006 за укрепване на административния капацитет на Румънската служба за авторско право;
- ▼ **3%** от общия разчет на разрешените инвестиции за строежи, разположени в охранителната зона на исторически паметници, публична и/или частна собственост, в защитени застроени територии, комплекси или градски обекти;

---

<sup>97</sup> Ordonanță nr. 25 din 26 ianuarie 2006 privind întărirea capacității administrative a Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/68314>



- ▼ средства, получени в рамките на международното сътрудничество;
- ▼ дарения, завещания или други;
- ▼ спонсорство;
- ▼ лихвите, свързани със средствата по бюджета на Национален фонд "Култура";
- ▼ **2%** от приходите на Националната компания "Loteria Română" - SA<sup>98</sup>;
- ▼ други доходи, придобити по закон.

Задължените лица, които административат посочените приходи за Фонда са длъжни да изчисляват и превеждат на Фонда съответните суми. Начинът за установяване, изплащане и управление на сумите, определени за финансиране на Националния фонд "Култура" се урежда с методически правила, разработени от Министерството на културата и утвърдени с решение на правителството.

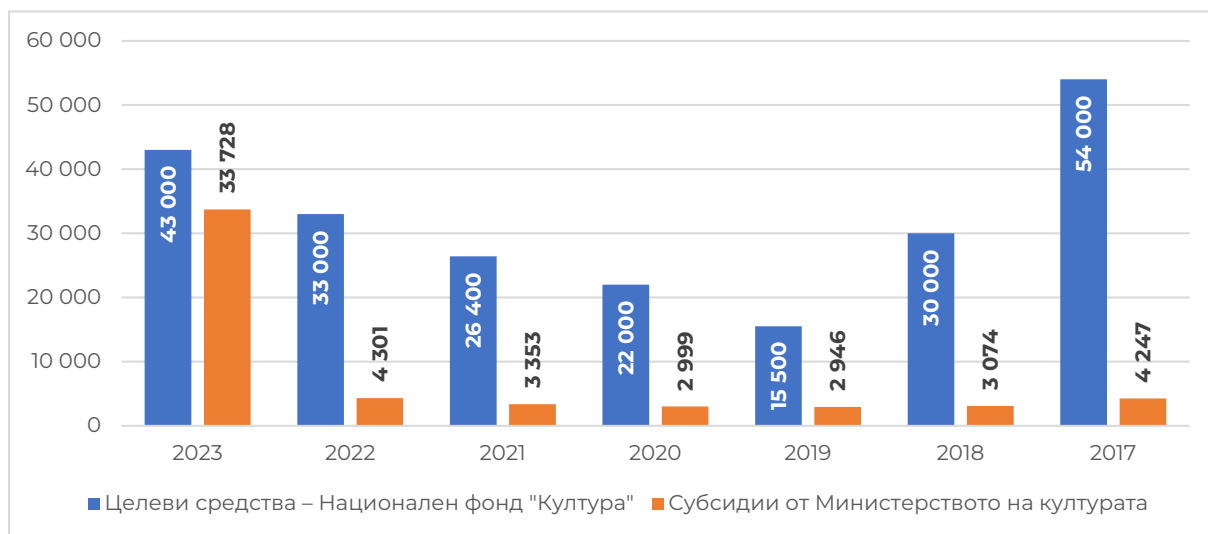
Сумите, представляващи определените квоти, се изчисляват ежемесечно от платците и се внасят до 15-о число на следващия месец. За неплащане в срок на определените квоти се налагат санкции, установени с нормативните актове относно дължимите към държавния бюджет такси и данъци.

Приходите се управляват съгласно закона и се използват за безвъзмездно финансиране на културни проекти, в съответствие с разпоредбите на Наредба № 51/1998. AFCN може да използва, въз основа на бюджета за приходите и разходите, одобрен и наблюдаван ежегодно от Министерството на културата, сума в размер не повече от 1% за собствени разходи. [Годишният излишък по бюджета на AFCN се пренася за следващата година.](#)

---

<sup>98</sup> Наредба № 159 от 21 октомври 1999 г. относно създаването на Национална компания "Loteria Română" - SA (Ordonanță de Urgență nr. 159 din 21 octombrie 1999 privind înființarea Companiei Naționale "Loteria Română" - S.A.), <https://legislatie.just.ro/Public/DetailiiDocument/19663>

Графика 9. Румъния – Бюджет на Администрация на Национален фонд "Култура" за периода 2017 – 2023 г., млн. леу



AFCN отпуска безвъзмездно финансиране на конкурсен принцип за културни проекти, организирани в страната и/или в чужбина и за проекти за издания.

Календарът за провеждане на сесиите е както следва:

- ▼ 1 септември – сесия I – културни проекти/програми;
- ▼ 1 март – сесия II – културни проекти;
- ▼ 2 май – сесия III – проекти за издания.

Продължителността на една сесия, от стартирането на поканата до подписването на договори, е около 3 месеца.

Сесиите започват с публичната покана за участие, последвана от период от 30 дни за регистрация на културни предложения в онлайн платформата [afcn-proiecte.ro](http://afcn-proiecte.ro).


Съгласно Споразумение за изпълнение № 1/9.06.2022 г., сключено с Министерство на културата, AFCN е изпълнителна агенция за управлението на [Инвестиция 15 – Повишаване на гостъпа до култура в райони в неравностойно културно положение, Стълб IV, Компонент C11 Туризм и култура по НПВУ на Румъния](#). Бюджетът на [Инвестиция 15](#) е в размер на 7.79 млн. евро.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




## Институционален профил

гържава	 <b>РУМЪНИЯ</b>
наименование	<b>Администрация на Национален фонд "Култура"</b> [Administrația Fondului Cultural Național (AFCN)] <a href="https://www.afcn.ro/">https://www.afcn.ro/</a>
правна система	правна система принадлежи към семейството на континенталната гражданскоправна система.
форма	автономна публична институция към Министерството на културата
година на създаване	1998 г. е създаден Националният фонд "Култура" 2005 г. е създадена Администрацията на Националния фонд "Култура"
акт за създаване	<b>Национален фонд "Култура" – Наредба № 79 от 25 август 1998 г. за организацията и дейността на Националния фонд "Култура"</b> (Ordonanța nr. 79 din 25 august 1998 privind organizarea și funcționarea Fondului Cultural Național), <a href="https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15563#id_artA58">https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15563#id_artA58</a> , одобрена със Закон № 247 от 16 май 2001 г. за одобряване на Правителствена наредба № 79/1998 г. относно организацията и дейността на Националния фонд "Култура" (LEGE nr. 247 din 16 mai 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 79/1998 privind organizarea și funcționarea Fondului Cultural Național), <a href="https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28809">https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28809</a> <b>Администрация на Националния фонд "Култура" – Решение № 802 от 14 юли 2005 г. относно организацията и функционирането на администрацията на Националния фонд "Култура"</b> (HOTĂRÂRE nr. 802 din 14 iulie 2005 privind organizarea și funcționarea Administrației Fondului Cultural Național), <a href="https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/63852">https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/63852</a>
мисия	Мисията на Администрацията на Националния фонд "Култура" е да финансира проекти, които подкрепят румънското съвременно творчество и обогатяването на наследството и допринасят за доброто разбиране на художествените феномени, както и да осигурява възможно най-широк обществен достъп до култура.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




гържава	 <b>РУМЪНИЯ</b>
управление	<p>Органите за управление на AFCN са:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ директор;</li><li>▶ Административен съвет;</li><li>▶ Съвет на Националния фонд "Култура".</li></ul> <p><b>Директорът</b> ръководи и организира цялостната дейност на AFCN и представлява AFCN в отношенията с физически и юридически лица, от страната и чужбина, осигурява представителство в различни международни органи, в които AFCN членува, развива отношения на сътрудничество със сродни организации от други гържави и с международни организации. Директорът осигурява съответствието на стратегията на AFCN със стратегията на министерството.</p> <p><b>Административният съвет</b> е съвещателен орган с административна роля. Административният съвет се състои от председател и по един член от всяко подразделение на AFCN, с право на глас, с изключение на отдел "Правен" и отдел "Вътрешен публичен одит". Директорът на AFCN е председател на Административния съвет.</p> <p><b>Съветът на Националния фонд "Култура"</b> е съвещателен орган със стратегическа роля, съставен от 11 членове с право на глас, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ двама членове – Министерството на културата;</li><li>▶ един член – Румънския културен институт;</li><li>▶ един член – Съвета на националните малцинства;</li><li>▶ седем членове – определят се от министъра на културата по предложения на неправителствени организации в областта на културата, така че да се осигури пропорционално представителство на всички области на културата.</li></ul> <p>Съветът на Националния фонд "Култура" се назначава със заповед на министъра на културата за срок от 2 години.</p> <p>Съветът на Националния фонд "Култура":</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ определя стратегията и приоритетите за финансиране;</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




гържава	 <b>РУМЪНИЯ</b>
	<ul style="list-style-type: none"><li>▶ определя общия размер на финансирането за всяка сесия в зависимост от наличните средства и отпуснатите за това средства от Министерството на културата;</li><li>▶ определя, за всяка сесия, тематичните области, в които ще бъдат финансирани програмите, проектите и културните действия;</li><li>▶ определя прагове за финансирането за всяка тематична област;</li><li>▶ определя членовете на комисиите за оценка и подбор на културни проекти/програми, както и състава на комисиите по обжалвания.</li></ul> <p>При изпълнение на своите задължения Съветът на Националния фонд "Култура" периодично се консултира със заинтересованите културни организации.</p>
административна организация	<p>AFCN е структурирана съобразно естеството на дейностите, които се извършват, съгласно организационната схема, утвърдена от със заповед на министъра на културата.</p> <p>Максималният щат на AFCN е 25.</p>
източници на финансиране:	<p>Националният фонд "Култура" се финансира от следните източници:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ <b>5%</b> от приходите на икономическите субекти от продажбата на репродукции, копия или отливки, направени съгласно закона, на джизими културни ценности в публична собственост или на паметници или компоненти на исторически паметници публична собственост;</li><li>▶ <b>5%</b> от приходите на икономическите субекти от продажба чрез публичен търг на джизими културни ценности;</li><li>▶ <b>2%</b> от приходите на агенциите за недвижими имоти от продажба на сгради исторически паметници;</li><li>▶ <b>20%</b> от приходите, получени от излъчване, продажба или отдаване под наем на звукозаписи или видео, чието гледане не се препоръчва за непълнолетни;</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.






гържава	 <b>РУМЪНИЯ</b>
	<ul style="list-style-type: none"><li>▶ <b>3%</b> от приходите на икономическите субекти от продажбата на календари или илюстрирани пощенски картички, плакати, изображения на стикери, различни от предвидените в б. "а";</li><li>▶ <b>1%</b> от приходите на икономически субекти, които организират панаири и изложби, за които се начислява такса за посещение, с изключение на музеи и художествени галерии;</li><li>▶ <b>2%</b> от приходите на икономическите субекти от продажба на произведения на народното творчество;</li><li>▶ <b>2%</b> от приходите на икономически субекти, които извършват дейността си в помещения, разположени в охранителната зона на исторически паметници, публична и/или частна собственост, в защитени застроени територии, комплекси или градски обекти;</li><li>▶ <b>1%</b> от приходите на икономическите субекти от организиране на партита, увеселителни паркове и други развлекателни дейности и забавление;</li><li>▶ <b>1%</b> от постъпленията на икономическите субекти, които осъществяват своята дейност в областта на художественото импресарство;</li><li>▶ <b>10%</b> от приходите от предоставяне на гласови услуги с еротично съдържание от икономически оператори в телефонната система, които предлагат услуги с добавена стойност;</li><li>▶ <b>10%</b> от приходите, определени в чл. 12 ал. 2 от Наредба №25/2006 за укрепване на административния капацитет на Румънската служба за авторско право ;</li><li>▶ <b>10%</b> от приходите, определени в чл. 26 ал. 2 от Наредба №25/2006 за укрепване на административния капацитет на Румънската служба за авторско право;</li><li>▶ <b>3%</b> от общия разчет на разрешените инвестиции за строежи, разположени в охранителната зона на исторически паметници, публична и/или частна собственост, в защитени</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





гържава	 <b>РУМЪНИЯ</b>
	<p>застроени територии, комплекси или градски обекти;</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ средства, получени в рамките на международното сътрудничество;</li><li>▶ дарения, завещания или други;</li><li>▶ спонсорство;</li><li>▶ лихвите, свързани със средствата по бюджета на Национален фонд "Култура";</li><li>▶ <b>2%</b> от приходите на Националната компания "Loteria Română" - SA ;</li><li>▶ други доходи, придобити по закон.</li></ul> <p>Приходите се управляват съгласно закона и се използват за безвъзмездно финансиране на културни проекти, в съответствие с разпоредбите на Наредба № 51/1998. AFCN може да използва, въз основа на бюджета за приходите и разходите, одобрен и наблюдаван ежегодно от Министерството на културата, сума в размер не повече от 1% за собствени разходи.</p>
програми/ направления	<p>AFCN отпуска безвъзмездно финансиране на конкурсен принцип за културни проекти, организирани в страната и/или в чужбина и за проекти за издания.</p> <p>Календарът на сесиите е както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ сесия I – културни проекти/програми – 1 септември;</li><li>▶ сесия II – културни проекти – 1 март;</li><li>▶ сесия III – проекти за издания – 2 май.</li></ul>
бюджет	Вж. Графика 9, по-горе

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



<sup>99</sup> Данните за 2023 г. са от проведените до момента сесии



РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ, ЦЕНТЪР ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИЗКУСТВАТА  
[TAITEEN EDISTÄMISKESKUS]

## 1. Обща информация

Република Финландия е парламентарна република.

Държавен глава е **президентът на републиката** (tasavallan presidentti), който се избира чрез преки избори за срок от 6 години.

Законодателният орган – **парламентът** (Eduskunta)<sup>100</sup> е еднокамарен и се състои от 200 депутати, които се избират за срок от 4 години.

Висшият орган на изпълнителната власт е **Държавният съвет** (Valtioneuvosto, Statsrådet)<sup>101</sup>, който се състои от министър-председателя и министрите.

Парламентът избира министър-председателя, който се назначава на тази длъжност от президента на републиката. Останалите министри се назначават от президента по предложение на избрания министър-председател. **Министерствата** (Ministeriöiden) се ръководят от министър. Според чл. 68 от Конституцията, броят на министерствата и тяхното образуване се уреждат със закон. Обхватът на министерствата и техните компетентности, както и организационната структура на Държавния съвет се уреждат със закон или с постановление, издадено от Държавния съвет. специфична характеристика на финландската институционална система е, че едно министерство може да се ръководи от двама или повече министри.

Актуалната структура на **Държавния съвет** (77-то правителство на Финландия)<sup>102</sup> включва министър-председател,

<sup>100</sup> <https://www.eduskunta.fi/EN/Pages/default.aspx>

<sup>101</sup> <https://valtioneuvosto.fi>

<sup>102</sup> Правителството ръководено от Петтери Орпо (Petteri Orpo) встъпи в длъжност на 20 юни 2023 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

18 министри и 12 министерства, в т.ч. **Офиса на правителството** (Valtioneuvoston kanslia)<sup>103</sup>.

Страната е разделена на 19 региона (maakunta), 70 подрегиона (seutukunta) и 309 общини (kunta). Най-малкият регион – Оланд (Åland) – е автономен архипелаг в югоизточната част на страната, със специален статут и има по-висока степен на автономия. Северният регион Лапландия (Lappi) включва областта Саампи (Sápmi)<sup>104</sup>, обитавана от народа Саами (Saamelaiset).

**Конституцията на Република Финландия** (Suomen perustuslaki, Finlands grundlag)<sup>105</sup> е основата на цялото законодателство и упражняването на публичната власт. Конституцията определя отношенията между личността и публичната власт.

Финландия е член на Европейския съюз от 1 януари 1995 г.

Правото на Финландия е част от континенталната правна система на Европа (системата на гражданското право) като се основава на шведския модел. Източници на правото са нормативните актове, като Конституцията, правото на Европейския съюз, международните договори, законите, както и в определени случаи и "обичайното право"<sup>106</sup>.

Тълкуването на правните норми се осъществява от най-висшата съдебна инстанция — **Върховния съд** (Korkein oikeus)<sup>107</sup>.

---

<sup>103</sup> Закон за Държавния съвет (Laki valtioneuvostosta) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030175>, <https://valtioneuvosto.fi/en/ministries>

<sup>104</sup> Областта Саампи, обитавана от Саамите, включва територии на Норвегия, Швеция, Финландия и Русия.

<sup>105</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

<sup>106</sup> В случаите, в които няма писан закон, глава 1, член 11 от **Акма от 1734 г. (Vuoden 1734 laki)**, който кодифицира съдебните процедури (Oikeudenkäytiskaari) (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1734/17340004000>), предвижда, че обичаят може да бъде източник на правото. За да има задължителна сила, обичаят трябва да бъде разумен и основан на справедливостта.

<sup>107</sup> <https://korkeinoikeus.fi/fi/>

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## 2. Рамка на политиката в областта на културата

### Конституционна уредба

От гледна точка на културната политика [Конституцията на Република Финландия](#) (Suomen perustuslaki, Finlands grundlag)<sup>108</sup>, приета през 1999 г. прогласява четири категории права – права и свободи на индивидите, равенство, свобода на изразяване и културни права на малцинствата.

Основният принцип, че конституцията (чл. 1) утвърждава неприкосновеността на човешкото достойнство и свободата и правата на личността и насърчава справедливостта в обществото.

В чл. 6 е формулиран принципът че всички са равни пред закона и никой не може да бъде третиран по различен начин само въз основа на пол, възраст, произход, език, религия, убеждения, мнение, здравословно състояние, увреждане или друга причина, която се отнася до него или нейната личност.

С чл. 12 е гарантирана свободата на изразяване, ограничения, необходими за защита на децата, могат да бъдат определени със закон по отношение на аудиовизуално съдържание.

В чл. 16 (за образователните права) е гарантирана свободата на науката, изкуствата и висшето образование;

Според чл. 120 островът/провинция Аланд има автономен статут, определен от Закона за самоуправлението на Аланд (Åhvenanmaan itsehallintolaki)<sup>109</sup>. С чл. 121 е гарантирана културна автономия за саамите. Специално законодателство определя обхвата и съдържанието на тази автономия.

<sup>108</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

<sup>109</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19911144>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## Законодателство

Законодателството в областта на културата се изготвя от Министерството на образованието и културата (Opetus- ja kulttuuriministeriö)<sup>110</sup>.

Законодателството за областта на културата във Финландия не е кодифицирано. Съществуват множество отделни законодателни актове, които определят създаването на различни видове институции в културния сектор и тяхното управление, както и принципите за финансиране на културните институции, дейности и дейците в областта на културата.

Основен закон, регламентиращ принципите за целево финансиране на културните институции е [Законът за Центъра за насърчаване на изкуствата \(657/2012\)](#) [Laki taiteen edistämiskeskuksesta]<sup>111</sup>. Съществуват и редица специални закони, които определят мерки за насърчаване на конкретни сфери на изкуствата и културата – [Закон за насърчаване на сценичните изкуства \(1082/2020\)](#)<sup>112</sup>, [Указ за насърчаване на кинематографията \(843/2007\)](#)<sup>113</sup> и др., както и за специфични мерки за подкрепа на артисти – [Законът за държавните стипендии за артисти \(734/1969\)](#)<sup>114</sup>, [Законът за субсидиите за изящни изкуства \(115/1997\)](#)<sup>115</sup>, [Законът за субсидиите за автори и преводачи \(236/1961\)](#)<sup>116</sup> и др.

[Законът за финансиране на образователната и културната дейност \(1705/2009\)](#)<sup>117</sup> определя принципите за определяне на държавното субсидиране на общини, общински сдружения и др. за оперативни разходи.

<sup>110</sup> <https://okm.fi/etusivu>

<sup>111</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657>

<sup>112</sup> Laki esittävän taiteen edistämisestä, <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201082>

<sup>113</sup> Valtioneuvoston asetus elokuvataiteen edistämisestä, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070843>

<sup>114</sup> Laki valtion taiteilija-apurahoista, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1969/19690734>

<sup>115</sup> Laki eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista, Kuvataideapurahalaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1997/19970115>

<sup>116</sup> Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610236>

<sup>117</sup> Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",** проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## Стратегическа рамка на културната политика

Целите на културната политика са насърчаване на творчеството, многообразието и приобщаването.

Дългосрочните насоки за развитие на културната политика са определени в [Стратегията за културна политика до 2025 г.](#)<sup>118</sup> на Министерството на образованието и културата, приета през 2017 г. Целите и действията за всеки правителствен мандат се съгласуват в програмата на кабинета. В националния бюджет са определени годишни цели за ефективност на културната политика, въз основа на които министерството насочва дейността и подкрепата си.

[Стратегията за културна политика до 2025 г.](#) определя пътя за промени в условията за работа на културните индустрии, волята, целите и основните мерки за развитие на културната политика.

Стратегическите целеви области и цели на културната политика са:

- ▼ [Творческа работа и производство](#) – подобряване на условията за извършване на художествена и друга творческа работа, както и разнообразяване на формите на производство и разпространение на културни продукти;
- ▼ [Участие и достъп до култура](#) – увеличаване на участието в културни дейности, намаляване на различията в достъпа на различните обществени групи от населението;
- ▼ [Културни традиции и приемственост](#) – съхраняване, социализиране и популяризиране на културното наследство.

Стратегията определя и измеренията на социалната ефективност на културната политика и ключовите дейности за развитие през следващите няколко години.

<sup>118</sup> <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-466-5>



### 3. Институционална организация

#### 3.1. Обща институционална организация

Министерството на образованието и културата (Opetus- ja kulttuuriministeriö)<sup>119</sup> е централната институция във Финландия, която отговаря за развитието на образованието, науката, културата, спорта и младежката политика на Финландия, както и за международното сътрудничество. Обхватът на министерството включва образование в ранна детска възраст, образование, подкрепа за обучение, наука, изкуство и култура, авторско право, спорт, работа с младежта, библиотеки и църковни дела.

Специфична финландска практика е, че Министерството на образованието и културата има трима министри:

- ▼ министър на образованието;
- ▼ министър на науката и културата;
- ▼ министър на спорта, спорта и младежта.

Задачата на Министерството на образованието и културата е да се грижи за законодателството, административната структура и практики в сектора на културата, финансирането, стратегическите насоки и други общи условия за функциониране и неговото развитие. Сферата на културната политика включва областите на изкуства и култура, музеи и културно наследство, библиотеки, културен износ и творчество.

В областта на културата към Министерството на образованието и културата са създадени редица експертни и консултативни органи и агенции, които прилагат договорени политики. Някои от тези органи имат и независими правомощия за вземане на решения.

---

<sup>119</sup> <https://okm.fi/etusivu>

Моделът на финландската културна политика отразява цялостните ценности на социалната държава. От гледна точка на вземане на решения и администриране, моделът на финландската културна политика е модел на хоризонтална и вертикална децентрализация и прилагане на равнопоставеност.

**Хоризонталната децентрализация:** асоциациите на професионални художници, творци и културни дейци изграят важна роля при формулирането и прилагането на политиките по отношение на изкуствата и културата, както и при определянето на грантове и финансиране на проекти.

**Вертикалната децентрализация:** разпределение на функциите между централното правителство (държавата) и местното самоуправление (общините). Държавата носи финансова и административна отговорност за националните културни институции, но също така насърчава по-широк и равен достъп до изкуство и култура чрез предоставяне на законово или дискреционно финансиране за регионални и местни културни институции. Финансирането на общините се осъществява чрез цялостна система на законоустановените държавни трансфери към общините. Тези автоматични трансфери, изчислени въз основа на предварително зададени критерии са предназначени основно за компенсация на разходите на различните видове обществени културни институции.

Финландският модел има три уникални характеристики, които обаче в момента са под натиск да се променят. **Първата характеристика** е разчитането на публичната собственост и публичните бюджети и по-специално на законодателството, което се използва за гарантиране на стабилността (законов статут) на публичното финансиране на изкуствата и културните дейности. Законовият статут предполага, че критериите, използвани за финансиране, могат да бъдат променяни само чрез законодателен акт, приет от парламента.

**Втората особеност** е централната роля във финансирането на изкуствата и културата от специални целеви фондове – това са печалбите от Veikkaus Oy<sup>120</sup>, които, наред с изкуството и културата, се използват също за финансиране на спорт, младежки политики и наука.

**Третата уникална характеристика** на администрацията на финландския публичен сектор е липсата на автономно управление на регионално ниво – като цяло или в изкуствата и културата. През 2008 г. към **Централната комисия по изкуствата на Финландия** (Taiteen keskustoimikunta)<sup>121</sup> е създадено звено за регионални комисии по изкуствата, за координация на тяхната работа. Цялостното ръководство на регионалните комисии по изкуствата е изведено от Министерството на вътрешните работи към Министерството на образованието и културата. Системата от регионални комисии по изкуствата е запазена, когато през 2013 г. **Централната комисия по изкуствата на Финландия** се трансформира в **Център за насърчаване на изкуствата на Финландия** (Taiteen edistämiskeskus, Taike)<sup>122</sup>.

Организационната реформа от 2013 г. е в отговор на променената среда и цели изясняване на административната структура, подобряване на прозрачността на процесите на вземане на решения, повишаване на оперативния капацитет и укрепване на независимия статут на структурата за финансиране на културни дейности.

---

<sup>120</sup> Държавната компания за лото, футбол и игри и спортни залагания, **Закона за лотарията** (Arpajaislaki, 1047/2001), <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047#P17>

<sup>121</sup> Създадена през 1991 г. с промени в Закона за организирането на популяризирането на изкуството, (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910712>)

<sup>122</sup> <https://www.taike.fi>

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

### 3.2. Център за насърчаване на изкуствата [Taiteen edistämiskeskus]

#### Юридически статут

Центърът за насърчаване на изкуствата (Taiteen edistämiskeskus, Taike)<sup>123</sup> е експертна и обслужваща агенция за популяризиране на изкуството към Министерството на образованието и културата, създаден със [Закона за центъра за популяризиране на изкуствата](#) (Laki Taiteen edistämiskeskuksesta)<sup>124</sup>.

Мисията на центъра включва (чл. 3 от закона):

- ▼ популяризиране на изкуствата на национално и международно ниво;
- ▼ насърчава културата в национален и международен план, доколкото това не попада в компетенцията на друг орган;
- ▼ насърчаване на условията на работа на творците;
- ▼ участие в изпълнението на мерки за насърчаване на условията на живот на артистите;
- ▼ отговаря за управлението на съответните национални и регионални художествени комисии, и специалните комисии, както и на художествения съвет, във връзка с изпълнението на техните задачи;
- ▼ действа като експертна служба на Министерството на образованието и културата в своята област;
- ▼ изготвя мотивирано предложение до Министерството на образованието и културата за включване в държавния бюджет на средствата за култура;
- ▼ изпълнява и други задачи по популяризиране на изкуствата и културата, които са отделно регламентирани или

<sup>123</sup> <https://www.taike.fi>

<sup>124</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Възложени от Министерството на образованието и културата.

Центърът има регионални офиси, които подпомагат дейността на регионалните художествени комисии в съответния регион.

Съгласно чл. 1 от [Закона за центъра за популяризиране на изкуствата](#) организацията на дейността на центъра се урежда с постановление на правителството.<sup>125</sup>

Taïke прилага "модел за управление на резултатите"<sup>126</sup>. При този модел целите за изпълнение се съгласуват с Министерството на образованието и културата за периоди от четири години, въз основа на което се подписва [Споразумение за резултатите \(Tulosopimus\)](#)<sup>127</sup>.

[Споразумението за резултатите](#) е споразумение между Taïke и Министерството на образованието и културата, което определя оперативните цели на агенцията в рамките на отпускнатите средства.

Напредъкът за постигане на целите и резултатите се преразглеждат ежегодно в преговорите за изпълнение.

### **Управленска структура на Центъра за насърчаване на изкуствата**

Центърът е експертна агенция към Министерството на образованието и културата, която отговаря от името на държавата и упражнява надзор върху интересите и правата на държавата пред съда и други органи по въпроси от предмета на дейност на центъра.

---

<sup>125</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120727>

<sup>126</sup> Този модел е типична форма за организация на дейността на изпълнителните агенции.

<sup>127</sup> <https://www.taïke.fi/fi/file-download/download/public/1499>

За цялостното управление и развитие на Центъра отговаря **директор**, който се назначава от Министерството на образованието и културата за срок от пет години.

Директорът решава всички въпроси, които не са предвидени да бъдат решавани от другите органи на центъра и по-конкретно отговаря за:

- ▼ общите политики на центъра и други свързани с тях въпроси;
- ▼ изготвяне на проект на бюджет на центъра;
- ▼ изготвяне на предложение за целите на дейността на центъра, както и отчетността на дейността в оперативен и финансов план;
- ▼ държавните субсидии, предоставени на общности и грантове за артисти;
- ▼ други въпроси, предвидени в нормативен акт.

Структурата на Таике включва 23 експертни органа, които решават въпросите, свързани със субсидиите и наградите и дават експертни становища:

- ▼ Художествен съвет (Taideneuvosto);
- ▼ национални художествени комисии (Valtion taidetoimikunnat);
- ▼ регионални художествени комисии (Alueelliset taidetoimikunnat);
- ▼ специални комисии (Erillislautakunnat).

**Художественият съвет** има председател, определен от Министерството на образованието и културата, и най-малко шест и най-много осем членове. Художественият съвет избира измежду членовете си заместник-председател. Член на Художествения съвет трябва да бъде лице, с опит в областта на изкуствата и културата. Мандатът на Художествения съвет е три години.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*

Преди да формира Художествения съвет, министерството се консултира със заинтересованите страни. При назначаването на Художествения съвет трябва да се гарантира, че членовете имат разнообразен опит в областта на културата, както и да бъде осигурен език и регионален баланс.

Основните функции на Художествения съвет са:

- ▼ определя областите, имената и броя на националните художествени комисии;
- ▼ назначава председателя и другите членове на националните и регионалните художествени комисии;
- ▼ представяне на центъра за разпределението на средствата за изкуство;
- ▼ взема решение за използването на средствата за развитие, предоставени на Художествения съвет;
- ▼ действа като експертен орган на Министерството на образованието и културата по отношение на политиката в областта на културата;
- ▼ изпълнява и други задачи, които са отделно регламентирани или възложени от Министерството на образованието и културата.

Централният съвет по изкуствата е нов тип орган в историята на финландската политика в областта на културата.

Националните художествени комисии решават отпускането на безвъзмездни средства, стипендии, помощи и награди на индивидуални творци и/или групи от творци.

Национални художествени комисии са създадени за следните области:

- ▼ архитектура и дизайн;
- ▼ аудиовизуални изкуства;
- ▼ сценични изкуства;

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*





- ▼ литература;
- ▼ музика;
- ▼ визуални изкуства; и
- ▼ интердисциплинарни изкуства, разнообразие и международни дейности.

Националните художествени комисии имат до четири подкомитета за изготвяне на партньорски оценки.

Всяка национална художествена комисия има председател и най-малко четирима и най-много единадесет членове. Комисията избира измежду членовете си заместник-председател. Член на комисията трябва да има добра експертиза в съответната област на културата. Мандатът на национална художествена комисия е две години.

Регионалните художествени комисии решават отпускането на безвъзмездни средства, стипендии, помощи и награди на индивидуални творци и/или групи от творци в съответните региони. Създадени са 13 регионални художествени комисии.

Членовете на регионалните художествени комисии се назначават от Художествения съвет за срок от две години, след консултации със заинтересованите регионални субекти.

Центърът има и следните специални комисии:

- ▼ Съвет за разпределяне на безвъзмездни средства, съгласно Закона за субсидиите за автори и преводачи (236/1961);
- ▼ Съвет за разпределяне на безвъзмездни средства, съгласно Закона за субсидиите за изящни изкуства (115/1997);
- ▼ Национален съвет за сценичните изкуства, съгласно Закона за насърчаване на сценичните изкуства (1082/2020).

Главният офис е в Хелзинки, а регионалните офиси са разположени в различни части на Финландия. В Таике работят около



80 души. Около половината са държавни служители, а останалите са временни експерти в областта на културата и изкуствата и окръжни експерти с трудови договори.

### Бюджетен статут

Бюджетните средства за финансиране на мерките за популяризиране на изкуството, определени в Закона за Центъра за популяризиране на изкуствата, се формират от приходите на хазартната компания (Veikkaus Oy), съгласно чл. 17 от [Закона за лотарията](#) (Arajaislaki, 1047/2001)<sup>128</sup>, според който **53%** от приходите се насочват за насърчаване на спорта и физическото възпитание, науката, изкуствата и работата с младежта. Средствата, предназначени за насърчаване на спорта и физическото възпитание, науката, изкуствата и работата с младежта, се разпределят, както следва:

- ▼ **25%** за насърчаване на спорта и физическото възпитание;
- ▼ **17.5%** за насърчаване на науката;
- ▼ **38.5%** за популяризиране на изкуствата;
- ▼ **9%** за насърчаване на младежката работа;
- ▼ разпределението на останалите **10%** се определя ежегодно с държавния бюджет по горните направления.

Съответните бюджетни кредити се определят в държавния бюджет за структурите на Министерството на образованието и културата. Бюджетът на Центъра за популяризиране на изкуствата се формира въз основа на консултации с министерството и [Споразумението за резултатите](#).

<sup>128</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047#P17>



Графика 11. Финландия – Разходи на Центъра за популяризиране на изкуствата за насърчаване на изкуствата и културата за периода 2013 – 2021 г., млн. евро




Източник: Годишни отчети на Центъра за популяризиране на изкуствата, <https://www.taike.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/apurahatilastot>

За средствата (безвъзмездни средства и субсидии) предоставяни от Центъра за популяризиране на изкуствата се прилагат разпоредбите на [Закона за държавните помощи \(Valtionavustuslaki, 688/2001\)](#)<sup>129</sup>.

<sup>129</sup> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010688>




## Институционален профил

гържава	 <b>Република ФИНЛАНДИЯ</b>
наименование	<b>Център за насърчаване на изкуствата</b> (Taike) [Taiteen edistämiskeskus] <a href="https://www.taike.fi">https://www.taike.fi</a>
правна система	гражданскоправна система, основана на континенталния правен модел
форма	агенция за популяризиране на изкуството към Министерството на образованието и културата
година на създаване	2012 г.
акт за създаване	<b>Закон за Центъра за насърчаване на изкуствата</b> [Laki taiteen edistämiskeskuksesta], <a href="https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657">https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657</a>
мисия	Taike популяризира изкуствата както на национално, така и на международно ниво, популяризира аспекти на културата, които не са обхванати от никоя друг официален орган.
управление	<p><b>Директорът</b> на Центъра за насърчаване на изкуствата отговаря за управлението и развитието на дейностите на Taike.</p> <p>Директорът е отговорен всички задачи, възложени на Taike, да бъдат изпълнени успешно, както и че експертните органи на Taike – Художествения съвет, националните и регионалните художествени съвети – изпълняват ефективно своите законови отговорности.</p> <p>Директорът е и референт на Художествения съвет.</p> <p>Директорът се назначава от Министерството на образованието и културата за срок от пет години.</p> <p>Структурата на Taike включва 23 експертни органа, които решават въпросите, свързани със субсидиите и наградите и дават експертни становища:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Художествен съвет (Taideneuvosto);</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:


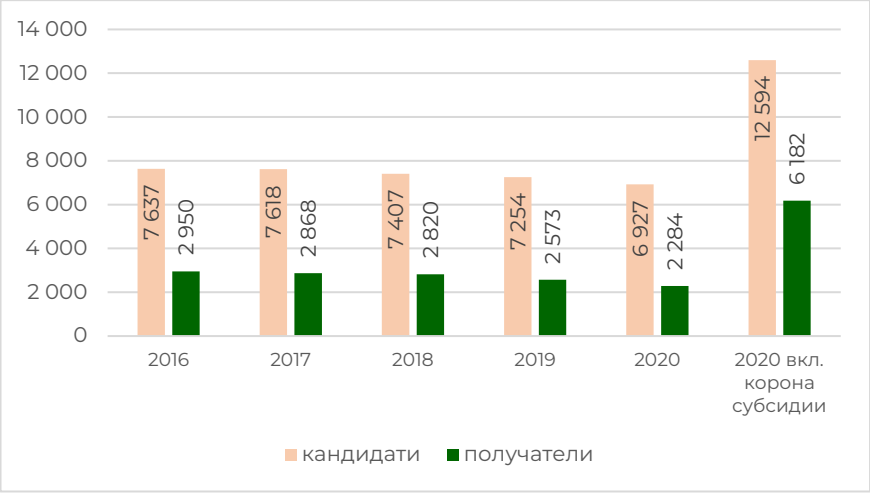
"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



гържава	 <b>Република ФИНЛАНДИЯ</b>
	<ul style="list-style-type: none"><li>▶ национални художествени комисии (Valtion taidetoimikunnat);</li><li>▶ регионални художествени комисии (Alueelliset taidetoimikunnat);</li><li>▶ специални комисии (Erillislautakunnat).</li></ul>
административна организация	<p>Организацията на дейността на центъра се урежда по-подробно с акт на правителството – <a href="https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120727">https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120727</a>.</p> <p>В Таике работят 80 души. Около половината са гържавни служители, а останалите са временни експерти в областта на културата и изкуствата и околните експерти с трудови договори.</p> <p>Главният офис на Таике е в Хелзинки, има и регионални офиси.</p>
източници на финансиране:	<p>Съгласно чл. 17 от <a href="#">Закона за лотарията</a> <b>53%</b> от приходите на хазартната компания (Veikkaus Oy) се насочват за насърчаване на спорта и физическото възпитание, науката, изкуствата и работата с младежта.</p> <p>Тези средства се разпределят, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ <b>25%</b> за насърчаване на спорта и физическото възпитание;</li><li>▶ <b>17.5%</b> за насърчаване на науката;</li><li>▶ <b>38.5%</b> за популяризиране на изкуствата;</li><li>▶ <b>9%</b> за насърчаване на младежката работа;</li><li>▶ разпределението на останалите <b>10%</b> се определя ежегодно с гържавния бюджет по горните направления.</li></ul>
програми/направления	<p>Дейността на Таике включва:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Архитектура (Architecture);</li><li>▶ Художествена журналистика (Art journalism);</li><li>▶ Кино (Cinema);</li><li>▶ Цирково изкуство (Circus art);</li><li>▶ Танц (Dance);</li><li>▶ Дизайн (Design);</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

гържава	 <b>Република ФИНЛАНДИЯ</b>																					
	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Илюстрации и комикси (Illustrations and comics);</li> <li>▶ Литература (Literature);</li> <li>▶ Медийно изкуство (Media art);</li> <li>▶ Мултидисциплинарни изкуства (Multidisciplinary art);</li> <li>▶ Музика (Music);</li> <li>▶ Художествена фотография (Photographic art);</li> <li>▶ Театър (Theatre);</li> <li>▶ Визуални изкуства (Visual arts).</li> </ul>																					
бюджет	Вж. Графика 11 по-горе																					
брой кандидати (заявления) за подкрепа, брой финансирани проекти	 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Година</th> <th>Кандидати</th> <th>Получатели</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2016</td> <td>7 637</td> <td>2 950</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>7 618</td> <td>2 868</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>7 407</td> <td>2 820</td> </tr> <tr> <td>2019</td> <td>7 254</td> <td>2 573</td> </tr> <tr> <td>2020</td> <td>6 927</td> <td>2 284</td> </tr> <tr> <td>2020 вкл. корона субсидии</td> <td>12 594</td> <td>6 182</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Източник: Център за насърчаване на изкуствата</p> <p>Графика 12. Финландия – Брой кандидати (заявления) за подкрепа, брой финансирани кандидати за периода 2016 – 2020 г.</p>	Година	Кандидати	Получатели	2016	7 637	2 950	2017	7 618	2 868	2018	7 407	2 820	2019	7 254	2 573	2020	6 927	2 284	2020 вкл. корона субсидии	12 594	6 182
Година	Кандидати	Получатели																				
2016	7 637	2 950																				
2017	7 618	2 868																				
2018	7 407	2 820																				
2019	7 254	2 573																				
2020	6 927	2 284																				
2020 вкл. корона субсидии	12 594	6 182																				

## ОСНОВНИ ОРГАНИЗАЦИОННИ МОДЕЛИ

Идентифицираните институционални модели за изпълнение на целеви мерки, свързани с подпомагане на развитието на културата, чрез набирание, управление и разходване средства за провеждане на политики в областта на културата, осигуряват възможност, както за оценка на институционалната организация и функционирането на НФК, но и за очертаване на възможностите за тяхното усъвършенстване.

Институционалната организация на изследваните структури е ключов фактор за ефективността и ефикасността на политиките в областта на културата. Институционалните модели на отделните държавни се различават значително, тъй като се влияят от националната специфика и правната традиция. Независимо от това са идентифицирани общи характеристики, свързани със стремеж за увеличаване на капацитета на изследваните структури чрез фокусиране върху тяхната дейност върху мерките за изпълнение, при поддържане на ефективна хоризонтална координация със съответния център (обикновено министерство), определящ политиката в областта на културата, както и прилагане на модели за ориентирано към резултати управление на изпълнението.

Разгледаните практики показват, прилагане на различни подходи за класификация на организациите, които управляват средства за целево финансиране на мерки, свързани с подпомагане на развитието на културата, но основната характеристика, чрез която могат да бъдат класифицирани тези организации е **степента на автономност** – "отдалеченост" от министерски контрол.

Организационните решения, свързани с управлението на средства за целево финансиране на мерки, свързани с подпомагане на развитието на културата, включват няколко основни модела според **степента на автономност**:





- ▼ **централизирано управление** – от основна административна структура (обикновено министерство), която също така е отговорна и за формулиране на съответната политика;
- ▼ **геконцентрирано управление** – извеждане на функциите от основна административна структура (министерство) чрез обособяване на различни типове (изпълнителни) агенции или публичноправни организации, които функционират под контрола на съответния министър;
- ▼ **делегирано управление** – възлагане на изпълнението на съответните функции на признати неправителствени (нестопански) организации, най-често представители на съответната "професионална общност", които имат капацитет за изпълнение на тези функции.

Изпълнението на тези делегирани функции подлежи на контрол от страна на съответното министерство;

- ▼ **съвместно управление** – създаване на публичноправни организации за изпълнение на съответните функции, които се управляват съвместно от държавни органи и представители на съответната "професионална общност".

Контролът се осъществява по ред определен в съответния закон.

Всеки от посочените модели има силни страни и недостатъци, а изборът се определя от съществуващите нагласи и правна традиция.

В Таблица 7 са представени основните характеристики на основните организационни модели.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Таблица 7. Характеристики на основните организационни модели

модел	централизиран модел	деконцентриран модел	модел на делегирано управление	модел на съвместно управление
ниво на регулация	закон, акт на правителството	закон, акт на правителството	закон, акт на правителството	закон
правомощия/ функции	обща	специфични, според мисията на организацията	специфични, в рамките на законовата делегация	специфични, в рамките на законовата регулация
контрол	парламентарен	парламентарен чрез отговорния министър	отговорния министър	по определен в закона рег
вид организация	министерство	агенция	публичноправна организация, фондация, сдружение	специален вид публичноправна организация, фондация, сдружение
бюджет	самостоятелен бюджет, приет Парламента	бюджет, определен от правителството, съответното министерство	субсидия	субсидия
статут на служителите	държавна служба / трудово право	държавна служба / трудово право	трудова право	трудова право

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",

проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

В Таблица 8 са представени практиките за определяне на ръководните органи за основните организационни модели.

Таблица 8. Видове и статут на ръководните органи за основните организационни модели

модел	централизиран модел	деконцентриран модел	модел на делегирано управление	модел на съвместно управление
едноличен ръководен орган	министър	директор	изпълнителен директор (член)	изпълнителен директор (член)
колегиален ръководен орган	–	ДА – управителен / надзорен съвет	ДА – управителен / надзорен съвет	ДА – управителен / надзорен съвет
консултативен орган/и	незадължителен	незадължителен	ДА	ДА
начин на определяне на ръководите органи	парламентът	от правителството или от отговорния министър	по определен в закон или акт на правителството рег	по определен в закон рег

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",

проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Финансирано от  
Европейския съюз  
NextGenerationEU

---

## ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА, ЕФИКАСНОСТТА И ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА НА ДЕЙСТВИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД "КУЛТУРА"

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## ВЪПРОСИ, КОИТО ПОДЛЕЖАТ НА НОРМАТИВНО УРЕЖДАНЕ

Съществуващата институционална рамка, в която функционира НФК е относително остаряла, фрагментарна и не осигурява достатъчно надеждни условия за ефективното функциониране на НФК, особено предвид ролята на НФК като **структура за наблюдение и докладване** и **конкретен получател** по инвестиция С11.16 "Развитие на културния и творческия сектори" по НПВУ.

Основните направления, в които са идентифицирани възможности за планиране на мерки за подобрения включват:

- ▼ избор на **модел за управление** на НФК, съответстващ на съвременната административна практика, мисията и целите на НФК;
- ▼ определяне на **статута** на НФК като част от административната система, съответно определяне на вида администрация съгласно **Закона за администрацията**;
- ▼ създаване на нормативни условия за **кадрово осигуряване** на дейността на НФК;
- ▼ регламентиране на ясна **система от подзаконови актове** (вкл. по отношение на устройството и дейността на НФК), както и органите, овластени да приемат/издават съответните актове.
- ▼ усъвършенстване на механизмите за **финансово осигуряване** на дейността на НФК, включително ефективното управление на финансовите ресурси.

При изпълнението на следващите задачи са идентифицирани конкретни възможности и подходи за изготвяне на предложения за съответните промени в нормативната уредба, в т.ч. и ЗЗРК.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

## РАМКА НА ДЕЙСТВИЯ

### ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА БЪДЕЩИТЕ ПРОМЕНИ

Общата цел на политиката за развитие на културата, свързана с организацията и функционирането на Националния фонд "Култура" е **увеличаване на ефективността, ефикасността и целесъобразността на действията на Националния фонд "Култура", с оглед актуалните предизвикателства, потребности и очаквания в сектора на културните и творческите индустрии (КТИ).**

В този контекст конкретните цели на планираната реформа могат да бъдат определени като:

**Цел 1:** Осигуряване на нормативно съответствие между институционалния модел на НФК, неговата мисия и роля за провеждане на националната политика в областта на културата;

**Цел 2:** Създаване на нормативни условия за развитие на административния капацитет на НФК като основен инструмент за подкрепа на сектора на културните и творческите индустрии;

**Цел 3:** Определяне на ясна нормативна рамка за повишаване на качеството, ефикасността на работата и административния капацитет на НФК с оглед прозрачност на публичните разходи за култура

Одобрението на тези цели ще бъде база за изготвяне на частична предварителна оценка на въздействието.

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

*"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.*



## ВАРИАНТИ ЗА НОРМАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА РЕГЛАМЕНТАЦИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД "КУЛТУРА"

Въз основа на представените резултати са определени следните варианти за действия:

	<b>Вариант 1а</b>	<b>Вариант 1б</b>	<b>Вариант 2а</b>	<b>Вариант 2б</b>
описание	промени в подзаконовата уредба (запазване на настоящия статут – <b>специфична структура</b> по чл. 36 от Закона за администрацията): изпълнение на решението на УС за изготвяне на Устройствен правилник	промени в подзаконовата уредба ( <b>изпълнителна агенция</b> ): решение за определяне на статут на НФК като <b>изпълнителна агенция</b> .	промени в ЗЗРК със запазване на сегашния статут на НФК като <b>специфична структура</b> по чл. 36 от Закона за администрацията.	промени в ЗЗРК ( <b>изпълнителна агенция</b> ) – чл. 54 от Закона за администрацията
	<b>Вариант 1а може да се реализира самостоятелно или като първа стъпка на вариант 2а.</b>	<b>Вариант 1б може да се реализира самостоятелно или като първа стъпка на вариант 2б.</b>	<b>Вариант 2а се реализира самостоятелно или като втора стъпка на вариант 1а.</b>	<b>Вариант 2б може да се реализира самостоятелно или като втора стъпка на вариант 1б.</b>
	при избор на <b>Вариант 1а</b> паралелно продължава процеса по подготовката на съответните промени в Закона за закрила и развитие на културата ( <b>Вариант 2а</b> ).	при избор на <b>Вариант 1б</b> паралелно продължава процеса по подготовката на съответните промени в Закона за закрила и развитие на културата ( <b>Вариант 2б</b> ).		

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",

проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





	Вариант 1а	Вариант 1б	Вариант 2а	Вариант 2б
стъпки:	<p>при <b>Вариант 1а</b> следват следните стъпки:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>изготвяне на проект на <a href="#">Правилник за устройството и организацията на Национален фонд "Култура"</a>.</li> <li>съгласуване на оценката на въздействието с Администрацията на Министерския съвет;</li> <li>публикуване на проекта на <a href="#">Правилник за устройството и организацията на Национален фонд "Култура"</a> на портала за обществени консултации;</li> <li>отразяване на направените бележки;</li> <li>представяне за утвърждаване на <b>министъра на културата</b>.</li> </ul>	<p>при <b>Вариант 1б</b> следват следните стъпки:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>изготвяне на проект на постановление на Министерския съвет за определяне на статута на Национален фонд "Култура" като <a href="#">"изпълнителна агенция"</a> и възлагане на изпълнителния директор да представи на министъра на културата проект на Устройствен правилник на Национален фонд "Култура";</li> <li>съгласуване на оценката на въздействието с Администрацията на Министерския съвет;</li> <li>публикуване на проекта на <a href="#">Устройствен правилник на Национален фонд "Култура"</a> на портала за обществени консултации;</li> <li>отразяване на направените бележки;</li> <li>вносяне за приемане от <b>Министерския съвет</b>.</li> </ul>	<p>при <b>Вариант 2а</b> следват следните стъпки:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>представяне на изготвените промени в <a href="#">ЗЗРК</a> на министъра на културата;</li> <li>съгласуване на оценката на въздействието с Администрацията на Министерския съвет;</li> <li>публикуване на проекта на ЗИД на ЗЗРК на портала за обществени консултации;</li> <li>отразяване на направените бележки;</li> <li>вносяне за приемане от <b>Министерския съвет</b>;</li> <li>вносяне за приемане в <b>Народното събрание</b>.</li> </ul>	<p>при <b>Вариант 2б</b> следват следните стъпки:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>представяне на изготвените промени в <a href="#">ЗЗРК</a> на министъра на културата;</li> <li>съгласуване на оценката на въздействието с Администрацията на Министерския съвет;</li> <li>публикуване на проекта на ЗИД на ЗЗРК на портала за обществени консултации;</li> <li>отразяване на направените бележки;</li> <li>вносяне за приемане от <b>Министерския съвет</b>;</li> <li>вносяне за приемане в <b>Народното събрание</b>.</li> </ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",

проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Финансирано от  
Европейския съюз  
NextGenerationEU

---

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:  
"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## ОГРАНИЧЕНИЕ НА ОТГОВОРНОСТТА

Настоящият документ е изготвен от Агенция СТРАТЕГМА ООД в изпълнение на обществена поръчка с предмет: "Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", която се изпълнява в рамките на проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори" по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), дейност 1.1. "Законодателна промяна в правната рамка на НФК" за изпълнение на инвестиция С11.16 "Развитие на културния и творческия сектори" от Механизма за възстановяване и устойчивост, възложител [Национален фонд "Култура"](#).

Докладът е изготвен в рамките на [Договор № ОП-6/23.01.2023 г.](#), подписан между [Националния фонд "Култура"](#) и Агенция СТРАТЕГМА ООД на 14.02.2019 г. Докладът е изготвен единствено във връзка с посочения договор и предназначен за ползване от [Националния фонд "Култура"](#) в съответствие с условията по договора.

Ако някой от посочените факти, констатации или изводи не е достатъчно изчерпателен или точен, е необходимо да бъдем информирани за това, тъй като непълнотата или неточността могат да имат влияние върху планираните последващи действия, във връзка с изпълнението на проекта.

Всички управленски, организационни и други решения са отговорност единствено на [Националния фонд "Култура"](#).

*Документът е създаден в рамките на поръчка:*

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК"**, проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



Финансирано от  
Европейския съюз  
NextGenerationEU

---

## ПРИЛОЖЕНИЯ

---

Документът е създаден в рамките на поръчка:

**"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК",**  
проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

### ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

#### ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ДОКУМЕНТИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ОТНОСИМИ КЪМ ПЛАНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ НА БЪЛГАРИЯ

<b>Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 година за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 2021)</b>	Regulation (EU) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of 12 February 2021 establishing the Recovery and Resilience Facility, Document 02021R0241-20230301 (консолидиран текст)
<b>COM(2022) 172 final, Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България</b>	COM/2022/172 final, Document 52022PC0172
<b>SWD(2022) 106 final, РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА Анализ на плана за възстановяване и устойчивост на България, придружаващ Предложение за РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЪВЕТА за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България</b>	COM/2022/172 final, Document 52022PC0172
<b>Известие на Комисията, Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост в контекста на плана REPowerEU, (2023/C 80/01)</b>	C/2023/1259, Document 52023XC0303(01)

#### НАЦИОНАЛНА НОРМАТИВНА УРЕДБА

<b>Закон за авторското право и сродните му права</b>	обн., ДВ, бр. 56 от 1993 г., последни промени бр. 98 от 2019 г.
<b>Закон за администрацията</b>	обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г., последни промени бр. 21 от 2020 г., в сила от 13.03.2020 г.
<b>Закон за данъците върху доходите на физическите лица</b>	обн., ДВ, бр. 95 от 2006 г., последни промени бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.
<b>Закон за културното наследство</b>	обн., ДВ, бр. 19 от 2009 г., последни промени бр. 17 от 2021 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



<b>Закон за народните читалища</b>	обн., ДВ, бр. 89 от 1996 г., последни промени бр. 104 от 2020 г., в сила от 1.01.2021 г.
<b>Закон за творческите фондове</b>	обн., ДВ, бр. 27 от 1973 г., последни промени бр. 153 от 1998 г., в сила от 1.01.1999 г.
<b>Закон за хазарта</b>	обн., ДВ, бр. 26 от 2012 г., последни промени бр. 61 от 2022 г.
<b>Закона за закрила и развитие на културата</b>	обн., ДВ, бр. 50 от 1.06.1999 г., последни промени бр. 18 от 4.03.2022 г., в сила от 4.03.2022 г.
<b>Класификатор на длъжностите в администрацията</b>	приет с ПМС №129 от 2012 г., обн., ДВ, бр. 49 от 2012 г., последни промени бр. 70 от 2022 г., в сила от 31.08.2022 г.
<b>Методика (формули) за разпределение на средствата по чл.23, ал.1, т.1 от ЗКРР</b>	утвърдена със Заповед №РД09-232 от 31.03.2020 г. на министъра на културата
<b>НАРЕДБА № Н-5 от 27.06.2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд "Култура"</b>	издадена от министъра на културата, обн., ДВ, бр. 55 от 2007 г., последни промени бр. 93 от 2022 г., в сила от 22.11.2022 г.
<b>Наредба за длъжностните характеристики на гържавните служители</b>	приета с ПМС № 129 от 2012 г., обн., ДВ, бр. 49 от 2012 г., последни промени бр. 21 от 2021 г., в сила от 12.03.2021 г.
<b>Наредба за заплатите на служителите в гържавната администрация</b>	приета с ПМС № 129 от 2012 г., обн., ДВ, бр. 49 от 2012 г., последни промени бр. 1 от 2023 г., в сила от 1.01.2023 г.
<b>Наредба за прилагането на Класификатора на длъжностите в администрацията</b>	приета с ПМС № 129 от 2012 г., обн., ДВ, бр. 49 от 2012 г., последни промени бр. 15 от 2023 г.
<b>ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 114 на МС от 8.06.2022 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на средства на крайни получатели от Механизма за възстановяване и устойчивост</b>	обн., ДВ, бр. 43 от 2022 г., последни промени бр. 47 от 2023 г., в сила от 30.05.2023 г.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



**ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 157 на МС от 7.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции**

обн., ДВ, бр. 54 от 2022 г., последни промени бр. 47 от 2023 г., в сила от 30.05.2023 г.

**Постановление № 67 на МС от 14.04.2010 г. за заплатите в бюджетните организации и дейности**

обн., ДВ, бр. 32 от 2010 г., последни промени бр. 62 от 2022 г., в сила от 5.08.2022 г.

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 80 на МС от 9.05.2022 г. за определяне на правилата за възлагане на дейности по инвестиции от крайни получатели на средства от Механизма за възстановяване и устойчивост**

обн., ДВ, бр. 36 от 2022 г., доп., бр. 47 от 2023 г., в сила от 30.05.2023 г.

**СПОРАЗУМЕНИЕ за финансиране по Механизма за възстановяване и устойчивост между Република България**

<https://www.minfin.bg/upload/52701/BG+RRF+Financing+Agreement+BG.pdf>

## ВЪТРЕШНИ ДОКУМЕНТИ НА НФК

**Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" и устройството и дейността на Национален фонд "Култура"**

приети с Решение на Управителния съвет на Национален фонд "Култура" от 17.07.2017 г., изменени приети с Решения на УС на НФК от 09.08.2017 г., 25.06.2020 г. и 13.08.2020 г., 07.06.2021 г., 31.08.2021 г. и 22.11.2021 г., 01.07.2022 г., 24.08.2022 г. (отменени)

**Правила за организацията на работата на Управителния съвет на Националния фонд "Култура"**

публикувани на 03.04.2023 г., <https://ncf.bg/web/files/documents/185/file/ПРАВИЛА за работата на УС 2023 - 28.03.23.pdf>

**Правила за номиниране на експерти за участие в експертните комисии в конкурси за предоставяне на средства от Националния фонд "Култура"**

приети от Управителния съвет на Националния фонд "Култура" на заседание от 16.02.2023 г., <https://ncf.bg/web/files/documents/182/file/ПРАВИЛА за номиниране на експерти на НФК 16022023.pdf>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.





<b>Правила за организацията на работата на Националния фонд "Култура" по обявяване на конкурси за предоставяне на средствата по Фонда, провеждането им, сключването на договори за финансово подпомагане на проекти в областта на културата и тяхното отчитане</b>	утвърдени от Изпълнителния директор на НФК, 06.06.2023 г.
<b>Вътрешни правила за администриране на нередности и процедури за подаване на сигнали от трети лица за сериозни нередовности във връзка с изпълнение на дейностите по проект №43 "Развитие на културните и творческите сектори" по НПВУ НФК</b>	утвърдени от Изпълнителния директор на НФК, 29.11.2022 г.
<b>Вътрешни документи, свързани с изпълнението на функциите и дейностите на НФК като СНД (наръчници, Описание на действащите функции и процедури по съответните програми, вътрешни правила, функционална характеристика, инструкции, заповеди, длъжностни характеристики и др.)</b>	предоставени от НФК
<b>Оперативно споразумение за изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост между Министерството на финансите и Национален фонд "Култура"</b>	предоставено от НФК
<b>Система за управление и контрол на ПВУ</b>	Версия №1, юни 2022 г., <a href="https://www.minfin.bg/bg/1573">https://www.minfin.bg/bg/1573</a>
<b>Длъжностно разписание на НФК – по структурни звена</b>	утвърдено от изпълнителния директор, в сила от 01.02.2023 г.
<b>Правила за организиране на работните заплати в НФК</b>	утвърдени от изпълнителния директор на НФК, 20.01.2014 г.
<b>Антикорупционен план, Приложение към насоки, приети от Националния съвет по антикорупционни политики</b>	утвърден от Изпълнителния директор на НФК
<b>Годишни отчети за работата на НФК за периода 2007 – 2022 г.</b>	<a href="https://ncf.bg/bg/za-nfk/dokumenti">https://ncf.bg/bg/za-nfk/dokumenti</a>
<b>Индикативни годишни програми на НФК за периода 2017 – 2022 г.</b>	<a href="https://ncf.bg/bg/za-nfk/dokumenti">https://ncf.bg/bg/za-nfk/dokumenti</a>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



## ПРОЕКТИ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ДОКУМЕНТИ

<b>Проект на НАРЕДБА за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Националния фонд "Култура", май 2023 г.</b>	предоставен от НФК
<b>проект на Закона за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата</b>	предоставен от НФК, изготвен от работна група през 2022 г.
<b>проект на Стратегия за развитие на българската култура 2019-2029 г.</b>	<a href="https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&amp;Id=4155">https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&amp;Id=4155</a>

## СТРАТЕГИЧЕСКИ И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ

<b>Националната програма "България 2030"</b>	приета с Протокол № 67 на Министерския съвет от 2020 г., <a href="https://www.minfin.bg/bg/1394">https://www.minfin.bg/bg/1394</a>
<b>Национален план за възстановяване и устойчивост</b>	одобрен с РМС № 203 от 7 април 2022 г.
<b>ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, юни 2023 г. – декември 2024 г.</b>	<a href="https://www.government.bg/files/communication/2023-07-26_Programa_za_upravlennie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final_1.pdf">https://www.government.bg/files/communication/2023-07-26_Programa_za_upravlennie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final_1.pdf</a>


## АНАЛИТИЧНИ МАТЕРИАЛИ

<https://www.culturalpolicies.net/about/> – Компендиум за културни политики – онлайн платформа за информация и мониторинг, създадена през 1998 г.

## ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

### ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРОФИЛИ НА ДРУГИ ИЗСЛЕДВАНИ ОРГАНИЗАЦИИ


#### КРАЛСТВО БЕЛГИЯ, ФОНДАЦИЯ КРАЛ БОДУЕН [KING BAUDOUIIN FOUNDATION]

държава	 <b>Кралство Белгия</b>
наименование на организацията	<b>King Baudouin Foundation</b> Създадена 1976 г. <a href="https://kbs-frb.be/">https://kbs-frb.be/</a>
име на фонда	Pomona Art Fund Създаден 1979 г. <a href="https://kbs-frb.be/en/pomona-art-fund-fund">https://kbs-frb.be/en/pomona-art-fund-fund</a>
правна система	Федерална държава с гражданско-правна система
форма	Фондация Крал Бодуин е независима фондация в обществен интерес, създадена от монарха. Разполага със собствен капитал, а независимите ѝ управляващи органи представляват плурализма в обществото.
мисия	Работи за по-добро общество в Белгия, Европа и света. Обслужва обществения интерес, засилва социалната сплотеност и работи за промяна и иновации. Стреми се да оптимизира своето въздействие, като гради капацитета на хора и организации, които допринасят за изпълнението на мисията.
визия	Да съдейства белгийската култура заемане на позиции на европейската сцена
програми	Дългосрочни програми в различни области – културно наследство и изкуства, социална ангажираност, образование и развитие на таланти, околна среда и биоразнообразие, Европа Фондът подпомага артистите и творческите процеси в Белгия. Той разпределя грантове за финансиране на отделни артисти и културни организации от всички видове изкуства.

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




гържава	 <b>Кралство Белгия</b>
ценности	Почтеност и прозрачност, плурализъм и независимост, уважение и разнообразие, солидарност
средства	Осигуряват се от Фондацията и националната лотария и се допълват от дарения.
управление и организация	<p>Фондацията е организирана в 6 органа – 3 съвета и 3 комисии.</p> <p>Административен съвет: определя насоките на политиката на фондацията и е отговорен за бюджета и сметките. Съставен от председател, 12 служители и управляващ директор. Новите членове се избират с мнозинство от две-трети от присъстващите или представляваните членове. Председателят се избира от членовете за мандат от две години, който може да бъде еднократно подновен. Съветът заседава 4 пъти годишно. Управителният съвет взема решение с мнозинство.</p> <p>Консултативен съвет: консултира работата на Административния съвет</p> <p>Одитен съвет: заседава веднъж годишно в помощ на Административния съвет за контрол на финансовите отчети и резултати на фондацията.</p> <p>Финансова комисия: заседава 4 пъти годишно за проверка и промени в параметрите на финансовото управление, наблюдава ефективността на директора.</p> <p>Комисия за възнагражденията: заседава веднъж годишно за вземане на решения относно размера на възнагражденията.</p> <p>Комисия за номинации: взема решения за номинациите.</p>
бюджет	Финансов отчет 2021 <a href="https://kbs-frb.be/nl/jaarverslag-2021">https://kbs-frb.be/nl/jaarverslag-2021</a>
персонал	Няма достъпна информация

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ, ФОНДАЦИЯ ЗА КУЛТУРА НА ГЕРМАНСКИТЕ ФЕДЕРАЛНИ  
ПРОВИНЦИИ [KULTURSTIFTUNG DER LANDER]

държава	 <b>Федерална република Германия</b>
наименование на организацията	<b>Kulturstiftung der Lander</b> създаден 1987 г. <a href="https://kulturstiftung.de/">https://kulturstiftung.de/</a>
име на фонда	Федерална държава с гражданскоправна система
правна система	Фондация по смисъла на гражданското право, юридическо лице със седище в Берлин.
форма	Акт на създаване <a href="https://www.kulturstiftung.de/wp-content/uploads/2022/03/Satzung-der-Stiftung.pdf">https://www.kulturstiftung.de/wp-content/uploads/2022/03/Satzung-der-Stiftung.pdf</a>
мисия	Предназначението на фондацията е да подкрепя и опазва изкуство и култура от национално значение. От името на 16-те провинции тя подпомага, развива, съветва и наблюдава инициативи и проекти в областта на изкуствата и културата, изпълнявани съвместно в партньорство. Посвещава работата си на общото благо и се стреми да увеличи участието на възможно най-много хора. Помага на артистите да изпълняват мисията си и да достигат до национални и международни аудитории.
визия	Фондацията се развива в посока подкрепа на групи по интереси, представляващи визуалните изкуства, литературата, театъра, музиката, танца, художествените преводи и работата на изкуствоведи. Приоритети са опазване на писменото културно наследство, подкрепа за доброволни културни организации и проекти за дигитализация; насърчаване на мрежи, награди, резиденции, дигитална платформа за културно образование
програми	Фондове за придобиване: подкрепят обществените музеи, библиотеки и архиви за закупуване на произведения от национално значение. Това им

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




гържава	 <b>Федерална република Германия</b>
	позволява да поддържат колекциите си. Предоставя специализирани консултации Фондове за изложби: подпомага изложби, представящи изкуство и културна история. Фондове за реставрация: подпомага финансово реставрацията на изкуство от национално значение.
ценности	Подчертава социалното значение на културата, която определя като съвкупност от всички форми на културна изява – материални и нематериални – които хората създават, за да изразяват идеи и ценности и за да утвърдят мястото си в света. Стреми се към компетентност, надеждност и прозрачност и изпълнява задълженията си професионално и отговорно. Защитава културното многообразие и признава еднаквата ценност на култури и техните форми на изразяване.
средства	Фондацията получава средства от федералното правителство и от управлението на провинциите.
бюджет	35 милиона евро годишно
брой проекти	4000 за съвременно изкуство от 2002 г. до момента
управление и организация	Фондацията има следните органи: Настоятелство, Управителен съвет, Консултативен съвет. Настоятелството се състои от по един представител на всяка провинция и двама на федералното правителство. Те се назначават от управлението на провинцията. Председателите на Управителния съвет и на Консултативния съвет могат да участват в заседанията на Настоятелството като съветници. То взема решения за разпределението на бюджета. Решенията трябва да бъдат единодушни. Всеки член има един глас. Настоятелството назначава Управителния съвет, който се състои от двама души: главен секретар и заместник. Главният секретар управлява фондацията и подготвя решенията на Настоятелството. Те получават подходящо

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



държава	 <b>Федерална република Германия</b>
	<p>Възнаграждение, което се определя от Настоятелството.</p> <p>Консултативният съвет се състои от 15 мецената и до 15 тематични експерта. Членовете се назначават от Настоятелството с петгодишен мандат, който може да бъде продължен. Могат да бъдат привлечани и външни експерти за индивидуални задачи. Решенията се вземат с мнозинство, кворумът е 50%. Участието в Консултативния съвет е доброволно.</p>
персонал	<p>61 души в 8 отдела:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ офис на Управителния съвет (1),</li><li>▶ финансиране и програми (16),</li><li>▶ администриране на програми (15),</li><li>▶ правен и човешки ресурси (5),</li><li>▶ комуникации (8),</li><li>▶ администрация и финанси (5),</li><li>▶ оценяване на проекти (11).</li></ul>


Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.






ФРЕНСКА РЕПУБЛИКА, МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА [MINISTERE DE LA CULTURE]

гържава	 <b>Френска република</b>
име на фонда	Фонд "Belle Saison Generation"
интернет сайт	Министерство на културата <i>Ministere de la culture</i> ; <i>Aides et demarches</i> Линкът е примерен фонд, част от множество. <a href="https://www.culture.gouv.fr/Demarches-en-ligne/Par-type-de-demarche/Subvention/Fonds-Generation-Belle-Saison">https://www.culture.gouv.fr/Demarches-en-ligne/Par-type-de-demarche/Subvention/Fonds-Generation-Belle-Saison</a>
правна система	Гражданскоправна система
форма	Фондовете за подпомагане на култура и изкуства са част от структурата на Министерство на културата и нямат самостоятелен статут
акт на създаване	Правото на достъп до култура и артистични изяви е част както от френската конституция, така и от Декларацията за човешки права. Всяко правителство и администрация има задължение да отдели значителна част от бюджета в подкрепа на културното развитие и да осигурява достъпни грантове, които да достигат до възможно най-широк набор от независими артисти и организации.
организационно решение	Организацията за подпомагане на култура е част от Министерството на културата. За да изпълнява всичките си програми и проекти, администрацията си партнира с над 80 културни институции (музеи, културни паметници, опери, театри, висши училища по изкуствата, консерватории). Финансирането на независими артисти се администрира от т.нар. административни делегации: <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Делегация за пластичните изкуства [<i>Délégation aux arts plastiques (DAP)</i>], която ръководи визуалните и изящни изкуства;</li><li>▶ Делегация за развитие и международни взаимоотношения [<i>Délégation au développement et aux affaires internationales (DDAI)</i>], която ръководи международни проекти и френско изкуство;</li></ul>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.




държава	 <b>Френска република</b>
	<p>▶ Генерална делегация по френски език и езици във Франция [<i>Délégation générale à la langue française et aux langues de France (DGLFLF)</i>].</p> <p>Министерството споделя и управлението на Националният киноцентър [<i>Centre national du cinéma et de l'image animée (CNC)</i>], който е публична институция.</p> <p>Министерството има 18 DRAC и DAC (регионални дирекции за културни инициативи).</p>
сфери на компетентност	<p>Финансирането е тематично разделено по категории, към всяка от които има грантови схеми за независими артисти, частни или държавни организации, целящи развитие на културната дейност на регионално, национално или международно ниво:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Архитектура</li><li>▶ Аудиовизуални</li><li>▶ Артистично и културно образование</li><li>▶ Културно развитие и демократизация</li><li>▶ Пластични изкуства</li><li>▶ Танц</li><li>▶ Кино</li><li>▶ Театър и сценични изкуства</li><li>▶ Културни и творчески индустрии</li><li>▶ Дигитални иновации</li><li>▶ Мода</li><li>▶ Литература, печат и реч</li><li>▶ Френски език и езици във Франция</li><li>▶ Музика</li><li>▶ Културни политики – Cycle des Hautes Etudes de la Culture (CHEC)</li></ul>
персонал	<p>15 души в централния офис на Министерството.</p> <p>Всяка местна структура има своя екип, който отговаря за съответния регион. Работата по индивидуалните проекти обикновено включва експерти от местното звено или партнираща</p>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творческите сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.



държава	 <b>Френска република</b>
	институция, които консултират бенефициента, за да се постигнат зададените цели.
брой подкрепени проекти	<p>Увеличен брой за последните 5 години. Примери:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Подкрепени са 38 национални институции за сценични изкуства</li><li>▶ Грантове получават годишно над 600 независими трупи за театър, цирк, улични и куклени изкуства</li><li>▶ За 2019 са подкрепени 227 разкопки</li><li>▶ 46 танцови фестивала са подкрепени през 2020</li></ul> <p>През 2021 грантове получават 371 музикални трупи и ансамбли и са финансирани 97 музикални фестивали</p>
бюджет	<p>Бюджетът се разпределя ежегодно чрез проектозакони след одобряване на официалния бюджет и конкретната годишна сума за финансиране на културни проекти. Отчита се и кои сфери са приоритетни за конкретната година според правителството.</p> <p>Пример: за 2020 бюджетът е разделен по следния начин: 27% за програми за наследство, 23% за програми в помощ на създаване на артистични творби, 16% за проекти в сферата на медията и културните индустрии, 31% за проекти за разпространение и демократизация на културата, 3% за програми за изследвания в сферата на наука за културата.</p> <p>Грантовете варират между €1000 и €250,000 на проект в зависимост от местната структура, сферата, обхвата, целите и сложността на проекта.</p> <p>Министърът се е ангажирал да осигури €4.2 милиарда в подкрепа на културна дейност за 2023.</p>

Документът е създаден в рамките на поръчка:

"Консултантски услуги за извършване на анализ и оценка на въздействието на действащото законодателство за НФК, както и изготвяне на предложение за законодателна промяна в правната рамка на НФК", проект № 42 "Развитие на културните и творчески сектори", финансиран от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

